

2972

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 1.

Oslø

14/i 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 14 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2 <i>Köpen. D. N. 30</i>		
<i>18/1.30</i>	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/30, joka koskee

I. Norjan työväen sanomalehdistön suhtautumista Suomen kommunisteihin.

II. Trondhjem'in lakkoa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ante Gryn

Herra Ministeri Hj. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m. y.m. y.m.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 1/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/6/30 D. 10 30		
18/3.30	2	LR
RVA		AKK
5	Cy	

I. Norjan työväen sanomalehdistö

Suomen kommunistien puolella.

Viime kuukausina Suomessa pidetyt kansalaiskokoukset ja näitä kokouksia seuranneet hallituksen ja viranomaistemme toimenpiteet kommunismin vastustamiseksi eivät omituista kyllä ole Norjassa siinä määrin kuin olisi odottanut kiinnittäneet porvarillisen sanomalehdistön huomiota puoleensa. Mahdollisesti tämä riippuu siitä, ettei ruotsinkielinen sanomalehdistömme, jota täällä voidaan seurata, ole selostanut kysymyksessäolevaa liikettä erikoisella ponnella, mahdollisesti ei myöskään Norjassa vielä olla täysin selvillä siitä vaarasta, mikä uhkaa myöskin Norjaa, jos kommunismi Suomessa pääsisi vapaasti kehittymään.

Työväen sanomalehdistö sitä vastoin harva se päivä julkaisee uutisia ja kirjoituksia sanotusta asiasta, joissa valkoisen Suomen muka harjoittamaa työväen vainoamista kuvataan räikein sanoin. Erikoisesti tšekäläinen kommunistilehti "Arbeideren" on ottanut asiakseen valaista "fascismin" voittokulkua Suomessa ja hyökkää lehti ei vain hallitustamme ja tasavallan presidenttiä, vaan myöskin erikoisella vimalla sosialidemokraatejamme vastaan, jotka sen mielestä ovat pettäneet työväen asian.

"Arbeideren" issä oli t.k. 10 päivänä luettavana Skog- og landarbeiderforbundet'in Norjan ammattijärjestölle lähettämä kirje, jossa forbundet protesteeraa Suomen "sosialifascistejä" vastaan. Tämä protesti ansaitsee mainintaa, koska sillä ilmeisesti koetetaan saada joukkoprotestia aikaan ja laajemmatkin työväenpiirit Norjassa samoin kuin viime vuonna satamalakkomme aikana liittymään aktiivisempaan esiintymiseen Suomea vastaan.

Että kommunisteilla Norjassa pyrkiessään "mobilisoimaan"

Norjan työvakeä meitä vastaan voi olla jotakin menestymisen mahdollisuutta, voidaan päättää siitä veljeilystä, mitä kommunistit ja työväenpuolue täällä Suomen asioissa yleensä ja varsinkin kun on kysymyksessä kahden puolueen esiintyminen sosialidemokraattejamme vastaan harjoittavat.

Protesti on seuraavansisältöinen:

Skog- og landarbeiderforbundet protesterer mot socialfascistenes fremstøt i Finnland

De fagorganiserte arbeidere blir forrådt av socialdemokratiet.

En protest og en skrivelse til Landsorganisasjonens sekretariat.

Norsk skog- og landarbeiderforbund har igår oversendt følgende skrivelse til Arbeidernes faglige landsorganisasjon i Norge.

Som man vil ha sett av dagspressen foregår der nu påny et veldig anfall på arbeiderklassen i Finnland, først og fremst rettet mot fagorganisasjonen og de radikalt sinnede arbeidere.

Det som gjør stillingen så vanskelig og som gjør det nødvendig at arbeiderklassen her i landet tar bestemt stilling er det forhold at Finnlands socialdemokratiske parti tar aktivt del i kampen mot fagorganisasjonen og har stillet sig til tjeneste for fascismen ved å stemme for en ytterligere innskrenkning av foreningsretten.

Da landsorganisasjonen for en tid siden proklamerte almindelig proteststreik for å understøtte de hungerstreikende politiske fanger søkte socialdemokratene på alle måter å bryte denne aksjon istykker, og klarte det delvis også. Bl. a. Finnlands treindustriarbeiderforbund har fått 500 av sine medlemmer helt boykottet som følge av streiken. Arbeidsgiverne har opprettet svartelister rettet mot de arbeidere som deltok.

Socialdemokratene i Finnland

Johan Ødegård.

ter, samtidig som klassefeller innen landet forener sig med fagorganisasjonen i andre land for å blokere den eksisterende fagorganisasjon.

Den norske fagorganiserte arbeiderklasse må heve sin røst mot

denne forfølgelse av de fagorganiserte arbeidere i Finnland. Selv om det ikke kan ventes at vi kan påvirke det hvitgardistiske styre i ringeste måte vilde iallfall et kraftig alvorsord til de finske socialdemokrater og til de faglige sammenlutninger i andre land som i denne for Finnlands arbeiderklasse så tunge tid legger sten til byrden ved diktatpolitikk, ha sin vekt om den kom fra Arbeidernes faglige landsorganisasjon i Norge.

Vi tillater oss derfor å henstille til sekretariatet å finne en form for en sådan henvendelse, henholdende oss til siste kongressbeslutning i spørsmålet om de internasjonale forbindelser.

Med solidarisk hilsen

Norsk skog- og landarbeiderforbund.

Johan Ødegård.

etter svarer på spørsmål om de arbeidere som deltok.

Socialdemokratene i Finland fører også en hissig kamp mot de forbundsvise forbindelser som bl. a. har gitt sig uttrykk i Norsk-finsk-russisk komite for enhet og vennskap mellom skog- og landarbeiderne. I Finnlands treindustriarbeiderforbund, som er ekskludert av den internasjonale sammenslutning, er der nylig foretatt uravstemning over et forslag om å tre ut av de internasjonale forbindelser det nu oprettholder (nemlig ved en finsk-russisk samarbeidskomite for gruppen trearbeidere og ved Norsk-finsk-russisk komite for gruppen skogsarbeidere). Avstemningen hadde til resultat at forslaget om å bryte disse forbindelser med det norske og russiske forbund blev *forkastet* med 4569 stemmer. 559 medlemmer stemte for å bryte forbindelsene.

Det finske land-, skog- og fløtningsarbeiderforbund har tidligere stått tilsluttet den internasjonale landarbeiderfederasjon. Herfra er forbundet uten videre strøket fordi det har forbindelser med et av Sovjet-Unionens fagforbund.

Finnlands fagorganiserte arbeidere blir altså forrådt både av klassefeller innen landet og av de utenlandske. Da de, takket være gjenreisningen av sin fagorganisasjon, er iferd med å skape arbeiderklassen en menneskeverdige stilling både i politisk og social henseende, reises en morderisk kamp mot organisasjonen og deres ledere av de fascistiske myndighe-

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
R: 2/60	D. 19 30	
18/1.30	1	
RYAMA	U. J. W.	ASIA
5	Cy	

II Trondhjemin lakko.

Kuten aikaisemmin (vrt. raporttiani N:o 23/29) olen tiedoittanut puhkesi viime joulukuussa Trondhjemissa kaupungin satamatyöläisten lakko, johon myöhemmin muikin kunnan työväki osottaakseen solidaarisuuttansa edellisille, yhtyi. Lakkolaiset kieltäytyivät lastaamasta Foldalin kaivoksista rautateitse Trondhjemin satamaan tuotua kiisujauhoa ennen kuin kaivoksiin oli otettu eroitettuja lakkolaisia työhön takaisin.

Nojautuen kaupungin kanssa tehtyyn satamaoikeutta koskevaan välikirjaan kaivokset lakon puhjettua lähettivät lastaustöihin omaa työväkeä, joten kiisun vientiä on jatkunut, vaikka tietenkin lisäkustannuksilla kaivoksille.

Trondhjemin työväen ammattijärjestö pyysi neuvoa Landsorganisation'ilta, jonka edustajat sittemmin ovat käyneet neuvotteluja Trondhjemin kaupungin kanssa saamatta kumminkaan tätä taivutetuksi puolelleen.

Kuten odottaa voitiin ovat ammattiyhdistykset Trondhjem'issa toinen toisensa jälkeen alkaneet pohtia tilannetta ja uhkaa tällä kertaa kaupunkia m.m. sellainenkin vaara, että rakennustyöväkikin on aikonut lakkoon yhtyä, josta taas olisi seurauksena rakennustyön pysähtyminen tuomiokirkossa, missä parhaillaan kiireellä valmistaudutaan ensi kesänä pidettäviä suuria kirkkojuhlia varten.

Foldalin kaivoksien isännöitsijä, insinööri Worm Lund, joka lähinnä valvoo kaivosten etuja sanotussa asiassa, on äskettäin matkustanut ulkomaille tutkiakseen mahdollisuuksia kiisujauhojen viennin lisäämiseksi. Mikäli tilaisuutta tuotannon lisäämiseen Foldalin kaivoksissa ilmaantuu, on Worm Lund selittänyt olevansa halukas ottamaan eroitetut työmiehet takaisin työhön. Ellei tämä ole mahdollista voi lakko yhä vain paisua ja käydä yhteiskunnallekin varsin kiusalliseksi.

Maa ja kansa odottavat nyt Worm Lundin kotiintuloa Saksasta.

Oslossa, tammikuun 14 päivänä 1930.

Osten Elfvig.

25/2

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eilfvingin raportti no 2.

Oslo

22/5 1930

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 22 päivänä 1930.

ALK		
30	3.60h.	30
RYHMÄ		
	5	Cy.

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Maa- ja merivarustusten vähentämistä.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Yrjöng.

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

25/1.30
Erittäin salainen.

PERIÖ
3 60 pae. 1930
25/1.30
5 C4

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 2/30.

Maa- ja merivarustusten vähentäminen.

Tänään oli minulla tilaisuus keskusteluun pääministeri Mowinckelin kanssa Suomen kannasta maa- ja merivarustusten vähentämisestä. Pääministeri sanoi hyvin ymmärtävänsä tämän Suomen kannan, joka luonnollisesti kuvastuu jonkun verran toisenaikaisena Sovjetin rajalla olevissa valtioissa kuin Skandinaviassa. Hän ei kumminkaan tällä kertaa ollut valmis lausumaan lopullista mielipidettään asiassa, varsinkin kun Suomen puolelta jätetyssä lausunnossa käsitellään useita sotilasteknillisiä kysymyksiä, joista Ulkoasiaindepartementilla ei näin ensi otteella voinut olla varmaa mielipidettä. Senpä vuoksi Mowinckel nyt sanoi lähettävänsä Suomen lausunnon Puolustusdepartementtiin, jossa se hänen käsityksensä mukaan varmastikin otettaneen varsin suopeasti vastaan.

Sukellusveneistä Mowinckel keskustelun kuluessa kumminkin tuli huomauttaneeksi, ettei niitä, kuten Suomikin toivoo, voida kieltää. Ne ovat varsinkin Pohjoismaille välttämättömät.

Lontoon laivastokonferenssista ei Mowinckel odottanut käytännöllisiä tuloksia. Ainoa on, että suurvallat mahdollisesti keskenään voivat sopia olemasta rakentamatta jotakin laivatyyppejä, jota heillä jo on riittävästi entuudestaan. Mihinkään sapisuksiin ei nähtävästi nyt päästä.

Pääministerille antoi keskustelu aiheita voimakkaaseen mielenilmaisuun Versaillesin sopimusta vastaan, jonka turmiollinen vaikutus varsinkin taloudellisiin kysymyksiin hänen käsityksensä mukaan on tuntuva kautta maailman. Ja mikä tässä on omituisinta, on, että m.m. Englanti itse joutuu tyhjentämään sen saman kalkan, minkä se Versaillesin sopimuksessa valmisti Saksalle

Kuinka kävi esim. Saksan kauppalaivaston, joka Versailles'in sopimuksen mukaan oli lopullisesti tuhottava? - Siten, että Saksa kiireellä rakentaa uutta uudenaikaista kauppalaivastoa, joka on Englannin vanhaa laivastoa paljon etevämpi ja joka ajan oloon, jos täten jatkuu, voi antaa viimeainitulle maaille paljon huolia. Että Englanti itsekkin on tämän tunnustanut, huomataan sen naurunalaiseksi joutuneesta aloitteesta tarjota Saksalle palennetuin hinnoin osan tämän vanhasta kauppalaivastosta takaisin.

Ja kuinka kävi Kiinassa? Versailles'in sopimuksessa kiellettiin Saksalta, jolla oli suuria kauppaintressejä "kaupaisessa idässä" siellä exterritorialioikeudet. Kun Kiina vähitellen on alkanut selvittää ulkopoliittikaansa, käänsi Kiinan hallitus Englantia vastaan ne samat aseet, joita tämä oli Versailles'in sopimuksessa nostanut Saksaa vastaan ja vaatii Englannin exterritorialioikeudet Kiinassa lakkautettaviksi.

Pidetään kyllä kauniita puheita Euroopan yhdysvalloista, mutta samalla pidetään lujasti kiinni Versailles'in sopimukselta, jonka syynä ovat m.m. äärimmäisilleen kiristyneet tullisuojelustoimenpiteet kaikissa Euroopan maissa. Kuinka voisivatkaan taloudelliset olot itäisissä valtioissa, Tsekkoslovakiassa, Jugoslaviassa, Itävallassa, Unkarissa y.m. olla aivan toisenlaiset, ellei Versailles'in sopimusta olisi olemassa. Stresemannin viime syksynä lausumat sanat, kuinka matka Pariisista Pekingiin on 20 tunnin esteetön matka, kun sitä vastoin matka poikki Euroopan on täynnä suojelustullimuureja, kaikuvat yhä oikeampina korvissamme kuta enemmän aika kuluu.

"Voin suorastaan joutua epätoivoiseksi ajatellessani kaikkea sitä sekasortoa, jonka Versailles'in sopimus on aiheuttanut Euroopalle" kuuluivat pääministerin sanat.

Oslossa, tammikuun 22 päivänä 1930.

Eino Eyring

5/102

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 3.

Oslo

28/3 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 27 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 4 ka. lue. D. 11 30		
30 p. 30	NO	LIK.
REKLA	OSASTO	AMA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/30, joka koskee

Venstren uutta vaaliohjelmaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Alfving

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Legation de Finlande

*Of. Wallenberg
Händeltu f.v.*

KASTAINMINISTRIÖ		
4/60 p.e. 30		
30f: 30	No	Liite
RYHMÄ	OSASTO	ALIA
5	C4	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 3/30.

Venstren uusi vaaliohjelma.

Venstre on äskettäin pitänyt puoluekokouksensa, jossa sen ohjelma joutui tarkistuksen alaiseksi. Olihan nyt saatava lopulliset ohjeet ensi lokakuussa tapahtuvaa vaalitaistelua varten, johon muutkin puolueet jo valmistautuvat täysin voimin.

Kokouksessa hyväksytyssä vaaliohjelmassa, joka tämän ohella ./.. seuraa liitteenä, herättävät erikoista huomiota seuraavat kysymykset:

1) Puolustuskysymys. Useita kuukausia on Venstren varsinainen johtaja, pääministeri Mowinckel, eri tilaisuuksissa valmistanut maaperää sellaiselle mielipiteelle, että Norjan puolustuslaitos on vanhentunut ja samalla liian kallis. Avomielisesti on Mowinckel selittänyt olevansa pääasiassa Stauningin aseiden supistamisen kannalla ja tätä noudattaen hakenut Norjan puolustuslaitokselle muodon, joka samoin kuin Stauninginkin Tanskalle ehdottama, rajoittuisi vain jonkinlaisen rajavahdin tai merivahdin perustamiseen. Tämän Mowinckel perustelee sillä, ettei Ruotsin takia enää ole tarpeellista pitää Norjassa sotaväkeä ja että Norjan suvereniteettiä myöskin suojaaa sen maantieteellinen asema ja Kansainliitto.

Kun oikeiston ja talonpoikain taholta on koetettu osoittaa tällaisen kannan paikkansapitämättömyyttä, on Mowinckel viime päivinä ja viimeksi eilen valtaistuinpuheen evästyskeskustelussa Suurkäräjillä pitämässään puheessa lisännyt perusteluihinsa sen, että Norjan puolustuskysymys on joutunut uuteen vaiheeseen sen jälkeen kun toinen aikaisemmin Itämeren hegemoniasta taistelevista suurvalloista on hävinnyt ja v. 1905 ja 1914 vallinneet olosuhteet nykyisin ovat vain historiallisia muistoja. Yksin jo näiden

syiden takia olisi aika muodostaa puolustuslaitosta kansainvälisten vaatimusten mukaisesti. (?)

Kun ei Venstren puoluekokouksella eikä myöskään sen sanomalehdistöllä ole ollut Mowinckelin ajamaa puolustuspolitiikkaa vastaan muistuttamista, näyttää Norjan puolustuslaitoksen kehitys tällä kertaa menevän hävitystään kohti.

2) Kansankielen (maal) saattaminen täysiin oikeuksiin. Samoin kuin ennenkin tahtoo Venstre toimia maal-kielen saattamiseksi tasa-arvoiseksi valtakunnan kielen kanssa.

3) Vanhuusvakuutus. Kun vanhuusvakuutus ei ole osoittautunut mahdolliseksi toteuttaa, tahtoo puolue toimia kansalaisten palkitsemiseksi Venstren laatiman ohjelman mukaisesti. Suunnitelma on vielä valmisteluasteella, eikä ole julkisuudessa tunnettu.

4) Raittiuden hyväksi toimiessaan puolue tahtoo turvautua opetukseen, lainsäädäntöön ja ankaraan kontrolliin silmäläpikäen kunnallista itsehallintoa.

5) Listayhtymät valtiollisissa vaaleissa. Tämä kysymys antoi puoluekokouksessa aihetta mielipiteen vaihtoon. Hallitusryhmä Mowinckelin johdolla asettui listayhtymää vaaleissa kannattamaan, jota vastoin radikaalinen sivusta maaherra Fiven johdolla pysyi vastustavalla kannalla. Kiivas väittely, jota kesitti puolisen päivää, ei johtanut sovintoon. Asia jätettiin avoimeksi.

Työväenpuolueen ja Venstren välillä näyttää vaaliajaksi syntyvän syvä juopa sen jälkeen kuin edellinen on selittänyt yhä edelleen pysyvänsä Marxississaan ja taistevelansa vallankumoustietä sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen toteuttamiseksi Norjassa.

Oslossa, tammikuun 27 päivänä 1930.

Erlend Gjovik

Venstres valgprogram.

Forslag til venstres program, vedtatt på møte av landsstyret og kretsagens formenn 18. januar 1930.

I pakt med sin fortid og i tro-skap mot sitt nasjonale og de-mokratiske grunnsyn vil venstre verne folkestyret, hevde forfatning og lov med fast hånd og i tro på landets muligheter fortsette sitt arbeid for folkets fremgang.

Partiet vil særlig legge an på å opphjelpe næringslivet, så arbeidsløshet og forsorgsutgifter kan innskrenkes.

Ved kronens gullfesting og de forholdsregler som er truffet til lettelse av gjeldstrykket er grunnlaget for et fremadskridende økonomisk liv og et sunt pengevesen fastslått efter venstres linje.

Overensstemmende med sitt samfundssyn vil venstre arbeide for fred og forståelse mellom klassene og motsette sig at statsmakten utnyttes i klasseinteresse.

For stortingsvalget 1930 oppstilles følgende

Program:

Post 1.

Vårt forsvar omordnes og innskrenkes i samsvar med de internasjonale rettsforhold, den utenrikspolitiske stilling og under hensyn til landets sikkerhet og den mellomfolkelige solidaritet.

Post 2.

Vern om åndsfrihet, kirke og nasjonalt kulturliv.

Utbygging av vårt skolevesen med sikte på å styrke folkets åndelige og intellektuelle kraft og øke dets fagkunnskap og arbeidsdyktighet.

Post 3.

Norge deltar av all kraft i det internasjonale arbeid for rett og fred mellom folkene, for almindelig nedrusting og for samarbeid i sosiale og økonomiske spørsmål.

Fortsatt arbeid for gjenreiseing av det norske folkemål. Nynorsk gis jevn gode vilkår med bokmålet i administrasjon og lovgivning.

Post 4.

Arbeidet fortsettes for å bedre finansene, begrense budgettene, forenkle administrasjonen og opnå gunstigere resultater av statens inntektsgivende virksomheter.

Skatter og gjeld bringes nedover.

Fortsatt arbeid for å ordne de vanskeligstilte kommuners gjeldsforhold overensstemmende med den av stortinget vedtatte plan.

Post 5.

Allsidig utvikling av landets næringsliv efter prinsippet hjelp til selvhjelp så arbeidsføre og arbeidsvillige kan finne erhverv her i landet.

Oppmuntring av sparelysten.

Vern om sparernes interesser.

Styrkelse av arbeidslivets kredittforhold og bekjempelse av usund spekulasjon.

Post 6.

Det er en stor nasjonal og sosial oppgave å bedre jordbrukets lønnsomhet. Denne oppgave frem-

mes blandt annet ved øket samvirke og ved arbeid for å utvikle, forbedre og standardisere produksjonen.

Den innenlandske omsetning organiseres bedre og eksporten opphjelpes.

Fortsatt støtte til nydyrking og bureising.

Småbrukernes vanskeligheter søkes avhjulpet. Det sørges for mer almindelig faglig opplærning særlig i smånæringer, så brukene kan drives med større utbytte.

Skogen vernes og arbeidet for å skogklæ landet fremmes. Organisert arbeid for en bedre skogkultur og for å øke skogens avkastning.

Post 7.

Fiskerinæringen hjelpes ved fortsatt arbeid for mer lønnsom drift, nye markeder, samvirke, bedre omsetning og eksportforhold. Forsøks- og forskingsarbeidet fremmes. Vern om våre fangstinteresser i nord og syd. Faglig opplæring for fiskere. Sykeforsikring for fiskere og fangstmenn.

Post 8.

Arbeidet for større forståelse av interessefellesskap innen industrien mellom arbeid og kapital.

Samfundsmessig løsning av omfattende arbeidstvister.

Post 9.

Da loven av 1923 om alderspensjon har vist sig ikke å kunne gjennomføres, optas til løsning folketrygd efter venstres linje.

Folkehelsen fremmes ved forebyggende forholdsregler.

Post 10.

Edruelighetsarbeidet fremmes gjennom undervisning, lovgivning, statsstøtte, skarp kontroll og under hevdelse av det kommunale selvstyre.

Post 11.

Utvikling av samferdselsmidlene, organisert samarbeid mellom dem og fremme av de store sambindende veier.

Post 12.

Arbeid for en bedre valgordning som tar rimelig hensyn til den enkelte velgers, partienes og distriktenes interesser.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 4.

Oslo

29/3 1970

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5160 ka. l. 30		
4/2-30	No	IL
TYÖKÄ	OSASTO	
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 4/30, joka koskee

I. Pan-Europa aatetta Norjassa,

II. Satamalakkoa Trondhjemissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernst Lyng.

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

Légation de Finlande

5/60 pae. D. 11 30		
1/2 30	2	LIT.
raportti	N:o 4/30.	ASIA

Suomen Oslossa olevan Lähettilään

raportti

N:o 4/30.

I. Pan-Europa aate Norjassa.

Kuluvan kuun 24 päivänä pidettiin pääministeri Mowinckelin aloitteesta tšekäläisessä Ulkoasiaindepartementissa neuvottelu eräiden kreivi Coudenhove-Kalergin johtaman Pan-Europa aatteen kannattajien kesken. Ryhmän tarkoituksena on toimia sanotun ja sitä lähellä olevien aatevirtausten tunnetuksi tekemiseksi ja muodostaa orgaani, joka Norjassa edustaisi tässä kysymyksessä olevia intressejä.

Kokouksessa valittiin johtokunta esimiehineen, varaesimiehineen ja sihteereineen ja käännyttiin Ulkoasiaindepartementin puoleen pyynnöllä, että tämä asettaisi Kansainliiton konttorinsa ryhmän käytettäväksi kirjeenvaihdon y.m. helpoittamiseksi.

Puheenjohtajaksi valittiin professori Fritjof Nansen, varapuheenjohtajaksi pääministeri Joh. Ludw. Mowinckel sekä sihteeriksi osastopäällikkö Rolf Andvord.

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

Ottav Edving

Légation de Finlande

II. Satamalakko Trondhjemissa päätty oikeusjuttuun.

Kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, kieltäytyi Trondhjemin kaupungin satamatyöväki viime joulukuun alussa lastaamasta Foldalin kaivoksilta tuotua kiisujauhoa siksi kuin kaivos oli ottanut töihinsä takaisin lakkoilevaa ja siitä syystä erotettua työväkeä. Nojautuen kaupungin ja Foldalin tehtaiden väliseen vuokravälikirjaan tehtaat lähettivät omaa työväkeään lastaustyötä satamassa suorittamaan, josta oli seurauksena, että suurempi osa kaupungin töissä olevasta järjestyneestä työväestä yhtyi lakkoon.

Kaupungin valtuustossa, jossa asia joutui käsittelyn alaiseksi työväenpuolueen edustajat ammattijärjestöjen tukemina ajoivat sellaista mielipidettä, että Foldalin tehtaalta vuokravälikirjasta huolimatta kiellettäisiin lastausoikeus kaupungin satamassa. Tätä tietenkin porvarillisten puolueiden edustajat vastustivat, koska heidän mielestään tämän kautta jouduttaisiin rikkomaan selvää sopimusta kaupungin ja Foldalin tehtaiden välillä.

Kun asiassa ei päästy lopulliseen tulokseen kysyi valtion edustaja - riksmeglingsmannen - neuvoa Oikeusdepartementilta, josta saatiin seuraavansisältöinen sähkösanomavastaus:

"Departementti katsoo, ettei Nidarosin kunta esilläolevien olosuhteiden vallitessa ole lakon aikana velvollinen jatkuvasti antamaan Foldalin käyttää lastauslaitetta."

Tästä oli seurauksena, että sen jälkeen kuin yksi porvarillisiin lukeutuva valtuuston jäsen äänesti työväen toivomusten mukaisesti, valtuustossa työväen mielipide pääsi voitolle yhden äänen enemmistöllä, jonka jälkeen kuluvan kuun keskivaiheilla myöskin Trondhjemin satamalakko työväenjärjestöjen taholta julistettiin päättyneeksi.

Kaupungin valtuuston päätös ja luonnollisesti myöskin Oikeusdepartementin vastamainittu sähkösanoma ovat tietenkin laa-

joissa kansankerroksissa herättäneet kiusallista huomiota. Väitetään vuokravälikirjan tulleen rikotuksi Oikeusdepartementin myötävaikutuksella ja onkin Foldalin tehtaan isännöitsijä, Worm Lund nyttemmin haastanut kaupungin oikeuteen vastaamaan päätöksestään.

Trondhjemin satamatyöläiset ovat nyt kääntäneet aseensa Foldalia vastaan kieltäen lastaamasta sieltä tuotua tavaraa ja on tehtaan johto näin ollen ollut pakotettu sulkemaan tehtaat.

Kaivosten työläiset, jotka eivät kuulu ammattijärjestöihin ovat nyt vuorostaan joutuneet työttömiksi ja ovat lähettämänsä lähetystön kautta pyytäneet hallitukselta apua säännöllisten olojen palauttamiseksi. Hallituksessa on lähetystön ottanut vastaan oikeusministeri Evjenth, sekä työministeri Warland, joilta on saatu myönteisiä lupauksia. Minkäluontoista tämä "apu" tulee olemaan ei kumminkaan vielä ole kenenkään tiedossa ja ovat mainitut ministerit tällä kertaa pilkan esineenä varsinkin työväen sanomalehdistössä, joka ilkkuen odottaa heidän lupauksiensa toteutumista.

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

Elias Lyng

295

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 5.

Oslø

14/3 1930

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 14 päivänä 1930.

6/61 kap. 30
17/3.30.
5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 5/30, joka koskee

Sovjet'in Oslon Lähetystössä huomattavaa hermostuneisuutta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Ryning

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAIN.	
6/61 fac.	30
17/3-30	9
Salaainen.	USA.
5	04

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 5/30.

Sovjet'in Oslon lähetystössä

huomataan hermostuneisuutta.

Viime aikoina on Sovjet'in Oslossa oleva lähetystö herättänyt Norjassa yhä enemmän huomiota. Niinpä helmikuun 19-20 päivinä huomattiin lähetystön edustalla seisoskelevan poliiseja, jotka seurasivat kadulla tapahtuvaa liikennettä. Sanomalehtien tiedusteluihin saatiin vastaukseksi, että lähetystö oli vastaanottanut nimettömiä uhkauskirjeitä ja niiden johdosta pyytänyt norjalaisten viranomaisten apua. Kun vahtikonstaapelit jonkun päivän kuluttua poistettiin, selitettiin uhkauskirjeiden laatijaksi eräs täällä asuva "miehenvikainen" venäläinen, joka muka oli tehty vaarattomaksi.

Pari päivää myöhemmin tiesivät lehdet kertoa tšekäläisessä Sovjet'in kauppavaltuuskunnassa tapahtuneista väärennyksistä ja että niiden johdosta eräät sen jäsenet olisivat poistuneet maasta. Lähetystön puolesta tietenkin sanotut huhut dementoitiin selittämällä, että syynä kolmen kauppavaltuuskunnan jäsenen poismatkustamiseen oli valtuuskunnan uudelleen järjestäminen, mainitut henkilöt kun olivat siiretyt Berliinistä Moskovaan.

Vastoinkäymiset ovat kumminkin vain jatkuneet. Niinpä joku aika sitten Sovjet'in lähettiläs, Mme Kollontay oli järjestänyt teekutsut Ulkoasiaindepartementin virkailijoille, diplomaattikunnalle y.m. Tilaisuuteen ei kumminkaan, kuten edellisinä vuosina, saapunut montaakaan vierasta. Niinpä ei siellä nähty U.S.A:n, Italian, Saksan, Espanjan, Portugalin, Brasilian, Chilen eikä Hollannin edustajia. Mikäli usealta

taholta olen kuullut, oli Sovjet'in lähettilään esiintyminen tässä tilaisuudessa - itse en myöskään ollut teekutsuilla saapuvilla - vieraiden harvalukuisuuden takia varsin hermostunutta. Samaa hermostuneisuutta Mme Kollontay on viime aikoina osoittanut myös Ulkoasiaindepartementissa käydessään ja on hän m.m. ulkoasiainneuvos Esmarch'ille myöntänyt, etteivät olot Venäjällä nyt ole hyvällä kannalla.

Tämänpäiväisissä lehdissä kerrotaan Mme Kollontayn pyrkineen erääseen Hollannissa pidettävään kansainväliseen naiskongressiin, mutta että sanotun maan viranomaiset olisivat kieltäneet häneltä maahanpääsyn. Tämänkin uutisen Mme Kollontay on koettanut lehdissä selittää virheelliseksi.

Yleensä Oslossa otaksutaan Mme Kollontayn hermostuneisuuden johtuvan siitä, että hänen poiskutsumisensa lähettilään tehtävästä olisi joutunut keskustelun alaiseksi.

Oslossa, maaliskuun 14 päivänä 1930.

Ester Bergman

29m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C₄

ASIA:

Ministeri Eelfvingin rap. no 6.

Oso.

4/3 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 19 päivänä 1930.

ULKOASIAI		
No	7/61 Rec.	30
22/3.30		
RYHMÄ		
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 6/30, joka koskee

Norjan sisäpolitiikkaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Emil Cajander

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

ULKOAS.		
No 7/161 ae. L. 30		
Salainen	No	L
22/3.30		
RVMMA	OSASTO	ASIA
5	Op.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 6730.

Norjan sisäpolitiikasta.

Norjan sisäpolitiikassa näyttää huomio päivä päivältä siirtyvän yhä kiinteämmin ensi syksynä tapahtuviin vaaleihin. Puolueet ovat viime kuukausina pitäneet kokouksiaan, joissa puolueohjelmat on tarkistettu ja puolueorganit uudelleen mobilisoitu. Kaikki viittaa jo käynnissä olevaan ripeään toimintaan ja tulossa olevaan lujaan puolueiden väliseen voimainmittelyyn.

Viimeksi, vuonna 1927, tapahtuneissa vaaleissa herätti huomiota toiselta puolen oikeiston häviö työväenpuolueiden eduksi.

Vaalien tulos 1924 ja 1927:

	1924.	1927.
oikeisto	54.	30.
vasemmisto (venstre)	34.	30.
talonpoikaipuolue	22.	26.
Työväen puolueet:		
varsinainen työväenpuolue	24.	59.
sosialidemokraatit	8.	—
kommunistit	6.	13.
radikaalinen työväenpuolue	2.	1.
	40.	63.
Vapaamielinen vasemmisto	—	1.

Kuten taulukosta havaitaan aleni v. 1927 vaaleissa oikeiston edustajamäärä Suurkäräjillä 24:llä, samalla kun työväen edustajain lukumäärä nousi 23:lla. Venstre menetti 4 paikkaa, jonka määrän taas talonpojat valloittivat itselleen.

Syynä oikeiston tappioon olivat etupäässä puolueessa vallinneet sisäiset riitaisuudet ja johtajien puute. Tämä eripuraisuus ja puolueen heikko esiintyminen ulospäin saivat aikaan sen, että suuret joukot varsinkin vähempipalkkaisia valtion ja kunnan palveluksessa olevia henkilöitä hylkäsivät oi-

keiston, joka heidän mielestään ei ollut kyennyt käytännössä toteuttamaan sitä, minkä oli luvannut, ja liittyivät radikaaleihin, työväkeen. Työväenpuolue taas osasi taitavasti käyttää tilannetta hyväkseen m.m. osoittamalla porvarillisen yhteiskunnan heikkoutta ja avuttomuutta ja onnistui sen täten kääntää laamojen huomio ja luottamus puoleensa.

Venstren onnistui paremmin kuin oikeiston säilyttää asemansa siitä huolimatta, että tämä puolue enemmän kuin mikään muu voidaan asettaa edesvastuuseen siitä hatarasta valtion varojen hoidosta ja tuhlauksesta, mikä Norjassa tapahtui maailmansodan jälkeisinä vuosina.

Että Venstren tästä huolimatta v.1927 vaaleissa kuta-kuinkin onnistui säilyttää entinen asemansa, riippui ensiksikin siitä, että puolueen vanha kantajoukko yhä edelleen pysyi uskollisena niille traditioille, joita puolue kansallisen herätyksen lietsojana saavutti unionitaistelun ja sen jälkeisenä aikana. Toiseksi on puolueen johto ollut hyvissä käsissä, jotka ovat ymmärtäneet vähitellen taivuttaa puolueeseen kuuluvia vanhoillisempiakin aineksia hyväksymään ohjelman asteittainen kehittäminen vapaamieliseen suuntaan. Venstre on meidän päivinämme omaksunut täydellisen keskustapuolueen ohjelman ja näin ollen sulkee jo riviinsä suuren joukon porvarillisia radikaalejakin.

Talonpoikaipuolue on puolueista nuorin, se syntyi vasta v. 1921, mutta on vaalista vaaliin ollut kasvamassa ja mittelee jo voimiaan sekä oikeiston että venstren kanssa.

Kaiken talvea on jokaiselle ollut selvänä, että vaalitaistelu ensi syksynä tulee tapahtumaan toiselta puolen porvarillisten ja toiselta työväenpuolueen välillä. Niinpä ovat porvarilliset puolueet lähestyvää vaalitaistelua silmälläpitäen aina viime kevättalvesta lähtien ponnistelleet entistä suuremman keskinäisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön saavuttamiseksi ja ovatkin siinä suhteessa saavuttaneet tuloksia.

Niinpä esim. Fädrelandslaget toimittuaan ensimmäiset vuotensa hiljaisuudessa nyt on astunut julkisuuteen porvarillisen maail-
mankatsomuksen utteraksi julistajaksi. Sen laajalle ulottuva
agitatiokoneisto on ollut täydessä käynnissä viime kesästä
saakka ja sanotaan sen jäsenmäärän nousevan toisellesadalle
tuhannelle.

Toinen porvarillisten puolueiden lähenemisilmiä havai-
taan hallituksen esityksessä vaalilain muuttamiseksi siten,
että puolueille kävisi mahdolliseksi muodostaa keskenään n.k.
listaliittoja.

Hallituspuolueessa - venstressä - oli ennen viimeksi-
mainitun asian esilleottamista Suurkäräjillä syntyä hajaannus,
joka voitiin pelastaa ainoastaan siten, että lainmuutoksen
kannattajat siihen hyväksyivät kompromissiehdotuksen, jonka mu-
kaan itsekulle valitsijalle annettiin oikeus vaaliseteliinsä
tekemällään merkinnällä estää äänensä lankeamasta listaliiton
hyväksi. Hallitus antoi kompromissiehdotukselle siunauksensa,
jonka jälkeen lakiesitys hyväksyttiin 65 äänellä 45 vastaan.
Äänestyksessä seisovat porvarilliset puolueet yksimielisinä
työväenpuoluetta vastaan.

Täten voidaan nyt sanoa porvarillisten puolueiden saa-
vuttaneen entistä varmemmat aseet menestykselliseen vaalitaie-
teluun ensi vaaleissa.

Norjan työväenpuolue on kuten tunnettua viime vuosina
kulkenut omia, muusta Skandinavian työväenliikkeestä eroavia
teitään. Tämä tuli selvästi näkyviin v. 1927 vaaleissa, jol-
loin sosialidemokraattien verrattain pieni ryhmä päätti liit-
tyä yhteistoimintaan työväenpuoluelaisten kera. Sen jälkeen
socialidemokraatit ovat esiintyneet täysin lojaalisina työväen
radikaalien leirissä, joten Norjassa tätä nykyä ei ole var-
sinaista socialidemokraattista puoluetta olemassa. Varsinaisena
puolueen johtajana toimii edelleenkin Tranmal - henkilö, joka
pysyy marxilaisuudelle uskollisena ja jonka ajatussuunta ilmei-

sesti on saanut herätteitä myöskin Moskovasta, vaikkakaan hän ei silti lukeudu kommunisteihin.

Nykyisistä vaikutusvaltaisista henkilöistä työväenpuolueessa mainittakoon ennen muita professori Edv. Bull, eteväksi tunnettu historioitsija Oslon Yliopistossa, sekä Torp, Alfred Madsen y.m.

Entisten sosialidemokraattien johtajia ovat Magnus Nielsen ja Bergensen, jotka kuten sanottu katsovat asialleen edulliseksi toimia samojen lippujen alla kuin radikaalit.

Työväen puoluekokous yllätti maailmaa jyrkillä päätöksillään. Niistä herättää suurinta huomiota päätös, jossa professori Bullin ehdotuksen mukaisesti hyväksyttiin vallankumoukseen pyrkivä puolueohjelma. Tämä tietää sitä, että työväenpuolueen, kansanennemmistön mielipiteestä riippumatta, tulee ottaa valta maassa käsiinsä niin pian kun siihen ilmenee mahdollisuutta.

Samoin saavuttivat ehdotukset asevelvollisuusiässä olevien nuorten kieltäytymisestä sotapalveluksesta sekä työväenkaartien perustamisesta kokouksessa valtavan enemmistön.

Lisäksi hyväksyttiin m.m. seuraavansisältöiset ponnet:

Suojelustullit ovat asteettain lakkautettavat;

Puolueen ei tule ottaa osaa hallituksen muodostamiseen ennenkuin on mahdollisuuksia olemassa itsenäisen politiikan harjoittamiseen ja tärkeiden sosialistisen yhteiskunnan edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden toteuttamiseen;

Kansallisessa kulttuurityössä puolue tahtoo nojautua kansallisiin traditioihin sekä toimia kansankielen kehittämiseksi;

Suhtautumisessaan kansainväliseen työhön Norjan työväenpuolue tahtoo toimia eri internationalien sovittamiseksi siten keskenään, että Euroopan työväki kerran

voisi liittyä yhden ja saman lipun alle. Koska Kansainliitto ja interparlamentaarinen työ eivät vastaa niitä ihanteita, joita kohti työväen olisi kansainvälisessä työssä pyrittävä, puoluekokous päätti vastustaa valtion varojen myöntämistä näihin tarkoituksiin. Tämän päätöksen mukaisesti puolue m.m. eilen valtion menosääntöä Suurkäräjillä käsiteltäessä äänesti sanottujen määrärahojen myöntämistä vastaan saamatta kumminkaan tahtonsa läpi.

Kuten jo huomautettiin, on työväenpuolueella Suurkäräjillä 63 edustajaa. Näistä edustivat 3 viime vaalien jälkeen kommunisteja, yksi lukeutuu n.k. radikaaliseen työväenpuolueeseen. Myöhemmin ovat tässä tarkoitetut kommunistit eronneet puolueesta ja liittyneet työväenpuolueeseen ja voitaneen tuo yksi radikaalitätä nykyä myöskin lukea työväenpuolueeseen kuuluvaksi. Saavuttaakseen absoluuttisen enemmistön Suurkäräjien 150 edustajasta työväenpuolueen näin ollen pitäisi saada vaaleissa lisää 13 uutta mandaattia. Vielä viime syksynä oli työväki tässä suhteessa hyvinkin voitonvarma ja onkin rohkealla esiintymisellään siksi voimakkaasti vaikuttanut heikkohermoisiin porvarillisiin, että maassa on ollut ja on edelleenkin huomattavissa rahan siirtymistä ulkomaille. Toiselta puolen viittaavat työväen puoluekokouksen päätökset työväen diktatuurin toteuttamiseen, vaikkakaan enemmistöä ei olikaan saavutettu siihen, ettei puolueen johto tällä hetkellä ole kovinkaan optimistinen vaalin tuloksiin nähden.

Oslossa, maaliskuun 19 päivänä 1930.

Oskar Tuomi

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 7.

Oslo

25/3 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 25 päivänä 1930.

L. 25/3.30	
No 861	20
28/3.30	
5	C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 7/30, joka koskee

Työttömiä kommunisteja häiritsemässä työväen-
puoluealaisten kunnankokousta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseksi vakuutus.

Antti Vartiainen

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti

ILKOAS/ANLIIHISTEN		
8/61 Re. D. 1. 30		
28/3.30	3	LIL
RYHMÄ	GAATO	ASIA
5	04.	

Työttömät kommunistit häiritsemässä
työväenpuoluealaisten kunnankokousta.

Niin pienen kuin täällä sanotaan varsinaisten Moskova-tahi kuten heitä myöskin viimeaikoina on ruvettu nimittämään, uus-kommunistien ryhmän olevankin, on kumminkin ilmeistä, että tämä, missä vähänkin tilaisuutta sille tarjotaan, toimii varsin rohkeasti saaden tuon tuostakin mieleistensä häiriötä yhteiskunnassa aikaan. Tuoreana esimerkkinä mainittakoon n.s. Lörenskog'in tapahtuma, jossa kommunistit johtivat työttömäin joukot häiritsemään työväenpuoluealaisten johtamaa kunnanvaltuuston kokousta.

Asian kulku oli seuraava:

Lörenskog'in kunnanvaltuusto, jossa työväenpuolueella on ollut enemmistö monena vuonna, oli kokoontunut käsittelemään m.m. työttömäin anomusta saada työttömyysavustusta. Kommunistien tietoon oli edeltäkäs tullut, että valtuustolla oli tarkoitus kieltää tällainen avustus, jota se kymmenkunta vuotta perätysten oli myöntänyt, ja olivat he siitä syystä koonneet työttömät mielenosoituksiin kunnan talolle. Saatuaan tietää, että valtuusto oli päättänyt osoittaa työttömyysavustuksen anojat vaivaishoitoviranomaisten luo, työttömät tunkeutuivat kokoushuoneeseen, josta he karkoittivat valtuuston jäsenet. Valtuuston puheenjohtaja, joka oli piiloutunut johonkin syrjähuoneeseen, tuotiin sittemmin väkijoukolla puheenjohtajan tuolille takaisin ja saatiin antamaan suostumuksensa uuden kokouksen pitämiseen, jossa työttömäin asia piti tulla uudelleen harkinnan alaiseksi.

Kun jonkun ajan kuluttua (viime heämikuun keskivaiheilla) tämä tapahtuikin, oli tietenkin kummallakin puolella varustaudut-

tu intohimoiseen yhteenottoon. Tilaisuuteen kutsuttu poliisivoimakumminkin hajotti mellastelevan kommunistijoukon, ja pysyi valtuusto aikaisemmassa päätöksessään.

Tapauksesta on riittänyt puheenaihetta näihin päiviin saakka ja vedotaan Lörenskog'in asiaan kun tahdotaan osoittaa, miten pitkälle Sovjet'in harjoittama agitatio on Norjassakin jo johdattanut kansan syviä kerroksia.

On tavallaan ollut traagikoomillista havaita, kuinka työväenpuoluealaiset ovat tässä asiassa koettaneet näytellä yhteiskunnan pelastajien tahi suojaajien roolia tuomitsemalla kommunisteja laittomista edesottamuksistaan. Arbeiderbladet taas on vetoamalla Lörenskogin tapahtumiin muka koettanut osoittaa työväenkaartien (punakaartien) tarpeellisuutta ja siis tältäkin näkökulmalta valmistanut maaperää aatteelle, joka äsken pidetyssä työväen puoluekokouksessa tuli hyväksytyksi.

Lörenskog'in asiassa ottamansa kanta ei silti ole estänyt Arbeiderbladet'ia samanaikaisesti hyökkäämästä muihin kuntiin, jotka ovat menetelleet työttömäin avustusanomuksiin nähden samoin kuin Lörenskogin kunta. Eroitus on vain siinä, että Lörenskog'issa tekivät päätöksen lehden omat hengenheimolaiset, kun jossakin toisessa kunnassa (esim. Berum'issa) tällainen päätös on tehty porvarillisten äänten enemmistöllä. Samanlaista epäjohdonmukaisuutta tavataan Arbeiderbladet'issa monessa muussakin asiassa, josta voi havaita toiselta puolen suurta harkitsemattomuutta, mutta myöskin häikäilemätöntä laumojen sokaisemista ja kiihoittamista luokkataisteluun sekä suvaitsemattomuuteen toisin ajattelevia kohtaan.

Oslossa, maaliskuun 25 päivänä 1930.

Ernest Ljung

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvings rapporti no 8.
Oslo

1/4 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 1 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
K: 9/66 Pa. 1930		
4/4-30	2	111
RYHMÄ		ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 8/30, joka koskee

Pohjois-Norjan sanomalehdistön myötätuntoisuutta ajatukselle Tornion radan jatkamisesta Skibotteniin tahi sitä lähellä oleviin satamiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Anten Nyberg

Herra Ministeri Hj. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Suomen Osllossa olevan Lähettilään raportti N:o 8/30.

Pohjois-Norjan sanomalehdistö on myötätuntoinen
ajatukselle Tornion radan jatkamisesta Skibot-
ten'iin tahi sitä lähellä oleviin satamiin.

9/6/30		
4/8/30	9	10
SKIBOTTEN	OSLO	ASIA
5	94	

Viime vuoden lopulla kierteli Norjan sanomalehdistössä uutinen, jonka mukaan eräät asiaa harrastavat henkilöt Muoniossa ja Enontekiössä olisivat hallitukselle esittäneet suunnitelman Tornionradan jatkamisesta Skibottenin satamaan Norjan rannikolla.

Asia sukelsi täällä sittemmin uudelleen esille tämän vuoden Holmenkollenin viikon jälkeen, jolloin maisteri Lauri Pihkala oli eräässä haastattelussa Bergens Aftenavis'ille puhunut sanotunlaisen radan tarpeellisuudesta. Tämä haastattelu on sittemmin ollut varsin vilkkaan huomion esineenä, varsinkin Pohjois-Norjan ja luonnollisesti etupäässä Tromsön lehdissä, jotka ovat uusimiseen ottaneet asian puheeksi. Miltei yksimielisesti on tämä sanomalehdistö asettunut hanketta puoltamaan tervehkien siinä paitsi vilkasta kauttakulkuliikennettä, miltei kuolleessa pisteessä olevan Norjan ja Suomen välisen kaupanvaihdon vilkastumista ja varsinkin uusien markkinoiden avautumista norjalaisille kalatuotteille. Myöskin painostetaan Norjassa sitä hyötyä, minkä tällainen rata voisi Norjalle tuottaa vilkastuneen turistiliikenteen kautta.

Tromsø Stiftstidende on ratahankkeeseen jo niin kiinnostunut, että lehti 26/3-30 julkaisee selostuksen siitä, miten rata olisi Norjan puolella vedettävä. Tästä lausuu lehti:

"Ellei ole olemassa mitään erikoisia vaikeuksia rajaseuduilla, olisi tämän rautatien kuljettava Signaldalen'in kautta Kvesmenes'iin Lyngen'issä ja sieltä Nordkjøsbotten'iin.

Välimatka Suomen rajalta Skibotten'iin ja Kvesmenes'iin

on kartan mukaan suunnilleen sama, 3 - 4 peninkulmaa, edellytetyt, että rata Suomesta kulkee pohjoispuolella järveä, jonka rannalla Siilastupa sijaitsee ja Signaldalen'in pohjoisen haaran kautta. Jos rata rakennetaan mainitun järven ja vesistön eteläpuolelle Signaldalen'in toisen haaran kautta, muodostuu Norjan osa rataa $1/2 - 1$ peninkulmaa lyhyemmäksi.

Kun Suomi haluaa pääsyä merelle tällä puolella, ei kai sillä tarkoiteta niin paljon Jäämerta kuin Atlantia.

Ja silloin on selvä, että on suuresta merkityksestä saada rata Kvesmenes'iin Lyngenvuonon perukassa ja sitten pidetään rataa n. 20 km pitkän tasaisen lakeuden yli Balsvuonoon. Suomi saa siten ilman huomattavaa hintaa portin pohjoiseen Lyngen'in yli ja portin länteen ja etelään Balsvuonon yli.

Kuljettamalla junia Balsvuonoon voidaan heti jatkaa matkaa etelään, kun taas junien kulkiessa Skibotten'iin, ensin on kuljettava Lyngenin pohjoispuolelle, jotta voitaisiin jatkaa pitkin Grötsunnet'ia ja Tromsöysunnet'ia etelään Balsvuonon suulle ja edelleen etelään ja länteen.

Lisäksi kulkemalla Signaldalenia pitkin Kvesmenes'iin saadaan yhteys Norjan tieverkon kanssa, jota ei saada kulkemalla Skibotten'iin. Päätiestä pitkin Lyngeniä rakennetaan kuten tunnettua tämän länsipuolella.

Jos Suomi toden teolla haluaa saada rautatietä jättämään satamaan norjalaisen vuonon varrella Troms'issa, on Norjan kaikin tavoin autettava asiaa ja myös rakennettava oma osansa ja olkoon Nordkjösbotten Balsvuonossa radan läntisin päätepiste."

Lähetystölle on Skibotten'in ratahanke siksi tuntematon, ettei Lähetystö tällä kertaa tahdo asiaan lähemmin kajota. Joka tapauksessa herättää ajatus parannettujen liikennesuhteiden aikaansaamisesta Suomesta johonkin Kilpisjärven lähistöllä olevaan Norjan satamaan epäilemättä suurta mielenkiintoa.

Onhan tuo pyrkimys valtamaantien tahi rautatienkin aikaansaamisesta Tornioista Atlamin rannalle niin luonnollinen Suomelle

ja maallemme niin suuria etuja tuettava, ettei tästä asiasta Norjassa viritettyä keskustelua voida ilman erikoisesti päteviä syitä syrjäyttää. Edellyttäen, että Norjan kanssa voitaisiin solmia Suomelle edullisia sopimuksia kauttakulkuliikenteen järjestämiseksi tässä kysymyksessäolevalla linjalla, jolloin luonnollisesti Suomen strategiset edut tulisivat olemaan etualalla, tuottaisi tieverkoston jatkaminen joko Skibotteniin tai johonkin muuhun sitä lähellä olevaan norjalaiseen satamaan Suomen ulkomaankaupalle arvaamattomia etuja. Myöskin herättäisi tällainen liikenne lisättyä tuotannollista yritteliäisyyttä koko Luoteis-Suomeen ja kohottaisi nämä rajaseutumme kilpailukykyisiksi läntisten naapurien kanssa. Myöskään ei voida väheksyä sitä etua, minkä parannetut liikennesuhteet näillä seuduilla voisivat vaikuttaa matkailijaliikenteeseen koko Pohjois-Suomessa ja Lapissa.

Lähetystön mielestä olisi täsi syy tällä kertaa, kun mieliala Norjassa näyttää hankkeelle otolliselta, Suomen puolelta ottaa harkinnan alaiseksi, missä määrin valtamaantien tai rautatien rakentaminen pitkin Muonionjoenlaaksoa aina Kilpisjärven länsipäähän saakka tuottaisi kustannuksia vastaavaa hyötyä sekä suotuisan tuloksen sattuessa, miten yritystä muodossa tai toisessa voitaisiin lähitulevaisuudessa toteuttaa.

Oslossa, huhtikuun 1 päivänä 1930.

Edvin Bergman

9/10

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

Ministeri Selvingin raportti no 9.

Oslø

574 0930.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 5 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/61 he 17.11.30		
9/4-30	?	LEL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 9/30, joka koskee

Suojeluskuntia ja punakaarteja keskustelunalaisina Suurkäräjillä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chen Lyring

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/61 p.m. D. 10/30		
9/4.30	2	100
Salainen	W.M.A	ASIA
	5	04

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti n:o 9/30.
Suojeluskunnat ja punakaartit keskustelunalaisina Suurkäräjillä.

1. Kapteeni Thuen asia.

Viime viikolla herätti täällä huomiota eräs upseeriylenitys kysymys, joka on saanut laajalle ulottuvat seuraukset. Oltuaan vilkkaan pohdinnan alaisena viikon päivät sanomalehdistössä asia joutui vapaamielisen vasemmiston edustajan Thommessenin aloitteesta maaliskuun 26 päivänä välikysymyksenä Suurkäräjään käsiteltäväksi.

Asialla on oma historiansa. - Jalkaväessä kōmpanian päällikkönä toimiva kapteeni Thue oli esitetty ylennettäväksi majuriksi, jota hänen esikuntansa mitä parhaiten suositteli. Hallituksessa asia ulkoasiainneuvos Esmarohin minulle antamien tietojen mukaan toistamiseen poistettiin esityslistalta ja ratkesi lopultakin siten, että kapteeni Thue syrjäytettiin ja joutuivat täten häntä nuoremmat ja vähemmän ansioituneet upseerit ylennettäväksi ennen vastamainittua.

Upseeripiireissä selitettiin hallituksen menettely kokonaan käsittämättömäksi ja vaativat lehdetkin pian julkisuuteen tietoa niistä syistä, jotka olivat vaikuttaneet hallituksen päätökseen. Nämä syyt tulivat lopultakin tietoon Venstren Oslossa ilmestyvän Dagbladet lehden kautta, joka tiesi kertoa, että jo lokakuussa 1928 - siis ennenkuin hallitus oli antanut luvan siihen saakka ilman virallista oikeutusta toimivalle n.k. Samfundsvernetille (Suojeluskunnalle) erinäisillä ehdoilla jatkaa toimintaansa - tämä järjestö piti aseharjoituksia Sotakoulun voimistelusalissa. Sotakoulun päällikkö, kapteeni Faye ilmoitti Puolustusdepartementille vuokranneensa salin erälle miekkailuseuralle, jonka johtajana toimi kapteeni Thue, mutta ettei Fayella silloin ollut tietoa siitä, että salia käytettäisiin muihin tarkoituksiin. Päinvastoin hän oli saanut

kapteeni Thuelta sen tiedon, ettei salia käytettäisi suojeluskunnan harjoituksiin.

Pari päivää tämän jälkeen julkaisi kapteeni Thue Aftenpostenissa artikkelin, missä hän ilmoitti itsensä "Samfundsvernetin Oslon divisioonan päälliköksi" ja otti kaiken syyn vastamainituista aseharjoituksista itselleen samalla kohdistuen halveksivan hyökkäyksen päällystöön vastaan. "En ole katsonut tarpeelliseksi sotakoululle ilmoittaa siitä, että kunnan porvarit olivat liittyneet niin vaaralliseen järjestöön kuin on Samfundsvernet" hän kirjoitti. "Pienimmästäkin rummunlyönnistä vallankumouksellisessa sanomalehdistössä vapisevat voiman miehet suuressa rakennuksessa linnantorin varrella (tässä Thue tarkoitti yli-esikuntaa) ja ovatkin he mobilisoineet suuren koneiston vapautukseen syytöksistä, että olisivat jollakin tavoin yhteistöiminnassa sen järjestön ja niiden miesten kanssa, joiden ainoa rikos on toiminta voimassaolevan yhteiskuntajärjestön suojelemiseksi vallankumouksellisten pyyteitten mitättömäksi tekemiseksi."

Thuen asia herätti tienekin suurta melua vasemmistolehdissä, jotka käyttivät tilannetta hyväkseen hyökkäyksiin suojeluskuntaa vastaan. Toiselta puolen kiihtyi äänilaji oikeiston ja talonpoikien lehdissä, joten kysymystä Suurkäräjillä esille otettaessa oli sähköä ilmassa. Aitiot ja lehterit olivat tunkokseen saakka täynnä yleisöä.

Thuen asian käsittelystä Suurkäräjillä on Morgenbladet
./ 29/3-30 antanut asiallisen referaatin, jonka liitän tähän.

Kuten referaatista ilmenee, onnistui hallituksen, jonka suhtautuminen suojeluskuntiin tähän saakka on ollut varsin kylmä, pitää kapteeni Thuea syytettyjen penkillä osoittamalla kuinka hän sanomalehtikirjoituksillaan v. 1928 oli rikkonut sotilasjärjestystä vastaan. Tästä ei kukaan Thuea puolustanutkaan, mutta osoitettiin puolustusystävään taholta kuinka Thuea jo oli useinmainituista sanomalehtiartikkeleistaan rangaistu, joten pidettiin luonnottomana, että häntä yhä edelleen hallituksen puolelta ahdistettiin, varsinkin kun hänen päällystönsä oli asian hänen kanssaan sopinut ja yksimielisesti esittänyt Thuen ylennettäväksi.

Itse asiassa voidaan hallituksen kantaa pitää tehtynä. Pääjuonena voidaan sanoa siinä olleen nykyiselle hallitukselle niin karakteristisen piirteen samoin kuin muissakin puolustuslaitosta yleensä koskevissa asioissa koettaa noudattaa värittömyyttä ja toimia mahdollisimman paljon työväenpuoluetta loukkamatta.

Thuen asia ei johtanut Suurkäräjillä äänestykseen, mutta saanee se jälkikäteen siinä oikeudenkäynnissä mikä nähtävästi seuraa asian käsittelystä Suurkäräjillä ja joka oli kapteeni Thuea personallisesti loukkaava.

Oulu, 10 päivän 5. lokakuuta 1930.

Légation de Finlande

2. Norjalaisia upseereja koetetaan kieltää toimimasta suojeluskunnissa.

Samana päivänä kun Suurkäräjillä oli käsittelyn alaisena välikysymys kapteeni Thuen asiassa esitti everstiluutnantti Mjöen (radikaal. työv.p.) Thuen asian yhteydessä laatimansa ehdotuksen, jonka mukaan Norjan armeijassa palvelevat upseerit olisivat kiellettävät toimimasta suojeluskunnissa ja myöskin punakaarteissa. Kysymys antoi tietenkin aihetta tiukkaankin väittelyyn.

Työväen taholta koetettiin osoittaa kuinka suojeluskuntien tehtävä ei suinkaan, kuten oli väitetty, rajoittunut vain toimintaan poliisin avustamiseksi, vaan kuinka ne olivat alkuaan syntyneet porvarillisen yhteiskunnan suojelemiseksi työväen liikkettä vastaan, jonka päämäärän hyväksi ne edelleenkin toimivat ja kuinka näin ollen nämä järjestöt olisivat kiellettävät ja luonnollisestikin myöskin upseerit kiellettävät ^{niissä} toimimasta. Tässä yhteydessä hyökättiin puolustuslaitoksenkin kimppuun, sen tehtävän kun loppujen lopulta sanottiin tarkoittavan hätään joutuneen kapitalistisen yhteiskunnan suojelemista.

Oikeiston ja talonpoikien mielipiteitä esittivät Hambro, Lykke, Tvedt, Mellbye y.m. Näistä kiinnitti allekirjoittaneen huomiota erikoisesti talonpoikaisliiton johtajan, Mellbyen puhe, jossa hän peittelemättä esilletoi, kuinka työväenpuolueen viime puoluekokouksessa hyväksymä vallankumouksellinen ohjelma on tehnyt suojeluskunnat suorastaan välttämättömiksi, sillä, kuten puhuja sanoi, älköön työväen villitsijät uskoko, etteivätkö porvarilliset pidä oikeutenaan ja velvollisuutenaan niin vaadittaessa aseillakin puolustaa sitä, minkä katsovat maan edun vaativan.

Venstren taholta taas asettuivat toiset puhujat, esim. puolueen parlamentaarinen johtaja Markhus välittävälle kannalle lausumalla toivonuksenaan, ettei vapaaehtoisia asejärjestöjä, olivat nämä sitten joko valkoisia tai punaisia olisi sallittava.

Hallituksen puolelta sitä vastoin Mowinckel osoitti suojeluskuntien laillisuutta, ne kun nykyisin toimivat heikoksikäyneen poliisivoiman varajoukkueena, eikä tahtonut kieltää niiden toimintaa, vaikka ei suinkaan ollut mikään suojeluskuntien ihailija, kannatti myöskin upseerien osanottoa suojeluskuntatyöhön, mutta yhtyi tehtyyn ehdotukseen, että tämä upseerien osanotto suojeluskuntien työhön olisi tarkemmin säännösteltävä ja tästä syystä asian valmistaminen jätettävä hallitukselle.

Loppuäänestyksessä Mjösenin ehdotus upseerien kieltämisestä suojeluskuntatyöstä hyljättiin, mutta päätettiin asian lähempi valmistelu jättää hallituksen tehtäväksi.

Niin oudolta kun voinee tuntuakin, on sisäpoliittinen asema Norjassa siksi kärjistynyt, että kuten ylläolevastakin jo huomataan, julkisesti jo väitellään suojeluskunnista ja punakaarteista. Moni tietenkin ottaa työväenpuolueen uhkaukset ainoastaan vaalitemppuina, joilla koetetaan saada puoluelaiset sankoin rivein vaaliurnille, mutta toiselta puolen on niitä, jotka huolestuneina katselevat lisääntyvää luokkataistelun kärjistymistä ja pitävät välttämättömänä hyvissä ajoin turvata yhteiskuntaa kaikkien sattumien varalta ja tästä syystä kannattavat suojeluskuntia.

Oslossa, huhtikuun 5 päivänä 1930.

Osten Tjønnung

1ste utgave.

Morgenblad

aug.

Lørdag aften 29de marts 1930.

EN BLEV DRAMATISK — PAA GRÆNSEN

Interpellationen behandlet i stortinget i formiddag.

**Erklæring staar mot erklæring i spørsmålet om
hvad der passerte høsten 1928. - Thommessen
beskylder Nordlie for at fare med nederdregtig
løgn. - Ogsaa andre sterke ord.**

Stortinget behandlet i formiddag Thommessens interpellation. Hvad er grunden til at regjeringen ved de sidste majoritetsnavnelser har forbigaaet kaptein David Thue?

Thommessen (f. v.)

uttalte at han ikke var i nogen tvil om grunden til forbigaaelsen. Den skyldes utvilsomt at kaptein Thue er medlem av Samfundsvernet. Taleren hadde omfattet Samfundsvernet med sympati og vilde aapent si at hans sympati var steget efter den vending som nylig er indtraadt i arbeiderpartiets politiske kurs. Men selv om man — som antagelig regjeringen gjør — anser Samfundsvernet som en noget ubekvem materie — skal der meget sterke grunde til for at utelukke en kraft som kaptein Thue. Efter al menneskelig beregning staar vi foran en indskrænkning av armeen, og det blir da en oppgave av første orden at opretholde den høiest mulige militære kvalitet. Det blir en util-

bl. a. de to sidste reglementer for bajonetkamp, og her skapt en ny skole i vor armé.

Disse ydre vita vidner om en usedvanlig interesse og virkelyst. Hertil kommer hans personlighet, hans sjeldne evne til at rive soldaterne med, hans smittende humør, hans store naturlige evne som instruktør, hans hjertelag, hans uformelle og helt menneskelige maate at ta tingene paa. Det ahr været sagt om kaptein Thue at han er den mest energiske kompanichef i den norske armé. En slik uttalelse viser at det ikke er en almindelig dusin-officer vi har med at gjøre. Trods sin frygtløshet og impulsive natur har Thue ingen fiender. Derfor har forbigaaelsen fremkaldt en enstemmig følelse av at her er begaaet en blodig uretfærdighet. Denne sjeblikkelige reaktion indeholder en avgjørende dom over regjeringens optræden.

Thue var enstemmig indstillet av samtlige militære instanser. Hvad der

om at træde tilbake fra denne stilling eller nogen meddelelse om at han begik noget ulovlig ved at tilhøre Samfundsvernet.

I følelsen av at forsvarsministeren staar paa gyngende grund har man i blade, som maa antages at staa regjeringen nær, uttalt at det ikke er Thues stilling til Samfundsvernet som har været avgjørende, men hans utlaan av ordresalen paa Krigsskolen. Det har været paastaat at Thue har sagt at salen ikke skulde benyttes av Samfundsvernet. Det tør bestemt siges at denne uttalelse aldrig er avgit. Er der nogen grund til at tro at Krigsskolens chef eller nogen andre militære myndigheter var uvidende om hvad der foregik? Der har været en høitidelig loken blindebuk i dette spørsmaal, men har egentlig nogen trodd paa den officielle uvidenhet?

Det var kanske under indtrykket av dette litt uværdige spil at Thue skrev den avisartikel, som nu skal brukes mot ham. Det er dog utelukket at noget i denne artikel kan siges

til
ad

lukke en kraft som kaptein Thue. Etter al menneskelig beregning staar vi foran en innskrenkning av armeen, og det blir da en oppgave av første orden at opretholde den høiest mulige militære kvalitet. Det blir en utilbørighet at stenge veien for en mand med en saadan sjelden energi og dygtighet som kaptein Thue. At militære grunde ikke kan anføres til fordel for forbigaaelsen, maa være helt klart. Regjeringens avgjørelse har inden armeen vakt en sjelden opsigst, en opsigst som ikke er til forsvarsministerens fordel. Thues eksamener — for at ta det mindst vigtige først — er i sin fulde orden. Han er utgaat fra krigsskolen som no. 3 av et kuld paa 40 infanteriofficerer. Han har tat eksamen ved den militære høiskole og den gymnastiske centralskole og har med stipendium studert ved krigsskolen i Berlin. Hans tjenestetid er længer end nogen av has samtidige. Han har frivillig deltat i en lang rekke rekruttskoler i alle dele av landet. Han er lærer ved den gymnastiske centralskole, ved krigsskolen og ved feltartilleriets underofficersskole. I motsætning til de fleste av sine kolleger har han ikke været optat med civilt arbeide, men har altid virket aktivt i den militære tjeneste eller utdannelse. Han er landets kanskje første gymnastik-instruktør. Han har ved 25 paa hinanden følgende kurser været lærer ved infanteriets skyteskole. Han har deltat i utarbeidelsen og selv forfattet en rekke reglementer og instruksjer,

Otto Morgenstjerne

alle rets- og skon. spørsmål
og eiendomsaffærer.

Domsavdeling

av alleslags faste eiendomme.

Telef. 21176, 20576, 24557.

gaat en blodig uretfærdighet. Denne øieblikkelige reaktion indeholder en avgjørende domo over regjeringens optræden.

Thue var enstemmig indstillet av samtlige militære instanser. Hvad der senere er passert, kan vi utenforstaaende ikke uttale os bestemt om, men der foreligger forskjellige opplysninger, som kan gi et indtryk av hvad der er hændt. De enstemmige indstillinger blev liggende paa statsraadens bord. De satte ham øiensynlig i et ubehagelig dilemma. Rygtet siger, at der blev forsøkt at bringe to ældre, tidligere forbigaaede navne i forgrunden. Tilslut blev saken sendt tilbake til kommanderende general og den fungerende generalinspektør. Den første fastholdt sin indstilling, men det forlyder at den sidste utgav et svar som ved hjelp av en utstrakt fortolkningkunst med tvilsom ret kunde tolkes i den retning, forsvarsministeren vilde. Men det fortælles ogsaa, at den virkelige generalinspektør, som var syk, ønsket at tilføie at han ønsket Thue utnævnt.

Trods alle kanster er det ikke til at komme utenom, at Thue var enstemmig indstillet. De militære grunde kan derfor ikke ha været avgjørende. Grunden er Samfundsvernet, men denne grund er ikke mere holdbar. Justitsdepartementet meddelte i rundskrivelse av 22de december 1928 til landets politimestre, at Samfundsvernet var legalisert som frivillig ordensvern. I januar 1929 blev der i stortinget stillet forslag om at tilbakelade cirkulæret, men det blev forkastet. Der kan følgelig ikke herske tvil om at Samfundsvernet er en fuldt legal institution. Kaptein Thue har offentlig oplyst at han er chef for Oslo division av Samfundsvernet, men han har aldrig fra de militære myndigheter faat nogen henstilling

trodd paa den officielle uvidenhed?

Det var kanskje under indtrykket av dette litt uværdige spil at Thue skrev den avisartikel, som nu skal brukes mot ham. Det er dog utelukket at noget i denne artikel kan siges at være brud paa den militære disiplin. Men selv om der skulde foreligge en forgaelse, kan da noget ærlig menneske si, at det skulde være tilstrækkelig til at ødelægge en mands hele fremtid. Thue fik en beklagelse fra departementet, da ha hadde skrevet artikkelen, men departementet understreket at saken ikke burde gi anledning til videre forføining. Det burde departementet selv ha rettet sig efter.

Det er ikke altid, at forsvarsministeren er like ømfindelig overfor uttalelser fra militære befalingsmænd. Taleren citerte forskjellige uttalelser fra «Underofficersbladets», som i langt høiere grad stred mot den militære disiplin, men bladets redaktør er nylig blit forfremmet fra furer til kaptein.

Midt under krigen maatte statsraad Urbye gaa fordi han foreslog en lov, som gjorde indgrep i ytringsfriheten. Er det da tænkelig at man nu i fredstid skulde kunne anføre en avisartikel som argument for at en kaptein ikke kan bli major? Det maatte ansees utænkelig, hvis det ikke uttrykkelig var sagt i en avis, som redigeres av venstres generalsekretær.

Efter det som foreligger kan det neppe være tvil om at regjeringens avgjørelse er av rent politisk natur. Regjeringen har vel ræsonnert som saa at Thue er et stridens tegn, Samfundsvernet er en torn i øiet paa store dele av befolkningen, og denne strid bør holdes utenfor forsvaret.

Øieblikket til at føie et slikt ræsonnement kunde let være mere uheldig valgt end nu like efter arbeiderpartiets landsmøte. Thue er ikke et stridens tegn i armeen, men tvertimot et sammende navn. Og for det har arbeiderpartiet erklært hele vort forrige krig. Etter beslutningerne paa landsmøte kan vel ingen tro i den illusion at vi kan undgaa om vort forsvar. Enhver mand som utnævnes vil bli et stridens

Løstalg 15 øre.

Det.

HEISER — KRANER
TRANSPORTANLÆG

No. 58191 siden 1819.

N AV DET SKANDALØSE

Bankerne nedsætter foreløbig ikke indskudsrenten.

Man besluttet idag at vente paa diskonto-
nedsættelser i Danmark og Sverige.

Som bekjendt besluttet Oslo-bankerne i forrige uke at udsætte spørgsmaalet om nedsættelse av indlaansrenten i overensstemmelse med nedsættelsen av diskonto og utlaansrente. Utsættelsen blev begrundet med at man vilde avvente hvorledes Sverige og Danmark stillet sig til diskontoneedsættelsen. Imidlertid uteblev ogsaa denne uke de ventede svenske og danske diskontoneedsættelser og Oslo-bankerne har idag paany behandlet spørgsmaalet om indlaansrenten. Ogsaa idag besluttet man at se tiden an og indlaansrenten blir folgelig uforandret. Der er dog nu en temmelig sterk overbevisning om at ialfald Sverige og antagelig ogsaa Danmark i næste uke vil reducere diskontosatserne. Og da vil

Oslo-bankerne atter ta spørgsmaalet om indskudsrenten op til overveielse. Den lave rentemarginal, som nu hersker kan antagelig ikke være holdbar i det lange løp.

Svensk diskontoneedsættelse torsdag?

Stockholm, 29de marts. — Ifølge «Nya Dagligt Allehanda» blev der idag holdt en konference mellem repræsentanter for Riksbanken og cheferne for privatbankerne. Man diskuterte bl. a. ønskeligheden av, at Sverige følger med i den almindelige bevægelse for billigere penge. Avisen mener, at det til torsdag kan ventes en nedsættelse av Riksbankens rentesatser med yderligere en halv procent.

TILTRÆDELSESINTERVIEW:

— Specialtelegram til «Morgenbladets». —

Bergen, 29de marts. — Den nyutnævnte sjøfartsdirektor kaptein Bryn kom til Bergen fra England idag for at overta sit nye embede. I et interview med «Bergens Tidende» formuler han sit program derhen: At fremme norske skibsfartsinteresser ombord og iland. Sjøfartsdirektøren dvæler ved den bemerkelsesværdige utvælgning som har fundet sted inden vor handelsflaate og dens menne-

direktøren rederstandens avlige bestræbelser for at faa skapt sjømandsstanden bedre virkekaar ombord. Lugarforholdene er nu kommet paa høide med det bedste som findes tilsjøs. Ogsaa sjømandsmissionen gjør en udmerket gjerning og har i det sidste optat et særlig arbeide for at nos tankbaatfolkene som er saa længe tilsjøs og saa kort tid i havn. Vor diplomatiske og konsulære renge-

92

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 10.

Oslø

28/4 1930.

Légation de Finlande Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1930.

ULKOMAASIAINMINISTERIÖN		
No 4/62 (ae) 30		
28/4-30	No	LII
RITVA	C. C.	A. A.
5	C 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 10/30, joka koskee

Kotimaisille ja ulkomaalaisille kutomateollisuustuotteille Norjassa hankittavaa tarkkaa merkitys-
semisjärjestelmää.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eugen Røysund

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
11/62 Re. 1030		
28/4.30	10	LII
RYHMÄ	U. S.	ADIA
5	Cy.	

Salainen.

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 10/30.

Kotimaisille ja ulkomaalaisille kutomateollisuus-
tuotteille hankitaan Norjassa tarkka merkitsemis-
järjestelmä.

Olen luottamuksellisesti saanut vastaanottaa erään Norjan kutomateollisuuden edustajain viime maaliskuun 28 päivänä pitämässä kokouksessa yksimielisesti hyväksymän lakiluonnoksen määräyksiä kutomateollisuustuotteiden merkitsemistä varten. Lakiehdotuksen on laatinut valtion komitea, johon on kuulunut 7 teollisuuden ja 7 tukkukauppiaiden edustajaa. Määräysten odotetaan piakkoin astuvan voimaan.

Lakiehdotuksen mukaan alkoon kutomateollisuustuotteita myytäväksi tehtaalta tai tukkukauppiailta jälleenmyyjille tai yleensä kuluttajille Norjassa ilmoittamatta, onko myytävä tavara kotimaista tai ulkomaalaista alkuperää. Tämä koskee villa-, pumppi-, hamppu-, pellava- ja manillakankaita, joista lakiehdotuksessa on yksityiskohtaiset luettelot. Itse merkitsemistapa olkoon erilainen metritavaroille (metervarer), kalastajalangoille, muille lankatavaroille (hyssing, kardel- og buntegarn), hamppulangalle sekä manilla-, kokus-, sisal- ja hampuköydelle.

Ensimmäisimmän tahi metrikankaille tulevat seuraavat määräykset voimaan:

a) Kappaleeseen on joko kiinnitettävä luja merkkilippu, (hintalippu) - vrt. § 3 - johon toiselle puolelle on merkitty "Norak", kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on kappaleeseen kiinnitettävä luja merkkilippu (hintalippu), suuruudeltaan vähintään 30 x 40 mm, jonka toiselle puolelle on painettu tai leimattu mustin kirjaimin sana "Utenlandsk."

b) tai, jos tavara kaupassa on kääritty erikoisille

käärinlaudoille, - näitten on oltava vähintään 1 cm. paksuja - ja jos ei sitä ennakoita ole merkitty, kuten c-kohdassa, on käärinlaudan toiseen päähän selvästi painettava tai leimattava sana "Norsk" punaisin kirjaimin tai tehtaan nimi, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on käärinlautaam samalla tavoin selvästi painettava tai leimattava mustin kirjaimin sana "Utenlandsk".

c) tai on leimattava, painettava tai kudottava kankaaseen siitä selvästi erottuvilla väreillä pitkin tavaran toista reunaa vähintään kerran joka toista juoksevaa metriä kohti sana "Norsk" merkitsemällä tehtaan nimi tai jättämällä se pois, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on samalla tavoin leimattava, painettava tai kudottava kankaaseen sana "Utenlandsk".

d) tai mitä tulee purjekankaaseen, on leimattava kappaleen tai rullan ulkopuolelle kankaasta selvästi erottuvalla värillä sana "Norsk" ollen tekstin suuruussuhteet vähintään 30 x 150 mm, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on samalla tavoin leimattava kappaleen tai rullan ulkopuolelle sana "Utenlandsk" tekstin suuruussuhteitten ollessa vähintään 30 x 150 mm.

Muille kutomateollisuustuotteille on niin ikään suunniteltu yksityiskohtaisia määräyksiä.

Väärinkäyttämisten estämiseksi lakiehdotuksessa sovelletaan 21/6-29 annettua lakia alkuperämerkkien väärinkäyttamisestä ja siihen otettuja sakkomääräyksiä.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1930.

Efter Uppring

2002

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingsin raportti no 11

Oslo

26/4 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 26 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 12/62 Rec. 230		
30/4-30	?	Liite
KÄSITTELY	OHJE	ASIA
5	§ 4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 11/30, joka koskee

Valtioneuvos Mellbyen käsitystä Norjan hallituskysymyksestä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Otto Spring

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/62 fac. 1. 30		
30/4.30	3	12
RUUNA	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 11/30.

Valtioneuvos Mellbye Norjan
hallituskysymyksestä.

Täällä herättää tätä nykyä ensi syksynä tapahtuvien vaalien vaikutus hallituskysymykseen yhä lisääntyvää kiinnostusta.

Niinpä m.m. talonpoikaisliiton johtaja, valtioneuvos Mellbye omasta aloitteestaan on kanssani viime viikkoina ottanut puheeksi parikin kertaa kysymyksen mahdollisesta hallituksen vaihdoksesta ensi syksynä.

Hän sanoi Suurkäräjillä olevan yleisen sen käsityksen, että venstreä odottaa vaalitappio, joka johtuisi etupäässä puolueen viime aikoina ajamasta kannasta puolustuskysymyksessä, mutta myöskin puolueen selvää suuntaa vaille olevasta ohjelmasta monessa tärkeässä päiväjärjestyksessä olevassa kysymyksessä. Niinpä Mowinckélin hallitusta moititaan holtittomaksi ja heikoksi taistelussa päivä päivältä lisääntyvää vallattomuutta ja laittomuutta vastaan, joka puhkeaa esille sekä työväen että kommunistien leirissä ja mainitsi sellaiset tapaukset kuin esim. Foldal ja Lörenskog, joista olen aikaisemmin ollut tilaisuudessa tiedoittamaan.

Myöskin ovat työväenpuolueen mahdollisuudet lähestyvissä vaaleissa suurentaa edustajamääräänsä Suurkäräjillä Mellbyen käsityksen mukaan viime viikkoina ja sen jälkeen kuin puolue hyväksyi vallankumousta suosivan uuden vaaliohjelmansa pienentyneet.

Mellbye näin ollen ennusti venstren menettävän n. 10 edustajaa, josta tulisi hyötymään varsinkin oikeisto. Hän luuli sen vuoksi puoluesuhteiden ensi syksynä muodostuvan seuraavaan tapaan:

oikeisto	n. 40	edustajaa	nyt	30.
talonpojat	n. 30	" "	"	26
venstre	n. 20	" "	"	30
työväki	n. 60	" "	"	64

Tällainen olotila tekisi luonnollisesti venstre-hallituksen mahdottomaksi ja olisi sen jälkeen odotettavissa oikeisto-hallitus, jonka muodostaisi Suurkäräjän presidentti Hambro. Tiedetään hänen itsensäkin olevan asiaan hyvin kiinnostuneen.

Tiedusteluuni onko odotettavissa koalitionia oikeiston ja talonpoikaipuolueen välillä ei Mellbye antanut selvää vastausta, mutta ei myöskään tahtonut sitä kieltää.

Missä määrin nämä Mellbyen antamat tiedot pitävät paikkansa, tulee tulevaisuus osoittamaan.

Oslossa, huhtikuun 26 päivänä 1930.

Osten Lippin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 12.

Oslo

8/5 1930.

Légation de Finlande

Oslissa, toukokuun 8 päivänä 1930.

ULKOASIAINMIN.	
13 62 ne.	200
12/5.30.	
5	C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 12/30, joka koskee

Saksalaisen trawleriyhtiön satamahankkeita
Petsamossa.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernest Lapponen

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1362 vuorok. 1930.		
12/5-30	Rf2	L.H.
Salainen.		
HYRKA	OSASTO	ACIA
S	Cy.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 12/30.

Saksalaisen trawleriyhtiön
satamahankkeet Petsamossa.

Allekirjoittanut on Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalta saanut vastaanottaa kirjeen, jossa osuuskunta suuresti huolissaan saksalaisen trawleriyhtiön hankkeesta saada itselleen tukikohta Petsamon rannikolla pyytää minua myötävaikuttamaan sanotun hankkeen ehkäisemiseksi. Osuuskunta m.m. sanoo:

" Petsamon kalatalous ei nykyisessä laajuudessaan tietenkään ole mitään suurenmoista, mutta nähdäksemme on pääasia, että se on osoittautunut kehityskelpoiseksi. Tälle kehitykselle näyttää nyt kuitenkin suunniteltavan pikaista loppua, kun herra Hallen ja saksalaiset troolausyhtiöt edelleenkin tarmokkaasti työskentelevät saadakseen täällä jalansijan. Olemme puolestamme virallisissa piireissä koettameet selittää, kuinka turmiollista saksalaisen troolausaseman perustaminen olisi Petsamon nykyiselle kalataloudelliselle kehitykselle, mutta epävarmaa näyttää olevan, minkä karman hallitus tulee saksalaisten uudistettuun anomukseen ottamaan, kun heillä on niin paljon virallistakin vaikutusvaltaa takanaan.

Nähdäksemme olisi nykyään hyvin tarpeellista, että tätä asiaa valaistaisiin myös kotimaista toimintaa puoltavalta taholta. Tuntehatta lähemmin Herra Ministerin kantaa tässä asiassa olisimme senvuoksi rohjenneet pyytää Teitä myötävaikuttamaan, että Petsamon kalatalouden mahdollisuudet olisivat tulleet hallitukselle kaikin puolin selvitettyiksi, jotta vältettäisiin vaara, mikä Petsamon kalataloudelle voi koitua siitä, että hallitus saa asiasta aivan yksipuolisia selvityksiä."

Osuuskunta myötäliittää otteen toiminnastaan v. 1929.

josta ilmenee, että sen liikevaihto kolmena viimeisenä vuonna on sangen huomattavasti vuosi vuodelta kasvanut ja että varsinkin sen jälkeen kuin autoliikenne on avattu Petsamosta Rovaniemelle, kalojen kysyntä omassa maassa on ilahduttavassa määrin kasvanut. Osuuskunta toivoo näin ollen tulevaisuudessa entistä paremmin voivansa täyttää tehtävänsä ulkomaalaisten sekaantumatta kalatalouteemme.

Allekirjoittanut on aina siitä lähtien, kun minulla v. 1924 oli kunnia hallituksen määräämänä suorittaa paikan päällä tarkastus myöhemmin lakkautetun Petsamo-yhtiön toiminnasta, ollut siinä käsityksessä, että kalastuselinkeino olisi Petsamossa samoin kuin muuallakin merenrannikoillamme säilytettävä paikkakunnan väestön omissa käsissä. Täten väestössä parhaiten kehitettäisiin omintakeista yritteliäisyyttä, joka varsinkin Petsamossa näyttää olevan tarpeen vaatima. Tämä näkökohta monen muun ohella johti minua v. 1924 puoltamaan osuustoiminnallisten yritysten, kuten osuuskaupan ja kalanmyyntiosuuskunnan kehittämistä Petsamossa Petsamo-yhtiön sijaan.

Monissa aikaisemmin Ulkoasiainministeriölle osoittamissani kirjeissä olen esilletuonut käsitykseni nyt kysymyksessä olevan saksalaisen trawleriyhtiön hankkeesta. Kun nyt Petsamon kalanmyyntiosuuskunta on tässä asiassa kääntynyt puoleeni, pyydän uudelleen siihen kajota.

Olen asiasta ollut keskustelussa useiden asiantuntijain kanssa Norjassa. Puhuttelemani henkilöt, ulkoasiainneuvos Esmarch, kauppaneuvos Johannesen, teollisuusneuvos Batt, byråchef Valnum, (3 viimeainittua kauppadepartementista), Ruijan ent. maaherra Hagb. Lund sekä tukkukauppias, ent. kauppaministeri Robertsen Hammerfest'issa vastustavat kaikki jyrkästi ulkomaalaisten suurkalastusliikkeiden satamahankkeita Norjan rannikolla selittäen, että ne helposti voivat viedä leivän varsinaiselta kalastajaväestöltä tai muuttaa sen itsestään riippuvaiseksi palkkatyöläisluokaksi kaikkine siitä seuraavine taloudellisine ja yhteiskunnallisine vaaroinen. Kehitys kulkeekin tätä nykyä suurin

piirtein Norjassa kalatalouden alalla osuustoiminnallista järjestäytymistä kohti, josta m.m. viime vuosina Bergenin ja Kristiansundin välisellä rannikolla perustetut suuret kalanmyyntiosuuskunnat puhuvat selvää kieltään. (Näistä olen aikaisemmin tiedoittanut, vrt. Lähetystön kirjelmiä 10/7-29 N:o 553 ja 4/9-29 N:o 678 Ulkoasiainministeriölle).

Norjan lainsäädännössäkin on määräyksiä, jotka vaikuttavat ehkäisevästi ulkomaalaisten suurkalastusliikkeiden maahantuloon.

Niinpä v. 1917 konsessionilaissa on määräyksiä siitä, (§19), että ainoastaan sellaiset yhtiöt, joiden johto on sijoitettu Norjaan ja joiden osakepääoma on kokonaisuudessaan norjalaista, ovat oikeutetut vapaasti hankkimaan itselleen kiinteitä omaisuutta Norjassa. Muiden yhtiöiden kiinteistöhankinnat ovat riippuvaisia kuninkaan antamasta luvasta. Toiseksi on viime aikoihin saakka Ruijaan nähden ollut voimassa erikoinen pakkolunastuslaki, jonka avulla ulkomaalaisille siirtyneiden yhtiöiden kiinteistöä saadaan erinäisissä tapauksissa pakkolunastaa valtiolle. Samansuuntainen määräys on myöhemmin hyväksytty, maalakiin, joka kumosi vastamainitun yksinomaan Ruijaa koskevan sellaisen.

Mitä Petsamoon tulee, pyydän tässä uudistaa sen, minkä olen Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalle äskettäin vastannut. Ulkomaalainen trawleriyhtiö, oli se sitten saksalainen tahi joku muu, ei voi tuottaa maallemme muuta etua kuin antaa työansiota eräille laivamiehille, joita yhtiö mahdollisesti ottaisi palvelukseensa Petsamosta ja lisäksi työansiota niille, jotka tulisivat työskentelemään saksalaisten kalasatamassa. Kaikki puhe yhtiön aikeista maksaa korkeita hintoja petsamolaisten kalastajien pyytämistä kaloista on tietenkin vain teeskentelyä, sillä luonnollisestikaan ei ulkomaalainen yhtiö ajan oloon maksa kaloista enemmän kuin se ottamalla huomioon kilpailun estomarkkinoilla on pakotettu maksamaan. Kilpaillessaan osuuskunnan kanssa hinnoista ulkomaalaiset voivat kylläkin tappaa osuuskunnan, mutta sen jälkeen hintoja taas poljetaan niin pitkälle kuin

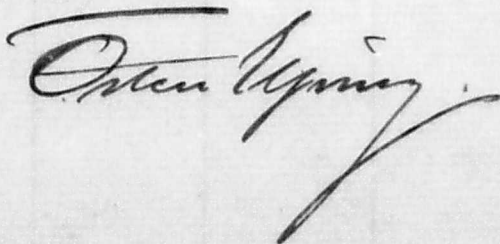
tämä on mahdollista.

Suurin vaara saksalaisesta yhtiöstä ei kumminkaan ole haettavissa taloudellisella alalla, vaan valtiollisella. Kerran saatuaan jalansijaa Suomen rannalla eivät saksalaiset sieltä kylläkään siirry, vaan käyttävät keinoja, joita heillä on olemassa, asemansa turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Niiden nujertamiseen ei pikku Suomella riitä voimia ja rahoja, jota paitsi muukalaisten homma voi johtaa Suomen valtiollisiin selkkauksiin naapurimaiden, ennen kaikkea Norjan ja Venäjän kanssa.

On usein julkisuudessa Suomessa viitattu siihen hyötyyn, mikä koituisi maallemme sanotunlaisen suurliikkeen maahamme sijoittamasta pääomasta. Tämä lienee kumminkin liioittelua.

Pääasialahan ei ole siinä, että ulkomaalaiset pääsevät Suomessa harjoittamaan elinkeinoa, joka rajoittaa omalta väeltä mahdollisuudet yritteliäisyyteen, vaan siinä, pystyykö ulkomalainen yrittäjä maksamaan raaka-aineesta, tässä tapauksessa kaaloista, paremman hinnan kuin kotimaiset tuottajat. Kuten aikaisemmin on huomautettu, ei uudella Jämeri-yhtiöllä liene siihen mahdollisuuksia. Näin ollen ja ottamalla huomioon, että Petsamon kalatalous on tätä nykyä ilahduttavassa kehitystilassa, jota valtion omaksi hyödykseen on syytä kaikin tavoin tukea, ei mielestäni ole muuta kuin vahinkoa siitä, jos ulkomaalaiset liikkeet pääsevät tätä kehitysmahdollisuutta käyttämään omaksi hyödykseen.

Oslossa, kokoukseen 8 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eilfringin raportti no 13.

Oslø

14/5 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 14 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖN	
N:o	1462/11. 230
Päivä	13/5.30
Luokka	5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 13/30, joka koskee

Norjan hallituksen tietoisuutta v.1922 porospimuksen uudistamisen tarpeellisuudesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Otto Lyyng

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 14/62 fac. D. 10 30		
17/5 30	3	L.M.
RYHMÄ	OPASTO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 13/30.

Norjan hallitus tietoinen v. 1922 porosopi-
muksen uudistamisen tarpeellisuudesta.

Joku aika sitten otti ulkoasiainneuvos Esmarch kanssani puheeksi Norjan ja Suomen välillä v. 1922 solmitun porosopimuksen tarkoituksenmukaisuuden. Hän sanoi tietävänsä nähtävästi ministeri Jakhelln'in kautta - että yleinen mieliala Suomessa on tätä sopimusta vastaan, koska sen kautta ei ole voitu ehkäistä Norjan ja Suomen poronomistajien välisiä kahnauksia.

Ulkoasiainneuvos, vaikkakin oli sitä mieltä, että ei sopimustietä yksin, olipa tämä tehty muodossa tai toisessa, voida luoda ihanteellisia oloja rajalla, sanoi hyvin ymmärtävänsä suomalaisten pyrkimyksiä tässä asiassa ja myönsi, että voimassaoleva porosopimus on laadittu liian jyrkkään muotoon. Syynä tähän oli rajaseuduilla kauan vallinnut anarkia, poronhoidon alalla, jossa sopimustietä koetettaisiin saada käänne aikaan. Keskustelun kuluessa Esmarch myönsi Norjan ja Suomen välisen porosopimuksen tehdyn toisessa hengessä kuin oli asianlaita Norjan ja Ruotsin ja varsinkin Suomen ja Ruotsin välisissä vastaavissa sopimuksissa. Niissä olivat humanistiset näkökohdat otettu paremmin huomioon kuin Norjan ja Suomen välisessä sopimuksessa.

Olosuhteet ovat - niin Esmarch arveli - Ruijan rajoilla joka tapauksessa monessa suhteessa toisenlaiset kuin Ounasjoella tai Norjan ja Ruotsin rajoilla, joten ei voitane ottaa siellä hyväksytyjä säännöksiä sellaisinaan käytäntöön Norjan ja Suomen välisessä sopimuksessa, mutta myönsi, että ensinnäimitut sisältävät varteenotettaviakin näkökohtia v. 1922 sopimusta uudistettaessa.

Keskustelu viittasi selvästi siihen, että Norjan halli-

tuksen taholla tavallaan jo odotetaan porosopimuksen irtisanomista Suomen puolelta ja ollaan valmiit myötävaikuttamaan paremman järjestelyn aikaansaamiseksi sanotussa asiassa.

Esmarch lopuksi huomautti, että Norjalla on Ruijan oloihin ja erikoisesti porosioihin hyvin perehtyneitä henkilöitä ja mainitsi niistä tuomiorovasti Nissen'in Tromsø'stä, jota piti Norjan edustajaksi tulevissa neuvotteluissa varsin sopivana.

Allekirjoittanut on aikaisemmin ollut tästä asiasta Nissen'in kanssa neuvotteluissa (vrt. m.m. kirjelmiäni 15/5-26, N:o 643 ja 28/5-26, N:o 731) ja pannut merkille, että hän pitää nykyistä porosopimusta kummallekin maalle vahingollisena, se kun vain ylläpitää huonoa sopua rajanaapurien kesken. Olisi epäilemättä syytä Suomen taholta jouduttaa Norjan kanssa solmitun porosopimuksen uudistamista, joka ehken parhaiten kävisi siten päinsä, että hallitukset diplomaattista tietä keskenään sopisivat porosopimuksen tarkistamisesta, joka tarkistaminen voitaisiin jättää sitä varten valituille asiantuntijoille. Ellei täten syntyneissä neuvotteluissa päästäisi yksimielisyyteen, voitaisiin Suomen taholta sanoa sopimus irti ja ryhtyä siitä aiheutuviin toimenpiteisiin. Täten voitaisiin toivottavasti välttää sitä kylmäkiskoisuutta, jota sopimuksen irtisanominen pyrkii tuomaan mukanaan ja joka usein loukkaa sitä yleisöä, joka ei asiata lähemmin tunne.

Oslossa, toukokuun 14 päivänä 1930.

Olav Spring

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfringin raportti no 14.

Oslø

21/5 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 21 päivänä 1930.

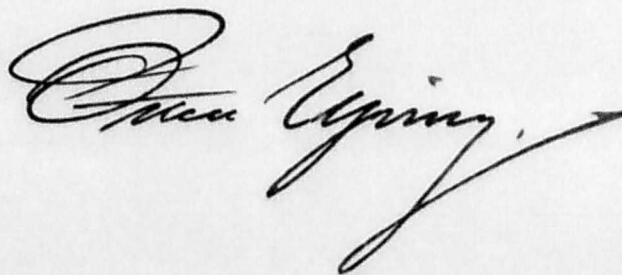
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 15/62 vu. D. 19 30		
26/5-30	No	LIR.
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 14/30, joka koskee

Toimenpiteitä Norjassa maatalouspulan lieventämiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 15/62 h. A. 1930		
26/8.30	No	LIK.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 14/30.

Toimenpiteitä Norjassa maatalouspulan
lieventämiseksi.

Kuten tunnettua tulvi Norjaan maailmansodan aikana ja sitä lähinnä seuraavina vuosina rahaa suhteellisesti enemmän kuin moneen muuhun maahan. Tämä raha levisi runsaasti myöskin maatalouden harjoittajille, jotka tuotteillaan saivat ennenkuulumattoman korkeita hintoja. Osaksi helposti ansaittu raha houkutteli maanviljelijöitä kaikenlaiseen keinotteluun, osaksi taas rahoja käytettiin rakennuksiin ja kalliiden työvälineiden ostoon, jossa eivät suinkaan säästäväisyysnäkökohdat aina olleet määräävinä. Lopuksi ja ennen kaikkea kulutettiin paljon rahaa jokapäiväisessä elämässä, joka kehittyi ennen tuntemattomaan ja monessa tapauksessa kevytmieliseen ylellisyyteen.

Seurasi sitten rahanarvon kohoaminen kaikkine edeltäpäin laskemattomine seurauksineen, joiden syyt ja vaikutukset vielä nykypäivinäkin ovat selvittelyn ja riidan alaisina. Niin ankarasti kuin inflatioajan voidaan sanoakin kohdistuneen varsinkin velkaantuneisiin maanviljelijöihin Norjassa, on täällä kumminkin kiinnitetty huomiota siihen toiseikkaan, että maatalouspula näyttää kehittyneen vähintään yhtä ankaraksi Ruotsissa kuin Norjassa, vaikka kuten tunnettua Ruotsissa on noudatettu suurempaa varovaisuutta ja järjestelmällisyyttä rahojen käytössä ja samoin Suomessaakin, missä raha stabilisoitiin alhaiseen arvoon. Tämä viittaa siihen, niin Norjassa arvellaan, etteivät rahanarvon muuttamisesta johtuneet seuraukset ole riittävästi selvitetty ja että olisi ennenaikaista väittää nykyisen maatalouspulan johtuneen pääasiallisesti tähän kuuluvista tekijöistä.

Syyt maatalouspulaan ovat kylläkin ilmeisesti Norjassa pääosaltaan haettavissa niistä olosuhteista, jotka nykyisin painavat taloudellista elämää kautta maailman ja jotka eivät ri-

pu pienen maan toimenpiteistä tai laiminlyönneistä suuntaan tai toiseen.

Haettaessa maatalouden harjoittajille edes jossakin määrin lievennystä pulakauden tuottamaan olotilaan Norjan maatalousylijohtaja allekirjoittaneelle äskettäin lausui käsityksensä olevan että maatalouden edistäminen ja turvaaminen edellyttävät toimenpiteitä ei vain ammattitaidon ja maanviljelijäin järjestäytymisen edistämiseksi, vaan myöskin työtä talonpoikien yleisen kulttuuritasan kohottamiseksi. Yksipuolisen ammatillaisen ja teknillisen kehityksen kautta kylläkin voidaan lisätä maataloustuotteiden tuotantoa, mutta seuraa siitä yhä suurempia vaikeuksia niiden rahaksi muuttamiseksi. Yhtä rintaa tuotannon kohottamisen kanssa olisi sen vuoksi maalaisväestön elintaso saatava kohoamaan siten, että tämä väestö voisi entistä suuremmassa määrin hyväksensä käyttää niitä hyödykkeitä, joita se itse tuottaa. Talonpoikien elinkeino olisi toisin sanoen kohotettava sille tasolle, että se harjoittajilleen tarjoaisi edes osapuilleen samanlaisia elämisen ehtoja kuin muut elinkeinot.

Nämä näkökohdat saavat sitäkin suuremman merkityksen kun tiedetään, että Norjan teollisuus korkeiden suojelustullien suojaamana on pystynyt maksamaan paljon korkeampia työpalkkoja kuin maatalous. Viimemainitussa tuskin voidaan laskea maksettavan keskimäärin 0.50 kr. korkeampaa tuntipalkkaa, kun taas teollisuudessa tämä keskimäärin nousee 1:25 kr.

Teollisuuden merkitys on Norjalle samassa suhteessa myöskin toinen kuin maatalouden. Niinpä lasketaan teollisuuden vuosittain jakavan työpalkoissa nettoa 400 milj. kruunua, joista 338 milj. kruunua työvälle ja 62 milj. kruunua virkailijoille. Maatalouden koko sato lasketaan vain 300 milj. kruunuksi. Ja kumminkin toimii maataloudessa ja sen sivuelinkeinoissa n. 800,000 henkeä (perheen kaikki jäsenet siihen yhteenluettuina), jota vastoin teollisuuteen on sidottu vain 600,000 henkeä. Numerot puhuvat selvää kieltään maatalousväestön suhteellisesti huonommasta taloudellisesta asemasta teollisuusväestön verraten.

Norjan valtion toimenpiteissä maatalouden kehittämiseksi kiinnitetään nykyisiä päähuomio välillisiin toimenpiteisiin ja koetetaan karttaa suoranaista avustusta. - Täten joutuvat opetus ja koetointi etualalle. Niiden rinnalla uhrataan valtion varoja myöskin uutisviljelykseen ja asutustoimintaan. Kaksi viime- mainittua tähtäävät samalla yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseksi, niiden kautta kun saatetaan lieventää työttömyyttä ja ehkäistä siirtolaisuutta.

Maatalouspulan lieventämistä tarkoittavat toimenpiteet muodostuvat Norjassa, kuten jo ylläolevastakin voidaan huomata, useinkin samalla toimenpiteiksi, joilla on pitemmällekin tähtäävä tarkoitus. Kumminkin voidaan sanoa monen toimenpiteen joutuneen päiväjärjestykseen nopeammin kuin ehken muuten olisi ollut laita. Mainittakoon tässä niistä tärkeimmät.

Viljamonopoli.

Kysymys sopivista keinoista lisätä viljanviljelystä Norjassa on ollut neuvottelujen ja kokeidenkin alaisena jo monena vuonna. Taistelu on käynyt toiselta puolin viljanpalkitsemisen (korntrygd) ja monopolijärjestelmän välillä. Oltuaan jo vuoden ajan käynnissä viljanpalkitsemisjärjestelmä lakkautettiin heinäkuun 1 päivänä 1929 ja saatettiin sen sijaan lailla 22 päivältä kesäkuuta 1928 (liite 1) kaikkien puolueiden kannattama monopolijärjestelmä voimaan, joka on osoittautunut tšekäläisissä oloissa käytännölliseksi ja saavuttanut maanviljelijäin yksimielisen kannatuksen.

Viljamonopoli vaikuttaa maatalouspulaan lieventävästä siten, että se korottaa hintaa kotimaiselle viljalle samalla kun se tarjoaa viljelijöille mukavamman ja varmemman menekkimuodon kuin mikään tulli voisi antaa. Se säästää aikaa ja rahtikustannuksia ja säästää maanviljelijöiltä kaupalliset tehtävät viljakaupan alalla, johon heiltä useinkin puuttuu edellytyksiä. (liite 1-11).

Järjestäytyminen maatalouden alalla.

Meijeriliike on Norjassa vanhoilta ajoilta korkealle kehittynyt, mutta on yhteistoiminta meijerien välillä ollut lamassa.

Osaksi on tämä johtunut maantieteellisistä syistä, korkeat vuoret kun toisistaan eroittavat eri jokilaaksot ja seudut. Sitä mukaa kun liikenneolot on saatu paranemaan ovat osuustoiminnalliset yritykset kylläkin vilkkaammin herättäneet huomiota joka alalla, eikä vähimmässä määrin juuri maitotalouden alalla. Vuosien 1928 ja 1929 yhä kiristynyt pula-aika antoi sanotuille suunnitelmille uutta vauhtia ja asettui muiden aloitteentekijäin puutteessa Maatalousdepartementti ja lähinnä siinä sen tarmokas ylijohdaja, Bjanes asiata ajamaan. Departementti kutsui kokoon syksyllä 1929 koko maata käsittävän kokouksen, jossa esitelmien ja keskustelujen muodossa puutteenalainen asia valaistiin ja tehtyjä ehdotuksia arvosteltiin. (liite 12). Myöskin allekirjoittaneella oli kunnia olla kutsuvieraana kokouksissa läsnä.

Lopputulokset neuvotteluista oli komitean valitseminen, joka Departementin johdolla sai tehtäväkseen viipymättä ryhtyä propagandatyöhön kautta maan. Tämä työ on sittemmin maatalousseurojen välityksellä jatkunut kautta talven etupäässä esitelmien ja kokousten muodossa, joten talonpojat tätä nykyä ovat tietoisia tulossa olevasta suurpiirteisestä järjestäytymisen välttämättömyydestä maitotalouden alalla. Ensimmäinen näkyvä tulos tästä propagandatyöstä on

Maidontuottajien yhteenliittyminen osuustoiminnalliseen työhön kautta maan.

Ollaan selvillä siitä, että osuustoiminnallista tietä parhaiten saadaan maitotaloustuotteiden kauppa järjestetyksi sekä kotimaisilla että ulkomaalaisilla markkinoilla.

Tärkeintä on tällä kertaa menekin järjestäminen omassa maassa, vienti kun tuskin moneen vuoteen Norjassa vallitsevien korkeiden suojelustullien takia voi suuremmissa määrin kohota. Meijerien vientikeskus (Mejeriernes exportcentral) on laajennettu Meijerien Myyntikeskus nimiseksi liikkeeksi. (Mejeriernes Salgscentral) Se on aloittanut toimintansa Østfold fylkeissä ja on tarkoitus jatkaa tätä järjestäytymistyötä piirittäin kautta maan siten, että uudet myyntikeskukset sitä mukaa kuin syntyvät, tulevat olemaan saman keskusjärjestön johdon ja valvonnan alaisina.

Lisättyjen valtion varojen käyttöä maatalous-
tuotteiden menekki-suhteiden parantamiseksi.

Kuluvaa vuotta varten (1/7 29 - 30/6-30) myönsivät Suur-
käräjät 450.000 kr. käytettäväksi seuraavasti: (liite 13)

150.000 kr. Norske Mejeriers exportlag nimisen liikkeen
tukemiseksi;

220.000 kr. Munanmyyntikeskukselle lainana 1 1/2 % korolla;

25.000 kr. Østfoldin osuusteurastamolle;

55.000 kr. yllämainittuun Maatalousdepartementin propaganda-
työhön.

Seuraavaa vuotta, 1/7-30 - 30/6-31 varten hallitus on
ehdottanut myönnettäväksi 500.000 kruunua lainoina kylmänilman
säilytyshuoneiden (kylhus) rakentamiseksi meijerituotteiden säi-
lyttämiseksi sekä 200.000 kr. vientiteurastamon rakentamiseksi.
Viimemainittu laina myönnetään 1 1/2 % korolla 5 vuodeksi, jonka
jälkeen otetaan harkittavaksi ne ehdot, joilla teurastamo saa
lainaansa edelleen nauttia. Kylmänilman huoneiden rakentaminen
meijerituotteille tarkoittaa m.m. sellaisten säilytyshuoneiden
äikaansaamista, joissa voidaan säilyttää voita vuodenajasta toi-
seen ja täten estää voim tuontia ulkomailta aikana, jolloin
kotimainen tuotanto ei vastaa kulutusta.

Suurkäräjain maatalousvaliokunta on näinä päivinä ehdotta-
nut teurastamolle 200.000 kr. lainaa kerotettavaksi 300.000 kruu-
nuun, jota paitsi valiokunta ehdottaa:

- a) 110.000 kr. varattavaksi maataloustuotteiden kaupan jär-
jestämiseksi;
- b) reklaamia varten ulkomailla, meijeriliikkeiden vientiliik-
keille;
- c) esitelmiä ja kursseja varten eri seuduilla maata; sekä
- d) ajoitteisiin hintanoteerauksiin maanviljelijäin hintakes-
kukselle. (priscentral).

Lisäksi on hallitus jättänyt Suurkäräjille lakiesityksen,
jonka mukaan Kuningasalle annetaan oikeus asettaa erinäisiä mak-
saja (omsetningsavgifter) kauppaan tuodulle maadolle, meijerituot-
teille ja sianlihalla. (liite 14). Tällaiset maksut voidaan perii

meijereihin tai muihin julkisiin paikkoihin tuodulle maidolle sekä lihantarkastusasemille tuodulle sianlihalle. Perityt rahat, maksut lankeavat asianomaisten myyntijärjestöjen omaisuudeksi ja käytetään maidon, juuston, voin ja sianlihan kaupan edistämiseksi.

Viennin edistämiseksi sekä parannetun menekin aikaansaamiseksi mainituille tavaroille kotoisilla markkinoilla asetetaan n.k. vienti- ja välitysneuvosto, johon kuuluu 7 jäsentä. (liite 14).

Paitsi valtion menosäännössä varattuja varoja maatalouden edistämiseksi (liite 13) lankeaa siitä jokunen määrä myöskin totalisaattorista karttuneista tuloista. Vaikkakaan nämä etupäässä kotieläinhoidon hyväksi käytetyt varat eivät ole suoranaisessa yhteydessä maatalouspulan lievittämistä tarkoittavien toimenpiteiden kanssa, myötäliitetään niitä koskevat säännökset tämän ohella. (liite 16-19).

Mitä lopuksi Norjan maataloustuotteiden kaupalliseen valvontaan ulkomailla tulee, on Norjalla ollut New-Castle'ssa asuva maatalouskonsulentti tai attasea. Hänen tehtävänsä on ollut koettaa edistää norjalaisten maataloustuotteiden, etupäässä munien ja voin menekkiä Englannissa, avustaa norjalaisia siitoseläinten ostamisessa ja Englannissa liikkuvia opiskelevia maatalousmiehiä. Tämä konsulentti on jo vanha - hän lienee jo 70 vuoden ikäinen - ja on hänen tehtävänsä melkoisesti supistunut alkuperäisestä suunnitelmasta syystä, ettei Norjan voinviennistä kehittynyt sitä, mitä siitä aikaisemmin toivottiin. Viime kuluneena talvena Suurkäräjät myönsivät 10.000 kr. käytettäväksi Norjan osanottoa varten ulkomailla pidettäviin maatalouskongresseihin ja on suunnitelmia kylläkin olemassa erityisten maatalousastaseain asettamisesta ulkomaille sitä mukaa, kun vienti kasvaa ja näyttää tarpeelliselta kiinnittää tähän puoleen entistä suurempaa huomiota.

Oslossa, toukokuun 21 päivänä 1930.

Erling Esping

Liitteenä seuraa:

- 1) Lov av 22 juni 1928, Om landets kornforsyning.
- 2) Oversikt over utøvelsen av den norske kornordnings bestemmelser om beskyttelse og fremme av innelandsk kornproduksjon.
  - 2a. Statens innkjøp av norsk korn, sluttseddel.
  - 2b. Kontrakt.
- 3) Bestemmelser om prisproduksjon til bygdemøller for norskavlet korn.
- 4) Regler for tilståelse av lån av Møllefondet til bygdemøller, kalkstensmøller, korntørkeanlegg og korn- og frørensier.
- 5) Regler for Møllelag.
  - 5c. Meldeseddel for medlemmer av møllelag.
  - 5d. Meldeseddel for havremaling ved annen mølle enn den bygdemølle produsenten almindelig benytter.
  - 5e. Erklæring fra havreprodusent.
  - 5f. Andragende om lån av Møllefondet.
- 6) Sammenligning mellem de priser kornprodusentene i Norge, Sverige og Danmark har faatt for egen produksjon av korn gjennom kalenderaaret 1929.
- 7) Statens kornkontors beretning II. Budgettåret 1928-1929.
- 8) Om forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (St. prp.nr. 1. 1929).
- 9) Innstilling fra landbrukskomiteen om bevilgninger til forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (Budgett-innst.nr.99).
- 10) Innstilling fra finanskomiteen om bevilgning av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (Budgett-innst.nr.98 a)
- 11) Innstilling fra landbrukskomiteen om bevilgninger til forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (Budgett-innst.S.nr.103)
- 12) Aktuelle omsetningsspørsmål i landbruket.
- 13) Landbruksdepartementet, landbruksavdelingen. (St.prp.nr.1 1930).
- 14) Um ei millombils lov til fremjing av umsetninga av jordbruksvarer. (Ot.prp.nr.49 1930)
- 15) Regler for statens støtte av bureising og jorddyrkning.
- 16) Beretning om de offentlige foranstaltninger til landbrukets fremme i året 1928. (Utgitt av landbruksdirektøren).
- 17) Om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (St.prp.nr. 1 Tillegg nr.7 1929).
- 18) Tilråding frå landbruksnemndi um å nytta totalisatorinntektene til ymse tiltak vedkomande husdyrbruket. (Budgett-innst.S.nr.98 b.)
- 19) Om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (St.prp.nr.12 1930).
- 20) Innstilling fra finanskomiteen om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (Tillegg til budgett-innst. S.nr.94.)

=====

2702

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Elfvingin raportti no 15.

Osl

23/5 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 23 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/68 h.e. D. 1930		
26/5.30	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 15/30, joka koskee

Alituisia työrettelöitä Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Ujvari

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 15/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/63 fac. D. N. 20		
26/5.30	No	LI.
FINNIA	OSASTO	ADIA
5	Cy.	

Alituiset työrettelöt Norjassa alkavat
kyllästyttää porvarillista yhteiskuntaa.

Norjan työväkeä leimaa tätä nykyä radikalismiin pyrkivä aatesuunta, joka hakee itselleen ilmenemismuotoja monella eri tavalla. Tunnetuksi ovat näin ollen tulleet palkkariidat Foldalin tehtailla, jotka johtivat järjestetyn työväen eroittamiseen tehtaan töistä ja lopultakin satamalakkoon Trondhjemissa kaikkine sitä seuraavine sympatialakkoineen kaupungin työväen puolelta ja nyt vihdoin oikeuden käyntiin Foldalin ja Trondhjemmin kaupungin välillä. Niinikään ovat Lörenskogin kuntakokouksessa mellastelevien kommunistien edesottamiset vielä tuoreessa muistissa kun uittoyhtäläiset erinäisten uittoväylien varsilla Kaakkois- ja Itä-Norjassa vuorostaan ovat alkaneet liikehtiä. Syntyi riita palkoista, joka on johtanut työnantajajärjestyneiden työläisten lakkoillessa hyväksymään järjestymättömien työläisten antamat urakkatarjoukset. Edelliset ovat myöhemmin alkaneet häiritä työssä olevia, joka on johtanut väkivaltaisuuksiin.

Uittoyhtiöt ja lähinnä niiden työnjohtajat ovat tilanneet poliiseja Oslost ja muualta järjestyksen ylläpitämiseksi, joka taas tietenkin on nostattanut työväen lehdet sotajalalle ja lisännyt jo entuudestaankin huippuunsa johdettua kiihoitusta järjestyneiden keskuudessa. Monet rauhattomuudet työpaikoilla eri osissa maata antoivat aihetta Melbye'lle Suurkäräjillä hallitukselle kohdistettuun välikysymykseen, jossa tahdottiin vastausta kysymykseen, mitä hallitus oli tehnyt ja aikoi tehdä työrauhan säilyttämiseksi maassa. Hallitus selviytyi asiassa edukseen osoittaen kuinka voimassaolevien lakien puitteissa sen ei ole sopinut ryhtyä ankarampiin toimenpiteisiin kuin min-

kä oli tehnyt. Olihan rauhan häiritsijöitä vangittu ja poliiseja pantu suojelemaan työhön halukkaita kansalaisia. Jos mieli ryhtyä vieläkin kovakouraisempiin otteisiin, olisi lain-säädäntöä siihen suuntaan ensin muutettava, jota hallitus kum-minkin katsoi garsin kyseenalaiseksi toimenpiteeksi.

Sisäpoliittista tilannetta arvosteeltaessa täytyy lisäksi pitää mielessä, että sekä porvarillisella että työväen taholla on melko pitkälle meneviä valmistuksia toiselta puolen valkoisten ja toiselta puolen punakaartien aikaansaamiseksi. Edelliset toimivat täällä jo hyvin järjestettyinä Samfundsvernet'in nimellä ja lienevät eri osastot siinä tätä nykyä melko hyvin aseistetut. Punakaarteja taas koetetaan kasvattaa työväen urheiluseurojen kautta, joille työväki nykyisin omistaa suurta huomiota. Niinpä muodostivat monet työväen urheiluseurat viime vappuna mielenosoituskulkueiden kantajoukon. Myöskin niillä lienee jo jonkunverran aseita ja pitävät ne harjoituksiaan milloin missäkin syrjäisessä vuoris-tossa.

Aivan viime päivinä on porvarillisessa sanomalehdistös-sä aikanut näkyä kirjoituksia, joissa otetaan yhteiskunnan tarpeen vaatimat suojelustoimenpiteet keskustelun alaisiksi. Niinpä hõlesterettsdommer Thomas Bonnevie huomauttaessaan "että kuljemme rauhattomia aikoja kohti nyt huolimatta siitä, saako työväki enemmistön ensi vaaleissa tai ei" ehdottaa, että sätäväestä tarpeen vaatiessa otettaisiin vapaaehtoisia ylläpi-tämään järjestystä, jota vastoin hän vastustaa Samfundvernet-iä. Tämän järjestön johtaja, majuri Hvosleff taas saa tästä aiheen ehdottaa, että Samfundsvernet: olisi uudelleen organi-soitava Suomen Suojeluskuntien tapaan ja rinnastettava armei-jan kanssa komentavan kenraalin alaisiksi joukkueiksi. Lopuksi on ehdotettu, että poliisivoimia olisi voimistettava ja mah-dollisesti erityinen valtion poliisi organisoitava, joka olisi hallituksen käskettävissä.

Vastamainittu välikysymys päättyi t.k. 23 päivänä halli-

tuksen voittoon siten, että Suurkäräjät 79 äänellä 62 vastaan
päättivät hyväksyä ponsilauselman sisältäen hallitukselle kehoi-
tuksen tarmokkaasti suojella työn vapautta maassa:

"Arbeidets frihet skal vernes med fast hand."

Oslossa, toukokuun 23 päivänä 1930.

Olav Björving

27m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

V.a. Asianhoit. Suedslundin rap. 1.

Oslo

23/6 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, kesäkuun 23 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 17/63 (v. D. 1930)		
25/6.30	2	LIII
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1, joka koskee

Norjan sanomalehdistön tietoja Suomen viimeaikaisista tapahtumista.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Fragner Smedlund

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Suomen Osllossa olevan v.a. asiainhoitajan raportti N:o 1.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
K: 17/63 Re. D. 10 30		
25/6.30	25	LII
RYMÄ	OSASTO	ASIA
5	04.	

Norjan sanomalehdistön tiedot

Suomen viimeaikaisista tapahtumista.

Vaikkakin jo sähkösanomissa ja kirjeissä olen Ministeriölle tiedoittanut Norjan sanomalehdistön tähänastisesta suhtautumisesta Suomen tapahtumiin, lienee raportin muodossa tehtävä katsaus siihen vielä paikallaan. Kuten tunnettua, on hälyyttäviä tietoja asiasta ollut runsaasti Norjan sanomalehdistössä. Ensimmäisenä näistä ilmestyi kuluvan kuun 14 päivänä Aftenposten'in ("høire") hälyytysuutinen, jossa väitettiin Suomen hallituksen de facto lakanneen hallitsemasta ja diktatuurin uhkaavan Suomea. Koska Aftenposten on erittäin laajalle levinnyt lehti, en katsonut voivani muulla tavalla kuin virallisella peruutuksella oikaista näitä tietoja ja kävin samana päivänä lehden ulkomaanosaston toimittajan, hra Överlandin puheilla Lähetystön oikaisua jättämässä huomauttaen samalla miten suotavaa olisi, että lehdet kirjoittaisivat asiallisesti Suomen tapahtumista. Hra Överland sanoi täydellisesti yhtyvänsä siihen ja olikin iltanumeroon kirjoittanut asiallisen selostuksen tapahtumista, jonka jälkeen Lähetystön oikaisu julkaistiin. Mikäli myöhemmin eräältä toiselta Aftenposten'in toimittajalta olen saanut tietää, oli puheenaoleva hälyytysuutinen tullut aamupuolella yötä juuri ennen lehden painattamista, joten päivystävä toimittaja kiireessä oli varomattomasti varustanut sen hälyytysotsakkeilla.

Joku päivä tämän jälkeen oli Tidens Tegn'issä ("frisinnede venstre") suurilla otsakkeilla varustettu uutinen, jossa väitettiin Suomen olevan diktatuurin kynnyksellä ja huhuna mainittiin kenraali Mannerheimin asettuvan fascistisen liikkeen etunenään.

ellei eduskunta hyväksyisi kommunistivastaisia lakiehdotuksia. Pari päivää myöhemmin oli pääkirjoituksen paikalla kirjailija Ronald Fangen'in kirjoitus, Finland, joka oli sävyltään sympaattinen Suomea kohtaan, mutta täynnä vääriä tietoja asemasta. Uskoen kansalaissodan uhkaavan Suomea ja Moskovan puuttuvan asioihin hra Fangen siinä vetosi Norjan kansaan ettei se jättäisi Suomea tukea vaille. Näiden molempien kirjoitusten johdosta asetuin heti yhteyteen sekä Tidens Tegn'in ulkopoliittisen toimittajan, hra Schanche-Jonassen'in että hra Fangen'in kanssa ja selitin heille todellisen tilanteen. Hra Fangen tarjoutuikin oikaisemaan tietojansa jossakin seuraavassa numerossa, josta sanoin olevani kiitollinen. Hra Schanche-Jonassen taas aikonee itse lähitulevaisuudessa lähteä Suomeen seuraamaan kehitystä.

Hallituspuolueen pää-äänenkannattajassa, Dagbladet'issa on ollut sangen asiallinen pääkirjoitus, jonka hälyyttävän otsakkeen johdosta: "Mot borgerkrig eller diktatur" kuitenkin kävin lehden päätoimittajan, hra Skavlan'in puheilla selittämässä hänelle perusteellisesti tilannetta. Hra Skavlan sanoi kyllä koettavansa selostaa tapahtumia objektiivisesti ja mielellään vahvistusta varten kääntyvänsä Lähetystön puoleen ennen sensatiivisten julkaisemista.

Kaikki yllämainitut lehdet ovat valittaneet sitä tosiasiaa, että etupäässä saavat tietonsa Tukholman kautta sikkäläisten lehtien Helsingin-kirjeenvaihtajilta ja siten varsin yksipuolisesta lähteestä.

Oikeistolainen Morgenbladet ja talonpoikaislehti Nationen ovat vasta viime päivinä käsitelleet tilannetta arvostellen sitä pääkohdiltaan objektiivisesti.

Arvossapidetyssä Norges Handels- og Sjøfartstidende'ssä on ollut lyhyt kirjoitus Suomesta, jossa vastoin lehden oman Helsingin-kirjeenvaihtajan samassa numerossa esittämiä mielipiteitä viitataan kansalaissodan mahdollisuuteen ja Norjan velvollisuuteen auttaa Suomea. Erittäin tervetullut oli minulle sen

vuoksi lehden seuraavana päivänä tekemä pyyntö saada haastattelun muodossa lausuntoni Suomen viimeaikaisista tapahtumista. Tämä haastattelu, jossa nojauhin Ministeriön tänne lähettämiin tietoihin, ennen kaikkea kommunistivastaista liikettä koskevaan promemoriaan, julkaistiin kuluvan kuun 20 päivänä. Askenmainitun promemorian olen muuten toimittanut suurimpien porvarillisten lehtien toimittajille heidän orienteerauksekseen.

Mitä työläislehtiin tulee, on huomattava, että Norjan pieni sosialistipuolue muutamia vuosia sitten sulautui suureen "Arbeiderpartiet" nimiseen puolueeseen ja tässä yhteydessä menetti oslolaisen äänenkannattajansa. Kuten tunnettua, muodostivat aikoinaan Moskovasta eronneet kommunistit arbeiderpartiet'in, joka yhä edelleen on kommunistisen hengen elähdyttämä ja myös viimeisessä puolueohjelmassaan ilmoittaa kannattavansa vallankumoustietä päämäärinsä saavuttamiseksi. Ei näin ollen ole ihme, että sen pää-äänenkannattaja Arbeiderbladet raivoaa Suomen viimeaikaisten tapahtumien johdosta - puhumattakaan varsinaisesta kommunistilehdestä, Arbeideren'istä. Koska näiden kirjoituksissa käytetään enemmän tai vähemmän räikeästi tavanomaista kommunistiyyliä, lienee tarpeetonta sen lähemmin kosketella niitä.

Maaseutulehdistön informoimiseksi - jolla lehdistöllä Suurkäräjien hajaantuneina ollessa on tavallista suurempi merkitys - olen ollut kosketuksissa tunnetun Suomen-ystävän, toimittaja Meidell'in kanssa, jolla Avisernes Oslokontor nimisen uutistoimiston johtajana on melkoinen vaikutusvalta maaseutulehdistöön. Hra Meidell on asettunut tärkeimpien maaseutulehtien yhteyteen ja varoittanut niitä julkaisemasta yksityistietä (luultavasti Ruotsin lehtien erikoiskirjeenvaihtajilta Suomesta) saatavia sensatio-utisia toteamatta yksissä neuvoin Avisernes Oslokontor'in kanssa, että ne pitävät paikkansa.

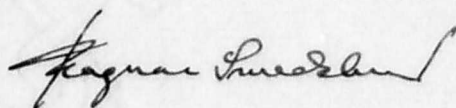
Hra Meidell oli joku päivä sitten ollut päivällisillä edustavien liikemiesten, laivanvarustajien ja pankkimiesten kanssa ja oli tällöin Suomen viimeaikaisista tapahtumista puhuttaessa ollut havaittavissa huolestumista asioiden tulevasta kehityksestä Suomessa.

Mitä muuten yleiseen mielipiteeseen tulee, olen tähän

asti todennut, että oikeistonn lukeutuvat henkilöt ilolla tervehtivät yrityksiä tehdä kommunismista loppu Suomessa, jos nämä onnistuisivat, olisi niillä moraalinen vaikutus Norjaan, jossa kommunismi enemmän tai vähemmän puhtaana näyttelee niin suurta osaa sekä poliittisessa että kunnallisessa elämässä. Samaa mieltä olisivat luultavasti talonpojat. Sitä vastoin venstre-puolue varmasti tuomitsee kaikki kommunismin tukahduttamisyritykset jos paino- ja yhdistysvapautta rajoitetaan.

Mitä mieltä täällä Norjassa oltaneekin, odotetaan mielenkiinnolla tulevien viikkojen tapahtumia Suomessa.

Oslossa, kesäkuun 23 päivänä 1930.

v.a. Asialhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

V.a. Asiamiehittäjä Smedslundin rapo. 2.

Oslo

9/8-30.

Légation de Finlande

Oslossa, heinäkuun 19 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 18/63 ^o D. 1930		
kl/7.30	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2, joka koskee Lapualaisliikkeen arvostelua Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ragnar Svedlund

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
53 18/63 (ae. D. 1030)		
Salainen.	53	1030
RYHMÄ		ASIA
5	C4	

Oslossa olevan v.a. Asiainhoitajan raportti N:o 2.

Lapualaisliikkeen arvostelua

Norjassa.

Kuten saattoi odottaa, on Suomen tapahtumia jatkuvasti seurattu Norjassa mitä suurimmalla mielenkiinnolla. Ei ainoastaan pääkaupungin lehdet, vaan myös maaseutulehdet ovat päivittäin sisältäneet sähkösanomia ja kirjeitä valokuvineen Suomesta, jota paitsi lehdet pääkirjoituksissaan ovat koskettelleet Suomen tapahtumia. Ensimmäiset hälytysuutiset ovat nyttemmin jättäneet sijaa asiallisemmille selostuksille, jotka monessa tapauksessa on saatu suoraan Suomeen lähetetyiltä erikoiskirjeenvaihtajilta.

Mitä ensinnäkin pääkaupungin lehdistöön tulee, ovat porvarilliset lehdet yleensä ilmaisseet tyytyväisyytensä kommunistivastaisiin toimenpiteisiin Suomessa kajoamatta sen enempää niiden yhteydessä syntyneisiin lainopillisiin tulkintakysymyksiin. Talonpoikaispuolueen päämiehenkannattaja, jota m.m. on ärsyttänyt kommunistien viimeaikainen sekaantuminen maalaistyöväen palkkakysymykseen, jopa lausuu ihailunsa Suomen päättäväisestä otteesta. Ainoa poikkeus yleisestä porvarillisesta tyytyväisyydestä tulee näkyviin liberaalisella venstre-taholla, jolla luonnollisesti korostetaan, ettei kansanvallan yleistä äänioikeutta, paino- ja yhdistysvapautta saisi edes kommunistienkaan tähden rajoittaa. - Mikäli minulle luotettavalta taholta on vakuutettu, merkitsevät kommunistivastaiset toimenpiteet norjalaisten liikemiespiirien mielestä pikemmin lisättyä kuin vähennettyä arvontoa Suomelle.

Mitä työläislehtiin tulee, on puolikommunistinen Arbeiterbladet, jonka puolueella on 60 edustajaa Suurkäräjien 150:stä

raivoissaan, paitsi Suomen tapantumista, myös Norjan porvarilehtien myötämielisestä suhtautumisesta Suomen tapahtumiin ja koettaa sen vuoksi muuttaa niiden mieltä uskottelemalla m.m. viitaten Helsingin saaristossa ruotsinkieliseen sanomalehtimiehen kohdistettuun väkivaltatekoon, että Lapuan liike on tähdätty Suomen ruotsinkielisiä vastaan ja että sillä on imperialistisia pyrkimyksiä Ruijaan nähden. - Lehti sisältää muuten usein hyökkäyksiä Suomen sosialidemokraatteja vastaan.

Varsinainen Moskovan länenkannattaja "Arbeideren" uudistaa vanhat väitteet, että Suomi on mukana muodostamassa "imperialistista" "blokkia" Neuvosto-venäjää vastaan ja tällöin tähtää Inkerin ja Itä-Karjalan valloittamiseen. Lehti, joka käyttää räikeätä kieltä Tasavallan Presidentistä ja pääministeri Svinhufvudista, kehoittaa työläisiä ostamaan ja Suomen lähetystölle lähettämään Kansainvälisessä Työläiskirjapainossa painettavia vastalausekortteja. (Sellaisia on tähän mennessä saapunut vain 4.) Useilla palkkakunnilla on järjestetty erityisiä vastalausekokouksia ja oli Nidarosissa suunniteltu mielenosoitusta Suomen varakonsulinviraston edustalle, mutta poliisiviranomaiset ehkäisivät sen.

Selaillessaan Suomen tapahtumia käsitteleviä viime kuun leikkeitä porvarillisesta maaseutulehdistöstä, joita Lähetystölle koko Norjasta jatkuvasti toimittaa eräs leikkeletoimisto, toteaa niistä sangen suuressa määrin ilmenevän käsityksen, että kommunismi on vaarallisempi Suomelle kuin mitä se todellisuudessa on, jopa siinä määrin, että "kansalaissota" uudestaan uhkaisi Suomea, jossa yhteydessä vuoden 1918 tapahtumat väkivaltatekoineen ja kauhuineen muistutetaan mieliin korostamalla mitä Suomi edelleen merkitsee Länsi-Europan murina bolshevismia vastaan. Useissa maaseutulehdissä on kuitenkin ollut Lapuan liikkeen kansampsykologista pohjaa selostavia kirjoituksia, jota paitsi muutamat ovat referoineet allekirjoittaneen oslolaisille lehdille kommunistivastaisesta liikkeestä antamia tietoja.

Mainittakoon, että porvarilliset venstre-lehdet Stavanger

Aftenblad ja Nidaros ovat palstoilleen ilman mitään varaus-
ta ottaneet Arbeiderbladetin Helsinkiin lähetetyn erikoiskir-
jaanvaihtajan Hans Heibergin täysin kommunistiväitiset kirjoi-
tukset.

Oslossa, heinäkuun 19 päivänä 1930.

Ragnar Smedley

SPM

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

U.a. Asiamiehittäjä Suedska Upplysningss. 3

Oslö.

9/8 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, elokuun 9 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 20/63 ae. D. 10 30.		
12/8-30.	LE	LE
KYSELY	OSASTO	ALUE
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 3, joka koskee

Ruijan kysymystä Norjan sanomalehdistössä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Fransua Smedlund

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIANMINISTERIÖ		
20/63	Pa	1930
12/8.30	3	LVI
FINNKA	OSASTO	ACIA
5	C4	

Oslossa olevan v.a. Asiainhoitaja Smedslundin raportti N:o 3.

Salainen.

Ruijan kysymys Norjan
sanomalehdistössä.

Viime aikoina on Ruijan kysymyksestä ollut useita kirjoituksia Norjan sanomalehdistössä. Sen jälkeen kuin muuan matkailija oli Finnmarkens Amtstidende:ssä valittanut, että Norjan valtion palveluksessa oleva Tenojoen laantankuljettaja, nimeltään Tapio oli jossakin tilaisuudessa kerskaillen puhunut Ruijan suomenkielisyydestä ja suomeapuhumisen välttämättömyydestä siellä, on tämä antanut aiheen muillekin lehdille (Oslossa vain Arbeiterbladet'ille) mieltelmiin, mille puolelle hra Tapion 9000 verenheimeläistä Pohjois-Norjassa asettuisi suomalais-norjalaisen sodan puhjetessa ja millä tavoin Ruijan suomalaisten yhteiskuvaisuudentunnetta Norjaa kohtaan saattaisi vahvistaa. Asiaa koskettelleet porvarilliset lehdet ovat tällöin - ilmeisesti etupäässä puolustusagitation hyväksi - viitanneet puolustusmenojen lisäämiseen, työläislehdet taas ovat asettuneet kannattamaan maakunnan sosialisten ja taloudellisten olojen parantamista.

Ruijan kysymystä käsitellessään ja hyökätessään Suomen kimppuun ovat sanotut lehdet valitettavasti voineet nojautua erääseen Suomessa ilmestymiseen "Suur-Suomen koulu" nimiseen teokseen ja siitä saaduilla sitaateilla näyttää lukijoilleen toteen, että visseissä piireissä Suomessa kannatetaan aktiivisia otteita sekä Inkerin että Länsi-Pohjan ja Ruijan suomalaisten hyväksi. Koska sanottu kirja on allekirjoittaneelle tuntematon, on vaikea arvostella missä määrin nämä muusta yhteydestään eroitettut sitaatit ehkä ovat harhaanjohtavia, mutta joka tapauksessa on varma, että kirjan sisällön tunnetuksi tuleminen

Norjassa on ollut maallemme vahingollista - niin ristiriidassa kuin sen sävy ilmeisesti on Suomen virallisen ulkopolitiikan kanssa.

Näissä kirjoituksissa on myös viitattu kenraalimajuri G.B. Rud'in "Norsk Tidsskrift for Sjøvesen" nimisessä aikakauslehdessä julkaisemaan Pohjois-Norjan puolustusta ja rautatietarvetta koskevaan kirjoitukseen. Historiallisessa katsauksessaan asian aikaisempiin vaiheisiin hra Rud tällöin selostaa vuoden 1918 tapahtumia, suomalais-saksalaisen samanvuotisen sopimuksen määräyksiä Suomen alueen Saksasta riippuvasta koskemattomuudesta, tukholmalaisten lehtien silloisia arveluja sopimuksen soveltamisesta Ruijaan y.m., joihin asioihin puheenaolevissa kirjoituksissa viitataan mitä aktualisimpina kysymyksinä. Kenraali Rud'in kirjoituksessa huomautetaan, että Suomesta käsin varmasti ei nykyään uhkaa mitään vaaraa, mutta ettei siitä huolimatta saa kokonaan poistaa Suomea vartenotettavana tekijänä Norjan puolustusta kehitettäessä. Hra Rud'in kirjoitus on yleensä asiallinen, paitsi että hän näkyy olevan tietämätön Tarton rauhansopimuksen määräyksistä, jotka rajoittavat Suomen oikeutta pitää sotavoimia Petsamossa.

Tidens Tegn'issä on kapteeni G.Hovdenak äsken käsitellyt Norjan puolustuskysymystä selostaen myös Suomen ja Norjan välillä ja korostaen, että vastuunalaisissa piireissä Suomessa pidetään puhetta Norjaan kohdistuvista imperialistisista pyrkimyksistä Suomen taholta suorastaan naurettavana. Sanottu meille myönteinen kirjoitus on epäilemättä jossain määrin saattanut haihduttaa yllämainittujen kirjoitusten synnyttämiä epäluuloja maattamme kohtaan.

Oslossa, elokuun 9 päivänä 1930.

Ragnar Ahrenberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: CH.

ASIA:

V.a. Asiamiehittäjä Kählerin kapp. no 1.

Oslo.

2/10 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 2 päivänä 1930.

No 768.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22 64 ae. D. 19 '30		
6/10-30	10	LIK.
KYHÄ	UASIS	ACIA
5	C4.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/30, joka koskee

Suomi-ystävällisiä myötätunnonosoituksia Suomen eroavalle erikoislähettiläälle ja täysivaltaiselle ministerille, tohtori Östen Elfvingille.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

H. H. Kahelij.

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan v.a. Asainhoitajan K.H. Kahelinin raportti

N:o 1/30.

22 64 kal. 1930	
6 10-30	
5	C4

Suomi-ystävällisiä myötätunnonosoituksia Suomen eroavalle erikoislähettiläälle ja täysivaltaiselle ministerille, tohtori Östen Elfvingille.

Erotessaan lähettilästoimestaan on ministeri Östen Elfving toimittuaan helmikuusta 1926 saakka Suomen erikoislähettiläänä ja täysivaltaisena ministerinä Norjassa nyt jättäessään toimensa saanut osakseen maallemme mitä suosiollisimpia kunnianosoituksia norjalaisten johtavien piirien puolelta. V.k. 29 päivänä ministeri Östen Elfving jätti rapelikirjeensä Hänen Majesteetilleen Haakon VII, Norjan Kuningalle. Päivemällä kuningas oli kutsunut ministeri Elfvingin luoksensa lounaalle. Mikäli allekirjoittaneen tietoon on tullut oli kuningas ollut erittäin suopea maamme diplomaattista edustajaa kohtaan viipyen parisen tuntia hänen seurassaan ja osoittanut vilkasta mielenkiintoa ja suopeutta maamme oloja kohtaan.

Ministeri Elfvingiä kohdanneen raskaan perhesurun johdosta hänen oli ollut kieltäydettävä kahdesta kansalaispäivällisestä sekä johtavien elinkeinoelämän piirien suunnittelumasta juhlasta. Asiat näin ollen ovat norjalaiset takäläiset johtavat kansalaispiirit yksityisesti pitäneet ministeri Elfvingille lähtöjuhlia ja päivällisiä, joita on yhteen mitaan noin kolmen viikon aikana pidetty.

Tääläisen norjalais-suomalaisen yhdistyksen johtokunta sai tehtäväkseen ministeri Elfvingille jätettävän adressin kautta saattaa maamme edustajan tietoon lukuisain Norjan huomatuimpain kansalaisten sympatian osoituksia. Kuten oheensiitetystä sanomalehtileikkeleestä (Morgenbladet 29/9 -30) selviää, muodostaa allekirjoitusten valtava joukko edustavan nimisarjan ja uusia allekirjoituksia saapuu edelleen. Kysymyksessäolevan kansalaisadressin jätti ministeri Elfvingille v.k. 28 päivänä kello 2 päivällä norjalais-suomalaisen yhdistyksen jäsenten muodostama lähetystö, johon kuuluivat isännöitsijä Magnus Christiansen, kenraali Ivar Aavatsmark, toimittaja Sigurd Meidell, professori Conrad Nielsen, professori A. Barth ja ent. valtioneuvos Bernt Holtmark, johtaja Magnus Christiansenin pitäessä tilaisuuden johdosta puheen. Adressissa painostetaan ministeri Elfvingin suurta Norjan tuntemusta, jonka hän on saavuttanut matkoilla Norjassa ja olemalla vilkkaassa henkilökohtaisessa kosketuksessa norjalaisten kanssa, ja sitä voimakasta työtä mitä ministeri Elfving on tehnyt Suomen ja suomalaisen kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi Norjassa.

Toiseen lähetystöön (28/9) kuuluivat tilanomistaja E.G. Borch, johtaja K.K. Heje, valtioneuvos Holtmark, valtioneuvos Mellbye, professori Korsmo, "Selskabet for Norges vel"in" sihteeri Heroug, maatalousopettaja Justnes ja konttoripäällikkö Karlgaard. Tilanomistaja Borch - "Selskabet for Norges vel"in" preeses - joka on talonpoikaispuolueen huomatuimpia miehiä ja josta puolue on toivonut entisen johtajansa valtioneuvos Mellbyen seuraajaa suurkäräjille Mellbyen kieltäytyttyä uusintavaalista (Borch on kuitenkin kieltäytynyt asettumasta ehdokkaaksi), piti maamme ja sen edustajaa kohtaan mitä lämpimintä myötätuntoa ja ymmärtämyötä uhkuvan puheen. Lähetystö jätti ministeri Elfvingille lahjaksi "Fra venner i det norske landbruk" suurenmoisen, norjalaista tunturimaisemaa esit-

tävän, taiteilija Gudmund Stenersen'in maalaaman taulun.

Myös "Norske kvinders frivillige verneplikt" nimisen, meidän lotta-järjestöämme vastaavan järjestön puolesta kävi ministeri Elfvingin luona v.k. 30 päivänä lähetystä johon kuuluivat sanotun järjestön puheenjohtaja neiti Jacobine Rye sekä sen varapuheenjohtaja rouva Ellen Rosenkilde Liljendahl. Lähetystä jätti ministerille kauniin Norjan värein koristetun ruusulaitteen. Sitäpaitsi ministeri Elfving on saanut vastaanottaa lukuisia muita arvokkaita lahjoja Suomi-ystäviltä Norjassa.

Kaikissa porvarillisissa lehdissä on ollut lukuisia artikkeleita ja kuvia ministerin eroamisen johdosta. Niinpä Nationen lehden pyynnöstä tunnettu taiteilija Chr. Sinding-Larsen piirusti ministeri Elfvingin muotokuvan. Aftenpostenia varten taas piirusti taiteilija Lerdahl, myöskin etevä alalansa, ministeri Elfvingin muotokuvan.

Kaiken kaikkiaan voi hyvällä syyllä tehdä sen johtopäätöksen, että ministerin toimintakautena täällä on norjalaisten harrastus Suomea, sen pyrkimyksiä ja sen kulttuuria kohtaan huomattavassa määrässä voimistunut ja kasvanut purkautuen nyt ilmoille suurenmoisina myötätunnonosoituksina Suomen Tasavallan takäläistä lähettilästä kohtaan.

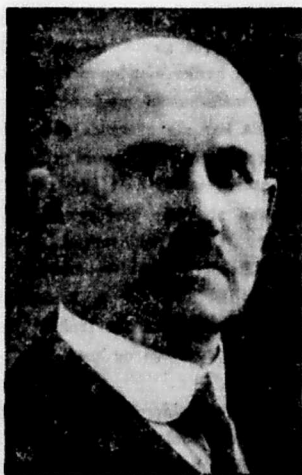
Oslossa, lokakuun 2 päivänä 1930.

K. H. Kahelin.

Minister Elfving hyldes før han forlater Norge.

Landbrukets mænd forærer ham
et stort maleri av Gudmund Stenersen.

En adresse fra Norsk-Finsk Forening overrakt
ham ved en høitidelighet i legationen igaar.

Minister, dr. Osten Elfving.

Det var inden forskjellige organisationer og blandt private her og utenbys et utbredt ønske om at arrangere en festlig tilstelning for minister dr. Elfving, naar han nu efter 4 aars virke som vort nabolands representant forlater Oslo. Som andetsteds nævnt i bladet idag mottages han i formiddag i avskedsaudiens av Kongen. Private forhold inden ministerens familie, som har vakt deltagelse i vide kredse, har imidlertid bevirket, at man har maattet gi avkald paa at møtes med ministeren under festlige former, og det har derfor været en trang hos mange venner av ministeren og hans finske hjemland paa anden maate at faa gi uttryk for sin sympati.

Styret for Norsk-Finsk Forening paatok sig at være tolk for anledningen og i en vakker adresse undertegnet av et stort antal kjendte kvinder og mænd fra forskjellige kanter av landet, har man i disse dage gi uttryk for varmt sympatiske følelser overfor minister Elfving. Kl. 2 igaar møtte Norsk-Finsk Forenings styre, disponent Magnus Christiansen, general Ivar Asvatsmark, redaktør Sigurd Meidell, professor Konrad Nielsen, professor A. Barth og fvt. stateraad Bernt Holtsmark som

deputation for underskriverne frem i den finske legation, hvor disponent Christiansen med en kort indledningstale oplæste og overrakte adressen til minister dr. Elfving. Adressen minder bl. a. om ministerens levende interesse for vort land og folk, hvis kaar han som meget faa fremmede har lært at kjende gjennem omfattende reiser og personlige studier først og fremst av norsk jordbruk i alle næringens grener — og understreker ministerens arbeide for at gjøre Finland og finsk kultur kjendt i det norske naboland. Adressen som slutter med de bedste ønsker for ministeren og hans land, er kalligraferet paa pergament og indlagt i en smagfuld og elegant mappe i rødt og guld med ministerens initialer.

initialer.

Blandt underskriverne er foruten Norsk-Finsk Forenings styre — bankdirektør Rygg, rektor Sem Sæland, dr. G. Holtsmark, justitiarius Paal Berg, Anders Sandvig, professor W. C. Brøgger, Betzy Kjelsberg, Mary Barratt Due, Henrik Due, professor J. Sebelien, konsul Robert Stephanson, Otto Nyquist, dr. Ketil Metzfeldt, dr. Paul Borgedal, fhv. statsraad H. Hauan, advokat J. M. Lund, Marie Michelet, Barbra Ring, professor E. Korsmo, major C. Mork, generalkonsul Morten Lind, kaptein David Thue, statsraad Torolf Prytz, generaldirektør Axel Aubert, biskop Johan Lunde, statsraad Johan Mellbye, professor I. Ottesen, sekretær Ole Hersoug, dr. Harald Natvig, direktør Einar Li, direktør G. Sibbern, direktør K. K. Heje, redaktør Rolf Thommessen, dr. Gustav Guldberg, direktør Peter Meinich, direktør K. Sørhuus, direktør Gustav Henriksen, gods-eier E. G. Borch, Johan Bojer, dr. O. Holmboe, professor Fredrik Stang, kaptein N. R. Østgaard, Yrjö Selin, direktør A. Jynge, Olav Heggstad, Ragnvald Bjelland, professor Magnus Olsen, bankchef B. With, major Finn Qvale, advokat R. Graff, teaterchef Halfdan Christensen, dr. Nils Roede, professor J. Holst, redaktør Thv. Aadahl, hoiesteretsdommer Johan Rivertz, oberstløjtnant Graff-Wang, advokat Henrik Bergh, direktør Ragnvald Moe, professor Johan Nicolaysen — foruten mange andre navne som vil bli paaført adressen. Der indløper stadig underskrifter fra forskjellige kanter av landet.

Minister dr. Elfving som under sit fireaarige ophold i Norge er kommet i særlig nær berøring med landbrukets mænd, mottok igaar et stort og værdifuldt maleri som gave fra venner i det norske landbruk. Billedet er malet av Gudmund Steensen, motivet er hentet fra en søergrænd med Jotunheimen i bakgrunden. Det blev overrakt av en deputation bestaende bl. a. av gods-eier Borch, direktør K. K. Heje, statsraad Holtsmark, statsraad Mellbye, professor Korsmo, sekretær Hersoug, landbrukslærer Justnes og kontorchef Karlgaard.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

V.a. Asiamhoitaja Kahelinin rap. 2.
Osl.

24/10 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
OSLOSSA

FINLANDS BESKICKNING
OSLO

Drammensveien 93

N:o 847

Oslossa, lokakuun 24 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 24/64 h.e. 2/30		
23/10.30	No	LIIT.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CH	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Vaalien tulosta Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

K. H. Karsti.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Suomen Oslossa olevan v.a. Asiainhoitajan K.H. Kahelinin
raportti N:o 2/30.

ULKO		TEKIJÄ
K. 24/64 Re.		11 30
28/10-30		12
RYHÄ		
5	Cy.	

Norjan vaalien tulos.

Jo alkuvuodesta saakka olivat puolueet valmistautuneet vaalitaisteluun. On oltu selvillä siitä, että syksyn vaaleista tulisi ennen kaikkea muodostumaan ankara voimain mittely porvarillisten ja työväenpuolueen välillä. Työväenpuolueen puoluekouksen vallankumoukselliset päätökset selvensivät taistelulinjoja tšekäläisissä tämän syksyn vaaleissa.

Työväenpuolueen oli vaaleissa 1927 onnistunut saada kokonaista 23 paikkaa lisää ollen sillä 63 edustajaa Suurkäräjillä otettaessa huomioon että n.s. radikaaliseen työväenpuolueeseen lukeutuva edustajakin voitane laskea kuuluneen siihen. Olisiko työväenpuolueelle nyt mahdollista voittaa 13 lisäpaikkaa saavuttaakseen absoluuttisen enemmistön Suurkäräjillä? Tällaisen asiaintilan toteutumisesta olisi koitunut maan poliittiselle ja taloudelliselle elämälle kohtalokkaita seurauksia. On epätietoista olisiko johdettu jyrkkiin toimenpiteisiin muutuneen tilanteen johdosta. Joka tapauksessa oli ilmeistä, että tilanne työväenpuolueen saavuttaessa enemmistön tulisi muodostumaan erittäin kireäksi. Vaalitulokset antoivat vastauksen asiassa. Saatujen tietojen mukaan työväenpuolue menetti vaaleissa 16 edustajapaikkaa oikeiston ja vapaamielisen vasemmiston voittautessa 13 paikkaa. Uusien Suurkäräjien kokoonpano tulee saatujen tietojen mukaan olemaan seuraava:

Vaalien tulos 1927 ja 1930:

	1927.	1930.
oikeisto ja vapaamielinen vasemmisto	31.	44.
vasemmisto (venstre)	30.	(venstre + radik. 34. folkep.)
talonpoikaispuolue	26.	25.
(työväenpuolueet (kommunistit)	63. (3)	47. (0)

Vaalien tuloksista oli edeltäpäin lausuttu arveluita puoleen ja toiseen. Ilmeistä oli, että työväenpuolueen ohjelman radikalisoituminen antoi porvaripuolueille hyvän aiheen vasta-agitatioon. Varsinkin oikeistopuolueen, vapaamielisen vasemiston ja talonpoikaispuolueen lehdistö hyökkäsi kiivaasti työväenpuolueen vallankumousohjelman kimppuun. Ei myöskään venstre ollut käyttämättä hyväkseen syntyneitä tilannetta. Juuri ennen vaaleja työväenpuolueen taholta koetettiin selitelyillä peitellä puolueen jyrkkiä ohjelmalausuntoja. Liikemiespiireissä havaittiin hermostumista ennen vaaleja. Väitettiin työväen järjestöillä olevan aseita ja asevarastoja. Miten paljon perää puheissa aseista ja asevarastoista on, on vaikea varmuudella lausua. Ovathan ^{työväen} urheilujärjestöt eräänlaisia "fyysillisiä taistelujärjestöjä" -- niinhän työväen taholta on täällä lausuttu. Työväen ampujaliitoilla ilmoitetaan olevan tavallista suurempikaliiberisiä salonkikiväärejä niihin kuuluvine ammuksineen. Mitä tulee tietoihin muunlaisistakin aseista on kai niihin suhtauduttava verraten arvostelevasti joskin on todettavissa että asianomaisessa kontrollissa saattaa olla toivomisen varaa. Porvariston voimakas agitatio ja pelotus mahdollisesta välittömästä tai välillisestä vallankumousuhkasta ajoi sankkoja valitsijajoukkoja vaaliurnille.

Vaaleissa olisi odottanut että n.k. listaliittoja olisi käytetty enemmän kuin mitä nyt on ollut asianlaita. Tosin

muutamissa vaalipiireissä päästiin useampien tai harvempien porvaripuolueiden muodostamaan listaliittoon. Nykyinen vasemmistohallitushan oli antanut esityksen laiksi listaliitoista. Kuitenkin nyt kun oli kysymys sanotun lain soveltamisesta vasemmisto ei katsonut yleensä voivansa mennä listaliittoihin taktillisista syistä peläten menettävänsä osan kannattajistaan.

Vaalien tulos osoittaa siis voimakasta oikeistosuunnan kasvua. Mutta myöskään venstre ei ole menettänyt paikkoja vaan päinvastoin se on lisännyt edustajamääränsä Suurkäräjillä neljällä. Talonpoikaipuolueen edustajamäärä on vähentynyt yhdellä huolimatta siitä että sen äänimäärä edelleen on kasvanut. On odotettavissa että porvaripuolueiden voimain lisäys ja työväen parlamenttaarisen edustuksen heikentyminen on vaikuttava vakiinnuttavasti ja elvyttävästi maan taloudelliseen elämään. Siitä miten vaalien tulos on vaikuttava hallituskysymyksen vastaiseen järjestelyyn on vaikeata mennä ennustelemaan. Ei ole niinkään todennäköistä, että nykyinen vasemmistohallitus tulisi olemaan pakoitettu jättämään hallitusohjat käsistään. Paljon riippuu siitä miten vasemmisto tulee jatkamaan politiikkaansa ja minkä asenteen oikeisto katsoo itselleen edullisimmaksi.

Oslossa, lokakuun 24 päivänä 1930.

H. H. Kauslij.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

Ministeri Thesleffin rap. no 1,

Oslo.

6/11-30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
OSLOSSA

FINLANDS BESKICKNING
OSLO

Drammensveien 93

N:o 876.

Oslossa, marraskuun 6 p:nä 1930.

No 25/64 h.e. 11 30		
10/11.30	No	LIT.
5	OSASTO	ASIA
	Cy.	

Herra Ulkoasiainministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri,
lähettää raporttini N:o 1/30, jonka otsikko on

Ensi vaikutelmia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Rolf Thesley

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettillään raportti 1/30 PERIÖ

25/64 fac. 10 30		
10/11.30	10	LIT.
RUKKA	OSASTO	ASIA
5	04	

Ensi vaikutelmia.

Saavuvin tänne lokakuun 26 p:nä. Annoin seuraavana aamuna tiedustella, milloinkaa pääministeri Mowinckel voisi ottaa minut vastaan, ja pyysi hän minua tulemaan luokseen tunnin kuluttua. Huolimatta siitä että olin hänen luonaan melko kauan, ei hän ollenkaan ottanut puheeksi Suomen ja Norjan välisiä neuvotteluja, ja teki tämä minuun melkein kiusallisen vaikutuksen, sillä käsitin hänen menettelynsä niin, ettei hän, kun pitkistä ajoista taas tapasimme toisemme, heti tahtonut puhua ikävistä asioista. Kun sen jälkeen kävin ulkoasiainneuvos Es-marchin puheilla, ei hänkään ruvennut keskustelemaan neuvotteluista.

Syystä että kuningas Haakon oli melkein viikon Kööpenhaminassa, oli minulla audienssi vasta eilen. Kun puhtaasti virallisen puolen jälkeen keskustellessani hänen kanssaan sanoin Tasavallan Presidentin minulle lausuneen toivovansa, että lähitulevaisuudessa saataisiin järjestetyksi kaikki Suomen ja Norjan välillä nyt viireillä olevat kysymykset, sanoi kuningas uskovansa, että maalaispuolueemme kanta ehkä tällaista järjestelyä vaikeuttaisi, ja hän lisäsi että niin oli laita täälläkin. Tämä ilmeisesti osoitti, että hän ainakin jonkun verran oli seurannut kauppasopimusneuvotteluja.

En voi valittaa, ettei minulle niinä päivinä, joi-

na olen ollut täällä, olisi osoitettu ystävällisyyttä. Päinvastoin. Ja varsin moni on lausunut tyytyväisyytensä sen johdosta, että olen tahtonut palata tänne. Mutta olen silti jo voinut huomata, että mieliala Suomea kohtaan täällä ei ole hyvä. Kun ennen - vuosina 1919 - 1921 - mieliala meitä kohtaan täällä oli huono, niin oli tilanne sellainen, että yleinen mielipide oli meitä vastaan - syynä siihen olivat ensisijassa saksalaisten joukkojen Suomeen tulo v. 1918 ja vuoden 1920 Petsamon retki Salmijärven onnettomasti päättyneine taisteluineen, jossa vainuttiin uhkaa Pohjois-Norjalle - mutta että hallitus suhtautui meihin paremmin. Nyt luulen voineeni huomata, että huonon mielialan osaksi on aiheuttanut hallitus, etten sanoisi ulkoasiainministeriö. Olen toistaiseksi ollut täällä niin lyhyen ajan, etten uskalla varmuudella väittää näin olevan, mutta olen eräiden ystäväni puheesta voinut huomata, että virallisissa piireissä täällä on lausuttu, että on vaikeata päästä yhteisymmärrykseen Suomen kanssa. Ja tämä on epäilemättä ollut omiaan vahingoittamaan meitä yleisessä mielipiteessä.

Sitä vastoin ei uskoakseni ole syytä pitää huonona merkinä sitä, ettei viime syksynä perustetun Suomalais-norjalaisen yhdistyksen toiminnasta ole tullut mitään. Tämä yhdistys nimittäin ei ole pitänyt ainoatakaan kokousta sen jälkeen kuin sen säännöt hyväksyttiin! Mutta asia on se, että tällaiselle yhdistykselle täällä ei ole edellytyksiä. Täällä ei, kuten Tukholmassa ja Kööpenhaminassa, ole suomalaista koloniaa, eikä Suomen ja Norjan välinen kauppa ole huomattava. Uskon, että olisi parempi, ettei tällaista yhdistystä

olisi perustettu. Mutta kun se nyt kerran on olemassa, täytynee koettaa puhaltaa siihen keinotekoisista henkeä.

Mitä täällä Lapuan liikkeestä vallitsevaan käsitykseen tulee, olen voinut huomata, että venstre-piireissäkin - työväenpuolueen edustajia en vielä ole tavannut - ollaan sitä mieltä, että liikkeen pohja on terve, mutta että oikeistopiiritkin - luullakseni poikkeuksetta - hyvin ankarasti tuomitsevat kyyditykset ja muut laittomuudet. Varsinkin presidentti Ståhlbergiin kohdistunut väkivalta on järkyttänyt mieliä ja vahingoittanut maataamme. Norjassa epäilemättä ei mikään ole Suomea vahingoittanut yhtä paljon sen jälkeen kuin pitkänäperjantaina 1920 taisteltiin Salmijärven taistelu. Ellen muista ihan väärin, oli senkin retken järjestäjänä silloinen majuri K.M. Wallenius.

Oslo, 6 p:nä marraskuuta 1930.

Rolf Thesley

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Thorsleffin raportti no 2.

Oslo

12/11 1980.

Légation de Finlande

Oslo, 19 päivänä marraskuuta 1930.

N° 979

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 28/65 h.e. 1. 30		
22/11.30	h.e.	LIIV.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Ev	

Herra Ulkoasiainministeri,

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Keskustelua kauppasopimuksesta Esmarchin kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Rolf Thorsen

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/65 ne. E. 30		
22/11.30		
RYEKA		
5	Cy.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 2/30.

Keskustelu kauppasopimuksesta

Esmarchin kanssa.

Kun toissapäivänä kävin ulkoasiainneuvos Esmarchin puheilla, lausui hän olevansa varsin tyytyväinen sen johdosta, että kauppasopimus oli allekirjoitettu. Sanoin myös olevani tyytyväinen, että niin pitkälle oltiin päästy, mutta huomautin, että sopimus jo on aiheuttanut kritiikkiä, että kritiikki maalaispiireissä epäilemättä tulisi kasvamaan ja että sopimuksen allekirjoittaminen epäilemättä vielä tulisi aiheuttamaan vaikeuksia hallitukselleni, koska voitiin huomauttaa, että siitä oli niin vähän hyötyä Suomelle. Tähän huomautti herra Esmarch, että maalaispuolueellahan ei ollut enemmistöä eduskunnassa, johon minä vastasin niin tosin olevan, mutta että muiden puolueiden edustajien joukossa oli paljon maanviljelijöitä.

Keskustelun kuluessa huomautin sitten, että maaperää sopimuksen ratifioimiselle parhaiten valmistettaisiin siten, että saataisiin järjestetyiksi muut Suomen ja Norjan välillä vireillä olevat kysymykset, johon herra Esmarch vastasi: jaa, siten hän Suomen hallitus voisi näyttää, että kauppasopimuksesta on hyötyä Suomellekin. Ja hän lisäsi uskovansa, että näin voisimme menetellä.

Kun olin päässyt näin pitkälle, lausuin aikovani lähteä Suomeen muutamaksi päiväksi tämän kuun lopussa ja lisäsin, että kauppasopimuksen ratifiointiin nähden olisi varsin hyödyllistä, jos silloin voisin ilmoittaa, että Norja suostuu Suomen puolelta tehtyihin ehdotuksiin. Herra Esmarch lausui toivovansa, että

hän siihen mennessä voisi antaa minulle vastauksen. Hyvää tahtoa ilmeisesti ei puuttunut.

Tänä aamuna soitti minulle herra Esmarch, pyytäen että hänelle kontrollin vuoksi antaisin luettelon tärkeimmistä viireillä olevista asioista. Kävin sen hänelle antamassa, jolloin hän totesi, että siinä oli kaksi kysymystä, joita hänen listassaan ei ollut, jonka jälkeen hän lausui: Jeg haaper, at vi vil faa alt dette opryddet.

Lopetin keskustelumme lausuen, etten ollut oikeutettu sitä virallisesti lausumaan, mutta että ihan yksityinen käsitykseni on, että kauppasopimuksen ratifiointi on taattu, jos viireillä olevat asiat saadaan tyydyttävästi järjestetyiksi.

Pääministeri Mowinckelin kanssa en ole keskustellut kauppasopimuksesta. Tapasin hänet tosin sen päivän iltana, jona kauppasopimus oli allekirjoitettu, ja lausui hän silloin olevansa tyytyväinen sen johdosta, mutta kun toisia oli läsnä, emme ruvenneet asiasta keskustelemaan.

Oslo, 19 päivänä marraskuuta 1930.

Rolf Mowinckel

3015

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Thesleffin rap. no 3

Oslo.

18/12-30.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERI		
29/65 l.c. n. 1030		
20/12-30	9	LM
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4.	

Herra Ulkoasiainministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/30, joka koskee

Suomen ja Norjan välisiä neuvotteluja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioituksen vakuutus.

Rolf Theodor

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Legation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No	29/65	Liik. 10/30
20/12/30	No	Liik.
RYHMÄ	CLASSIC	ASIA
	8	C6.

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 3/30.

Suomen ja Norjan väli- sistä neuvotteluista.

Saavuttuani tänne tämän joulukuun 5 päivänä, kävin heti ulkoasiainministeriössä, jossa tapasin ulkoasiainneuvos Esmarch'in. Ilmoitin hänelle, että hallitus oli valtuuttanut professori Ilmari Bonsdorff'in alustavasti neuvottelemaan norjalaisen asiantuntijan kanssa niistä kysymyksistä, jotka rajankäynnissä v. 1925 olivat jääneet avoimiksi, sekä että professori Bonsdorff oli valmis saapumaan Osloon jo tässä kuussa. Herra Esmarch luonnollisesti ei voinut antaa lopullista vastausta ja kun pääministeri Mowinckel ei ollut ministeriössä, en voinut asiasta keskustella hänen kanssaan. Herra Esmarch lupasi, sen tähden tehdä sen heti pääministerin saavuttua ja pari tuntia myöhemmin soittikin hän minulle, että Norja suostui ehdotukseeni, että norjalaisena asiantuntijana tulisi edelleen olemaan Norges Geografiske Opmaalingsin päällikkö Klingenberg ja että herra Klingenberg oli valmis ryhtymään työhön milloin tahansa. Asia ratkaistiin siis ilman, että sitä oli esitetty hallitukselle.

Tein myös herra Esmarch'ille ilmoituksen siitä, että lähitulevaisuudessa tulisimme ehdottamaan muutoksia poronlaidun- ja lauttaussopimuksiin ja lisäsin, että hallitukseni piti erittäin tärkeänä, että varsinkin viimeksi mainittuun sopimukseen ehdottamamme muutokset hyväksytään. Herra Esmarch teki muistiinpanoja. Kun sitten keskustelun kuluessa olin huomauttanut, että ainakin mitä porosopimuksen muuttamiseen tulee, epäilemättä tulisi välttämättömäksi määrätä erityiset neuvottelijat, tuntui herra Esmarch olevan samaa mieltä.

Saman päivän iltana tapasin sitten pääministeri Mowinckel'in erään yhteisen ystävän luona. Hän lausui silloin olevansa tyytyväinen sen johdosta, että rupeisimme neuvottelemaan rajankäynnistä. Toivoi, että asiantuntijat voisivat tulla yksimielisyyteen ja että hallitukset sitten voisivat hyväksyä heidän ehdoituksensa.

Tein hänelle sitten samanalaisen ilmoituksen kuin Esmarch'ille poronlaidun- ja lauttauskysymyksistä. Kun hänelle selitin, kuinka hankalaa lauttaus nyt on ja että se voidaan järjestää paljon käytännöllisemmin sekä että Norjalle pitäisi olla vain etuja niistäkin muutoksista, joita tulemme ehdottamaan poronlaidunsovimukseen, sanoi hän, ettei hän voinut lausua asioista mielipidettä, koska ei ollenkaan ollut niihin perehtynyt. Sitä vastoin ei hän lausunut mitään sitä vastaan, että ruvettaisiin näistä asioista neuvottelemaan.

Uskon, että sain sekä Esmarch'in että Mowinckel'in hyvin ymmärtämään, että edellä mainittujen asiain käsittely kauppasopimuksen ratifiointin tähden oli varsin kiireellinen, sekä että he eivät tule vitkastelemaan, kun ehdotuksemme heille jätetään.

Professori Bonsdorff'in neuvottelut herra Klingenberg'in kanssa ovat epäilemättä olleet varsin vaikeat. Varmaankaan ei Norjankaan puolella ole puuttunut hyvää tahtoa, mutta sekä Norjan hallitus että sen neuvottelija on tuntenut olevansa jossain määrin sidottu. Edellinen sen kautta, että se v. 1924 on ilmoittanut suurkäräjille, että raja Vuoremajoen suusta tulisi kulkemaan enemmän itäänpäin kuin entinen raja, jälkimmäinen sen kautta, että hän eräessä kirjasessaan on esittänyt väitteitä, joista hänen nyt osaksi piti luopua. Näytti jo miltei toivottomalta, kun norjalaiset vihdoinkin taipuivat herra Bonsdorff'in ultimatumiin.

Minä en ota lausuakseni mielipidettä siitä, kuinka hyvä herrojen Bonsdorff ja Klingenberg ehdotus on, mutta minä

uskon, että se on paras, jonka voimme saada ja että meidän on syytä toivoa, että Norjan hallitus sen hyväksyy. Kun t.k. 12 päivänä - siis päivää ennenkuin ehdotus allekirjoitettiin - asiasta keskustelin pääministerin kanssa, joka ilmeisesti Nobeljuhlien tähden ei ollenkaan ollut voinut seurata neuvotteluja, huomasin, että hän varsin hartaasti toivoi ehdotuksen olevan sellaisen, että se muuttamatta voitaisiin hyväksyä.

Lähetystö on aikoinaan Ministeriölle lähettänyt Dagbladetin marraskuun 21 päivänä julkaiseman kirjoituksen "Stor-finsk program", jossa jonkun ruotsalaisen sanomalehden mukaan tehdään selkoa julkaisun "Suur-Suomen koulun" sisällöstä. Muutama päivä sitten tulivat luokseni tänne perustetun, mutta ei vielä toimintaansa alkaneen suomalais-norjalaisen yhdistyksen puheenjohtaja, insinööri Christiansen ja sen johtokunnan jäsen kenraali Aavatsmark, huomauttaen, että tiedot Suur-Suomen koulun sisällöstä ovat herättäneet suurta huomiota ja olleet omiaan huomattavasti vahingoittamaan Suomea Norjassa. Että he olivat oikeassa siinä, että kysymyksessä olevat tiedot ovat herättäneet huomiota, käy selville siitäkin, että myös eräät maaseutulehdet, epäilemättä Dagbladetin kirjoitukseen nojautuen, ovat asiasta kirjoittaneet, ja että tiedot siitä, että Suomessa on imperialististen suunnitelmien kannattajia, joskohta harvojakin, ovat omiaan vahingoittamaan Suomea, on itsestään selvää.

Tällaiset julkaisut eivät edistä Suomen ja Norjan välisen parantamista. Olen raportissani viime marraskuun 6 päivältä huomauttanut, että mieliala Suomea kohtaan täällä ei ole hyvä, ja olen sen jälkeen vielä voinut todeta, että niin on. Uskon, että tämä osaksi johtuu niistä vaikeuksista, joita kauppasopimuksen aikaansaaminen on kohdannut, ja että kun se saadaan valmiiksi, asema jossain määrin muuttuu. Mutta luultavaa on, ettei parannusta voida saada aikaan ihan kädenkäänteessä.

Omiaan parantamaan Suomen ja Norjan välejä eivät liioin ole ne neuvottelut tullirauhasta, joihin täällä huomenna ryhdytään ja joihin osaa ottavat Norja, Ruotsi, Tanska, Hollanti ja Belgia.

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1930.

Rolf Mealy

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 04.

ASIA: N. 030

OSLO

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 1.

Oslø

14/I 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 14 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2 Kosu. D. N. 30		
18/1-30	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ABIA
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/30, joka koskee

- I. Norjan työväen sanomalehdistön suhtautumista Suomen kommunisteihin.
- II. Trondhjem'in lakkoa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ottav Spring

Herra Ministeri Hj. Procopé.

Suomen Ulkøasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 1/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/6/30		
18/3.30	2	LLH
RYP...		
J	Cy	

I. Norjan työväen sanomalehdistö

Suomen kommunistien puolella.

Viime kuukausina Suomessa pidetyt kansalaiskokoukset ja näitä kokouksia seuranneet hallituksen ja viranomaistemme toimenpiteet kommunismin vastustamiseksi eivät omituista kyllä ole Norjassa siinä määrin kuin olisi odottanut kiinnittäneet porvarillisen sanomalehdistön huomiota puoleensa. Mahdollisesti tämä riippuu siitä, ettei ruotsinkielinen sanomalehdistömme, jota täällä voidaan seurata, ole selostanut kysymyksessä olevaa liikettä erikoisella ponnella, mahdollisesti ei myöskään Norjassa vielä olla täysin selvillä siitä vaarasta, mikä uhkaa myöskin Norjaa, jos kommunismi Suomessa pääsisi vapaasti kehittymään.

Työväen sanomalehdistö sitä vastoin harva se päivä julkaisee uutisia ja kirjoituksia sanotusta asiasta, joissa valkoisen Suomen muka harjoittamaa työväen vainoamista kuvataan räikein sanoin. Erikoisesti tšekäläinen kommunistilehti "Arbeideren" on ottanut asiakseen valaista "fascismin" voittokulkua Suomessa ja hyökkää lehti ei vain hallitustamme ja tasavallan presidenttiä, vaan myöskin erikoisella vimmallalla sosialidemokraattejamme vastaan, jotka sen mielestä ovat pettäneet työväen asian.

"Arbeideren" issä oli t.k. 10 päivänä luettavana Skog- og landarbeiderforbundet'in Norjan ammattijärjestölle lähettämä kirje, jossa forbundet protesteeraa Suomen "sosialifascistejä" vastaan. Tämä protesti ansaitsee mainintaa, koska sillä ilmeisesti koetetaan saada joukkoproteestia aikaan ja laajemmatkin työväenpiirit Norjassa samoin kuin viime vuonna satamalakkomme aikana liittymään aktiivisempaan esiintymiseen Suomea vastaan.

Että kommunisteilla Norjassa pyrkiessään "mobilisoimaan"

Norjan työväkeä meitä vastaan voi olla jotakin menestymisen mahdollisuutta, voidaan päättää siitä veljeilystä, mitä kommunistit ja työväenpuolue täällä Suomen asioissa yleensä ja varsinkin kun on kysymyksessä kahden puolueen esiintyminen sosialidemokraattejamme vastaan harjoittavat.

Protesti on seuraavansisältöinen:

Skog- og landarbeiderforbundet protesterer mot socialfascistenes fremstøt i Finnland

De fagorganiserte arbeidere blir forrådt av socialdemokratiet.

En protest og en skrivelse til Landsorganisasjonens sekretariat.

Norsk skog- og landarbeiderforbund har igår oversendt følgende skrivelse til Arbeidernes faglige landsorganisasjon i Norge.

Som man vil ha sett av dagspressen foregår der nu påny et veldig anfall på arbeiderklassen i Finnland, først og fremst rettet mot fagorganisasjonen og de radikalt sinnede arbeidere.

Det som gjør stillingen så vanskelig og som gjør det nødvendig at arbeiderklassen her i landet tar bestemt stilling er det forhold at Finnlands socialdemokratiske parti tar aktivt del i kampen mot fagorganisasjonen og har stillet sig til tjeneste for fascismen ved å stemme for en ytterligere innskrenkning av foreningsretten.

Da landsorganisasjonen for en tid siden proklamerte almindelig protesttrek for å underrette de

Johan Odgaard.

ter, samtidig som klassefeller innen landet forener sig med fagorganisasjonen i andre land for å blokere den eksisterende fagorganisasjon.

denne forfølgelse av de fagorganiserte arbeidere i Finnland. Selv om det ikke kan ventes at vi kan påvirke det hvitgardistiske styre i ringeste måte vilde iallfall et kraftig alvorsord til de finske socialdemokrater og til de faglige sammenslutninger i andre land som i denne for Finnlands arbeiderklasse så tunge tid legger sten til byrden ved diktatpolitikk, ha sin vekt om den kom fra Arbeidernes faglige landsorganisasjon i Norge.

Vi tillater oss derfor å henstille til sekretariatet å finne en form for en sådan henvendelse, henholdende oss til siste kongressbeslutning i spørsmålet om de internasjonale forbindelser.

Med solidarisk hilsen

Norsk skog- og landarbeiderforbund.

Oslossa, tammikuun 14 päivänä 1930.

John Odgaard

tar aktivt del i kampen mot fagorganisasjonen og har stillet sig til tjeneste for fascismen ved å stemme for en ytterligere innskrenkning av foreningsretten.

Da landsorganisasjonen for en tid siden proklamerte almindelig proteststreik for å understøtte de hungerstreikende politiske fanger søkte socialdemokratene på alle måter å bryte denne aksjon istykker, og klarte det delvis også. Bl. a. Finnlands treindustriarbeiderforbund har fått 500 av sine medlemmer helt boykottet som følge av streiken. Arbeidsgiverne har opprettet svartelister rettet mot de arbeidere som deltok.

Socialdemokratene i Finland fører også en hissig kamp mot de forbundsvisse forbindelser som bl. a. har gitt sig uttrykk i Norsk-finsk-russisk komite for enhet og vennskap mellom skog- og landarbeiderne. I Finnlands treindustriarbeiderforbund, som er ekskludert av den internasjonale sammenslutning, er der nylig foretatt uravstemning over et forslag om å tre ut av de internasjonale forbindelser det nu oprettholder (nemlig ved en finsk-russisk samarbeidskomite for gruppen trearbeidere og ved Norsk-finsk-russisk komite for gruppen skogsarbeidere). Avstemningen hadde til resultat at forslaget om å bryte disse forbindelser med det norske og russiske forbund blev forkastet med 4569 stemmer. 559 medlemmer stemte for å bryte forbindelsene.

Det finske land-, skog- og fløtningsarbeiderforbund har tidligere stått tilsluttet den internasjonale landarbeiderfederasjon. Herfra er forbundet uten videre strøket fordi det har forbindelser med et av Sovjet-Unionens fagforbund.

Finnlands fagorganiserte arbeidere blir altså forrådt både av klassefeller innen landet og av de utenlandske. Da de, takket være gjenreisningen av sin fagorganisasjon, er iferd med å skape arbeiderklassen en menneskeverdig stilling både i politisk og social henseende, reises en morderisk kamp mot organisasjonen og deres ledere av de fascistiske myndighe-

Johan Ødegård.

ter, samtidig som klassefeller innen landet forener sig med fagorganisasjonen i andre land for å blokere den eksisterende fagorganisasjon.

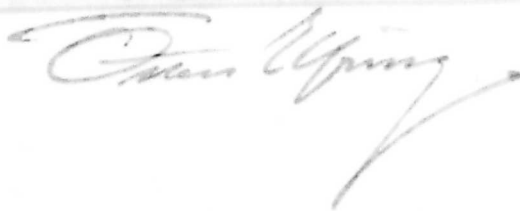
Den norske fagorganiserte arbeiderklasse må heve sin røst mot

for en sådan henvendelse, henvordende oss til siste kongressbeslutning i spørsmålet om de internasjonale forbindelser.

Med solidarisk hilsen

Norsk skog- og landarbeiderforbund.

Johan Ødegård.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	2/60	D. D. 30
18/1	1.30	1
RYHMÄ	1	1
	5	CY

II Trondhjemin lakko.

Kuten aikaisemmin (vrt. raporttiani N:o 23/29) olen tiedottanut puhkesi viime joulukuussa Trondhjemissa kaupungin satamatyöläisten lakko, johon myöhemmin muukin kunnan työväki osoittaakseen solidaarisuuttansa edellisille, yhtyi. Lakkolaiset kieltäytyivät lastaamasta Foldalin kaivoksista rautateitse Trondhjemin satamaan tuotua kiisujauhoa ennen kuin kaivoksiin oli otettu eroitettuja lakkolaisia työhön takaisin.

Nojautuen kaupungin kanssa tehtyyn satamaoikeutta koskevaan välikirjaan kaivokset lakon puhjettua lähettivät lastaustöihin omaa työväkeä, joten kiisun vientiä on jatkunut, vaikka tietenkin lisäkustannuksilla kaivoksille.

Trondhjemin työväen ammattijärjestö pyysi neuvoa Landsorganisationilta, jonka edustajat sittemmin ovat käyneet neuvotteluja Trondhjemin kaupungin kanssa saamatta kumminkaan tätä taivutetuksi puolelleen.

Kuten odottaa voitiin ovat ammattiyhdistykset Trondhjemissa toinen toisensa jälkeen alkaneet pohtia tilametta ja uhkaa tällä kertaa kaupunkia m.m. sellainenkin vaara, että rakennustyöväkikin on aikonut lakkoon yhtyä, josta taas olisi seurauksena rakennustyön pysähtyminen tuomiokirkossa, missä parhaillaan kiireellä valmistaudutaan ensi kesänä pidettäviä suuria kirkkojuhlia varten.

Foldalin kaivoksien isännöitsijä, insinööri Worm Lund, joka lähinnä valvoo kaivosten etuja sanotussa asiassa, on äskettäin matkustanut ulkomaille tutkiakseen mahdollisuuksia kiisujauhojen viennin lisäämiseksi. Mikäli tilaisuutta tuotannon lisäämiseen Foldalin kaivoksissa ilmaantuu, on Worm Lund selittänyt olevansa halukas ottamaan eroitetut työmiehet takaisin työhön. Ellei tämä ole mahdollista voi lakko yhä vain paisua ja käydä yhteiskunnallekin varsin kiusalliseksi.

Maa ja kansa odottavat nyt Worm Lundin kotiintuloa Saksasta.

Oslossa, tammikuun 14 päivänä 1930.

Osten Elving

25/2

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Eilfvingin raportti no 2.

Oslo

22/5 1930

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 22 päivänä 1930.

366	30
5	Cy.

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Maa- ja merivarustusten vähentämistä.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ernest Lyding

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiaiministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

25/1.30
Erittäin salainen.

PERIÖ
3 60 fac. 230
5 C4

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 2/30.

Maa- ja merivarustusten vähentäminen.

Tänään oli minulla tilaisuus keskusteluun pääministeri Mowinckelin kanssa Suomen kannasta maa- ja merivarustusten vähentämisestä. Pääministeri sanoi hyvin ymmärtävänsä tämän Suomen kannan, joka luonnollisesti kuvastuu jonkun verran toisenaikaisena Sovjetin rajalla olevissa valtioissa kuin Skandinaviassa. Hän ei kumminkaan tällä kertaa ollut valmis lausumaan lopullista mielipidettään asiassa, varsinkin kun Suomen puolelta jätetyssä lausunnossa käsitellään useita sotilasteknillisiä kysymyksiä, joista Ulkoasiaindepartementilla ei näin ensi otteella voinut olla varmaa mielipidettä. Senpä vuoksi Mowinckel nyt sanoi lähettävänsä Suomen lausunnon Puolustusdepartementtiin, jossa se hänen käsityksensä mukaan varmastikin otettaneen varsin suopeasti vastaan.

Sukellusveneistä Mowinckel keskustelun kuluessa kumminkin tuli huomauttaneeksi, ettei niitä, kuten Suomikin toivoo, voida kieltää. Ne ovat varsinkin Pohjoismaille välttämättömät.

Lontoon laivastokonferenssista ei Mowinckel odottanut käytännöllisiä tuloksia. Ainoa on, että suurvallat mahdollisesti keskenään voivat sopia olemasta rakentamatta jotakin laivatyyppiä, jota heillä jo on riittävästi entuudestaan. Mihinkään sapis-
tuksiin ei nähtävästi nyt päästä.

Pääministerille antoi keskustelu aiheita voimakkaaseen mielenilmaisuun Versaillesin sopimusta vastaan, jonka turmiollinen vaikutus varsinkin taloudellisiin kysymyksiin hänen käsityksensä mukaan on tuntuva kautta maailman. Ja mikä tässä on omituisinta, on, että m.m. Englanti itse joutuu tyhjentämään sen samankalkin, minkä se Versaillesin sopimuksessa valmisti Saksalle

Kuinka kävi esim. Saksan kauppalaivaston, joka Versailles'in sopimuksen mukaan oli lopullisesti tuhottava? - Siten, että Saksa kiireellä rakentaa uutta uudenaikaista kauppalaivastoa, joka on Englannin vanhaa laivastoa paljon etevämpi ja joka ajan oloon, jos täten jatkuu, voi antaa viimemainitulle maalle paljon huolia. Että Englanti itsekin on tämän tunnustanut, huomataan sen naurunalaiseksi joutuneesta aloitteesta tarjota Saksalle palennetuin hinnoin osan tämän vanhasta kauppalaivastosta takaisin.

Ja kuinka kävi Kiinassa? Versailles'in sopimuksessa kiellettiin Saksalta, jolla oli suuria kauppaintressejä "kaukaisessa idässä" siellä exterritorialioikeudet. Kun Kiina vähitellen on alkanut selvittää ulkopoliittikaansa, käänsi Kiinan hallitus Englantia vastaan ne samat aseet, joita tämä oli Versailles'in sopimuksessa nostanut Saksaa vastaan ja vaatii Englannin exterritorialioikeudet Kiinassa lakkautettaviksi.

Pidetään kyllä kauniita puheita Euroopan yhdysvalloista, mutta samalla pidetään lujasti kiinni Versailles'in sopimuksesta, jonka syynä ovat m.m. äärimmäisilleen kiristyneet tullisuojaustoimenpiteet kaikissa Euroopan maissa. Kuinka voisivatkaan taloudelliset olot itäisissä valtioissa, Tsekkoslovakiassa, Jugoslaviassa, Itävallassa, Unkarissa y.m. olla aivan toisenlaiset, ellei Versailles'in sopimusta olisi olemassa. Stresemannin viime syksynä lausumat sanat, kuinka matka Pariisista Pekingiin on 20 tunnin esteetön matka, kun sitä vastoin matka poikki Euroopan on täynnä suojelustullimuureja, kaikuvat yhä oikeampina korvissamme kuta enemmän aika kuluu.

"Voin suorastaan joutua epätoivoiseksi ajatellessani kaikkea sitä sekasortoa, jonka Versailles'in sopimus on aiheuttanut Euroopalle" kuuluivat pääministerin sanat.

Oslossa, tammikuun 22 päivänä 1930.

Eino Gyöng

502

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 3.

Oslo

28/3 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 27 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4/60 luv. D. 11 30		
30/1.30	N:o	113
REKLA	OSASTO	ALUE
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/30, joka koskee

Venstren uutta vaaliohjelmaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Alfving

Herra Ministeri Hj. J. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.   y.m.   y.m.

syiden takia olisi aika muodostaa puolustuslaitosta kansainvälisten vaatimusten mukaisesti. (?)

Kun ei Venstren puoluekokouksella eikä myöskään sen sanomalehdistöllä ole ollut Mowinckelin ajamaa puolustuspolitiikkaa vastaan muistuttamista, näyttää Norjan puolustuslaitoksen kehitys tällä kertaa menevän hävitystään kohti.

2) Kansankielen (maal) saattaminen täysiin oikeuksiin.

Samoin kuin ennenkin tahtoo Venstre toimia maal-kielen saattamiseksi tasa-arvoiseksi valtakunnan kielen kanssa.

3) Vanhuusvakuutus.

Kun vanhuusvakuutus ei ole osoitautunut mahdolliseksi toteuttaa, tahtoo puolue toimia kansalaisten palkitsemiseksi Venstren laatiman ohjelman mukaisesti. Suunnitelma on vielä valmisteluasteella, eikä ole julkisuudessa tunnettu.

4) Raittiuden hyväksi toimiessaan puolue tahtoo turvautua opetukseen, lainsäädäntöön ja ankaraan kontrolliin silmäläpitäen kunnallista itsehallintoa.

5) Listayhtymät valtiollisissa vaaleissa.

Tämä kysymys antoi puoluekokouksessa aihetta mielipiteen vaihtoon. Hallitusryhmä Mowinckelin johdolla asettui listayhtymää vaaleissa kannattamaan, jota vastoin radikaalinen sivusta maaherra Fiven johdolla pysyi vastustavalla kannalla. Kiivas väittely, jota kesti puolisen päivää, ei johtanut sovintoon. Asia jätettiin avoimeksi.

Työväenpuolueen ja Venstren välillä näyttää vaaliajaksi syntyvän syvä juopa sen jälkeen kuin edellinen on selittänyt yhä edelleen pysyvänsä Marxississaan ja taistevelansa vallankumoustietä sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen toteuttamiseksi Norjassa.

Oslossa, tammikuun 27 päivänä 1930.

E. E. E. E.

Venstres valgprogram.

Forslag til venstres program, vedtatt på møte av landsstyret og kretsagens formenn 18. januar 1930.

I pakt med sin fortid og i tro-skap mot sitt nasjonale og demokratiske grunnsyn vil venstre verne folkestyret, hevde forfatning og lov med fast hånd og i tro på landets muligheter fortsette sitt arbeid for folkets fremgang.

Partiet vil særlig legge an på å hjelpe næringslivet, så arbeidsløshet og forsorgsutgifter kan innskrenkes.

Ved kronens gullfesting og de forholdsregler som er truffet til lettelse av gjeldstrykket er grunnlaget for et fremadskridende økonomisk liv og et sunt pengevesen fastslått etter venstres linje.

Overensstemmende med sitt samfundssyn vil venstre arbeide for fred og forståelse mellom klassene og motsette sig at statsmakten utnyttes i klasseinteresse.

For stortingsvalget 1930 oppstilles følgende

Program:

Post 1.

Vårt forsvar omordnes og innskrenkes i samsvar med de internasjonale rettsforhold, den utenrikspolitiske stilling og under hensyn til landets sikkerhet og den mellomfolkelige solidaritet.

Post 2.

Vern om åndsfrilhet, kirke og nasjonalt kulturliv.

Utbygging av vårt skolevesen med sikte på å styrke folkets åndelige og intellektuelle kraft og øke dets fagkunnskap og arbeidsdyktighet.

Post 3.

Norge deltar av all kraft i det internasjonale arbeid for rett og fred mellom folkene, for almindelig nedrusting og for samarbeid i sosiale og økonomiske spørsmål.

Fortsatt arbeid for gjenreiseing av det norske folkemål. Nynorsk gis jevn gode vilkår med bokmålet i administrasjon og lovgivning.

Post 4.

Arbeidet fortsettes for å bedre finansene, begrense budgettene, forenkle administrasjonen og opnå gunstigere resultater av statens inntektsgivende virksomheter.

Skatter og gjeld bringes nedover.

Fortsatt arbeid for å ordne de vanskeligstilte kommuners gjeldsforhold overensstemmende med den av stortinget vedtatte plan.

Post 5.

Allsidig utvikling av landets næringsliv etter prinsippet hjelp til selvhjelp så arbeidsføre og arbeidsvillige kan finne erverv her i landet.

Opmuntring av sparelysten.

Vern om sparerens interesser. Styrkelse av arbeidslivets kredittforhold og bekjempelse av usund spekulasjon.

Post 6.

Det er en stor nasjonal og sosial oppgave å bedre jordbrukets lønnsomhet. Denne oppgave frem-

mes blandt annet ved øket samvirke og ved arbeid for å utvikle, forbedre og standardisere produksjonen.

Den innenlandske omsetning organiseres bedre og eksporten ophjelpes.

Fortsatt støtte til nydyrking og bureising.

Småbrukernes vanskeligheter søkes avhjulpet. Det sørges for mer almindelig faglig opplæring særlig i smånæringer, så brukene kan drives med større utbytte.

Skogen vernes og arbeidet for å skogklæ landet fremmes. Organisert arbeid for en bedre skogkultur og for å øke skogens avkastning.

Post 7.

Fiskerinæringen hjelpes ved fortsatt arbeid for mer lønnsom drift, nye markeder, samvirke, bedre omsetning og eksportforhold. Forsøks- og forskingsarbeidet fremmes. Vern om våre fangstinteresser i nord og syd. Faglig opplæring for fiskere. Sykeforsikring for fiskere og fangstmenn.

Post 8.

Arbeidet for større forståelse av interessefellesskap innen industrien mellom arbeid og kapital. Samfundsmessig løsning av omfattende arbeidstvister.

Post 9.

Da loven av 1923 om alderspensjon har vist sig ikke å kunne gjennomføres, optas til løsning folketrygd etter venstres linje.

Folkehelsen fremmes ved forebyggende forholdsregler.

Post 10.

Edrueighetsarbeidet fremmes gjennom undervisning, lovgivning, statsstøtte, skarp kontroll og under hevdelse av det kommunale selvstyre.

Post 11.

Utvikling av samferdselsmidlene, organisert samarbeid mellom dem og fremme av de store sambindende veier.

Post 12.

Arbeid for en bedre valgordning som tar rimelig hensyn til den enkelte velgers, partienes og distriktenes interesser.

57

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 4.

Oslo

29/5 1970

Légation de Finlande

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5160 ae. L. 30		
4/2-30		
OPPIA	OSASTO	
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 4/30, joka koskee

I. Pan-Europa aatetta Norjassa,

II. Satamalakkoa Trondhjemissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chen Cyng

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri.

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande.

5/60 pae. D. I. 30		
1/2 30	2	L.M.
S	67	ASIA
raportti N:o 4/30.		

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 4/30.

I. Pan-Europa aate Norjassa.

Kuluvan kuun 24 päivänä pidettiin pääministeri Mowinckelin aloitteesta tšekäläisessä Ulkoasiaindepartementissa neuvottelu eräiden kreivi Coudenhove-Kalergin johtaman Pan-Europa aatteen kannattajien kesken. Ryhmän tarkoituksena on toimia sanotun ja sitä lähellä olevien aatevirtausten tunnetuksi tekemiseksi ja muodostaa orgaani, joka Norjassa edustaisi tässä kysymyksessä olevia intressejä.

Kokouksessa valittiin johtokunta esimiehineen, varaesimiehineen ja sihteereineen ja käännyttiin Ulkoasiaindepartementin puoleen pyynnöllä, että tämä asettaisi Kansainliiton konttorinsa ryhmän käytettäväksi kirjeenvaihdon y.m. helpoittamiseksi.

Puheenjohtajaksi valittiin professori Fritjof Nansen, varapuheenjohtajaksi pääministeri Joh. Ludw. Mowinckel sekä sihteeriksi osastopäällikkö Rolf Andvord.

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

Olav Lyng

Légation de Finlande

II. Satamalakko Trondhjemissa päättyy oikeusjuttuun.

Kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, kieltäytyi Trondhjemien kaupungin satamatyöväki viime joulukuun alussa lastaamasta Foldalin kaivoksilta tuotua kiisujauhoa siksi kuin kaivos oli ottanut töihinsä takaisin lakkoilevaa ja siitä syystä eroitettua työväkeä. Nojautuen kaupungin ja Foldalin tehtaiden väliseen vuokravälikirjaan tehtaat lähettivät omaa työväkeään lastaustyötä satamassa suorittamaan, josta oli seurauksena, että suurempi osa kaupungin töissä olevasta järjestyneestä työväestä yhtyi lakkoon.

Kaupungin valtuustossa, jossa asia joutui käsittelyyn alaiseksi työväenpuolueen edustajat ammattijärjestöjen tukemina ajoivat sellaista mielipidettä, että Foldalin tehtaalta vuokravälikirjasta huolimatta kiellettäisiin lastausoikeus kaupungin satamassa. Tätä tietenkin porvarillisten puolueiden edustajat vastustivat, koska heidän mielestään tämän kautta jouduttaisiin rikkomaan selvää sopimusta kaupungin ja Foldalin tehtaiden välillä.

Kun asiassa ei päästy lopulliseen tulokseen kysyi valtion edustaja - riksmeglingsmannen - neuvoa Oikeusdepartementilta, josta saatiin seuraavansisältöinen sähkösanomavastaus:

"Departementti katsoo, ettei Nidarosin kunta esilläolevien olosuhteiden vallitessa ole lakon aikana velvollinen jatkuvasti antamaan Foldalin käyttää lastauslaitetta."

Tästä oli seurauksena, että sen jälkeen kuin yksi porvarillisiin lukeutuva valtuuston jäsen äänesti työväen toivomusten mukaisesti, valtuustossa työväen mielipide pääsi voitolle yhden äänen enemmistöllä, jonka jälkeen kuluvan kuun keskivaiheilla myöskin Trondhjemien satamalakko työväenjärjestöjen taholta julistettiin päättyneeksi.

Kaupungin valtuuston päätös ja luonnollisesti myöskin Oikeusdepartementin vastamainittu sähkösanoma ovat tietenkin laa-

joissa kansankerroksissa herättäneet kiusallista huomiota. Väitetään vuokravälikirjan tulleen rikotuksi Oikeusdepartementin myötävaikutuksella ja onkin Foldalin tehtaan isännöitsijä, Worm Lund nyttemmin haastanut kaupungin oikeuteen vastaamaan päätöksestään.

Trondhjemin satamatyöläiset ovat nyt kääntäneet aseensa Foldalia vastaan kieltäen lastaamasta sieltä tuotua tavaraa ja on tehtaan johto näin ollen ollut pakoitettu sulkemaan tehtaat.

Kaivosten työläiset, jotka eivät kuulu ammattijärjestöihin ovat nyt vuorostaan joutuneet työttömiksi ja ovat lähettämänsä lähetystön kautta pyytäneet hallitukselta apua säännöllisten olojen palauttamiseksi. Hallituksessa on lähetystön ottanut vastaan oikeusministeri Evjenth, sekä työministeri Warland, joilta on saatu myönteisiä lupauksia. Minkäluontoista tämä "apu" tulee olemaan ei kumminkaan vielä ole kenenkään tiedossa ja ovat mainitut ministerit tällä kertaa pilkan esineenä varsinkin työväen sanomalehdistössä, joka ilkkuen odottaa heidän lupauksiensa toteutumista.

Oslossa, tammikuun 29 päivänä 1930.

Eugen Ujring

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Elfvigian raportti no 5.

Oslø

14/3 1930

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 14 päivänä 1930.

666 no. 30
17/3.30.

5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 5/30, joka koskee

Sovjetin Oslon Lähetystössä huomattavaa hermostuneisuutta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Rytting

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAIN.	
6161	30
17/3-30	3
Salainen.	
5	94

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 5/30.

Sovjet'in Oslon lähetystössä
huomataan hermostuneisuutta.

Viime aikoina on Sovjet'in Oslossa oleva lähetystö herättänyt Norjassa yhä enemmän huomiota. Niinpä helmikuun 19-20 päivinä huomattiin lähetystön edustalla seisoskelevan poliiseja, jotka seurasivat kadulla tapahtuvaa liikennettä. Sanomalehtien tiedusteluihin saatiin vastaukseksi, että lähetystö oli vastaanottanut nimettömiä uhkauskirjeitä ja niiden johdosta pyytänyt norjalaisten viranomaisten apua. Kun vahtikonstaapelit jonkun päivän kuluttua poistettiin, selitettiin uhkauskirjeiden laatijaksi eräs täällä asuva "miehenvikainen" venäläinen, joka muka oli tehty vaarattomaksi.

Pari päivää myöhemmin tiesivät lehdet kertoa tšekäläisessä Sovjet'in kauppavaltuuskunnassa tapahtuneista väärennyksistä ja että niiden johdosta eräät sen jäsenet olisivat poistuneet maasta. Lähetystön puolesta tietenkin sanotut huhut dementoitiin selittämällä, että syynä kolmen kauppavaltuuskunnan jäsenen poismatkustamiseen oli valtuuskunnan uudelleen järjestäminen, mainitut henkilöt kun olivat siiretyt Berliinistä Moskovaan.

Vastoinkäymiset ovat kumminkin vain jatkuneet. Niinpä joku aika sitten Sovjet'in lähettiläs, Mme Kollontay oli järjestänyt teekutsut Ulkoasiaindepartementin virkailijoille, diplomaattikunnalle y.m. Tilaisuuteen ei kumminkaan, kuten edellisinä vuosina, saapunut montaakaan vierasta. Niinpä ei siellä nähty U.S.A:n, Italian, Saksan, Espanjan, Portugalin, Brasilian, Chilen eikä Hollannin edustajia. Mikäli usealta

taholta olen kuullut, oli Sovjet'in lähettilään esiintyminen tässä tilaisuudessa - itse en myöskään ollut teekutsuilla saapuvilla - vieraiden harvalukuisuuden takia varsin hermostunut. Samaa hermostuneisuutta Mme Kollontay on viime aikoina osoittanut myös Ulkoasiaindepartementissa käydessään ja on hän m.m. ulkoasiainneuvos Esmarch'ille myöntänyt, etteivät olot Venäjällä nyt ole hyvällä kannalla.

Tämänpäiväisissä lehdissä kerrotaan Mme Kollontayn pyrkineen erääseen Hollannissa pidettävään kansainväliseen naiskongressiin, mutta että sanotun maan viranomaiset olisivat kieltäneet häneltä maahanpääsyn. Tämänkin uutisen Mme Kollontay on koettanut lehdissä selittää virheelliseksi.

Yleensä Oslossa otaksutaan Mme Kollontayn hermostuneisuuden johtuvan siitä, että hänen poiskutsumisensa lähettilään tehtävästä olisi joutunut keskustelun alaiseksi.

Oslossa, maaliskuun 14 päivänä 1930.

E. Pajunen

29/3

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Eeljoen rap. no 6.

Oolo

4/3 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 19 päivänä 1930.

ULKOASIA		
N:o	7/61	Var. 30
22/3.30		
RYHMÄ		
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 6/30, joka koskee

Norjan sisäpolitiikkaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Emil Rönkä

Herra Ministeri H.J.Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 7/64 ac. l. 30		
Salainen	No	L
22/3-30		
RIVINKA	OSASTO	ASIA
5	Op.	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 6/30.

Norjan sisäpolitiikasta.

Norjan sisäpolitiikassa näyttää huomio päivä päivältä siirtyvän yhä kiinteämmin ensi syksynä tapahtuviin vaaleihin. Puolueet ovat viime kuukausina pitäneet kokouksiaan, joissa puolueohjelmat on tarkistettu ja puolueorganit uudelleen mobilisoitu. Kaikki viittaa jo käynnissä olevaan ripeään toimintaan ja tulossa olevaan lujaan puolueiden väliseen voimainmittelyyn.

Viimeksi, vuonna 1927, tapahtuneissa vaaleissa herätti huomiota toiselta puolen oikeiston häviö työväenpuolueiden eduksi.

Vaalien tulos 1924 ja 1927:

	1924.	1927.
oikeisto	54.	30.
vasemmisto (venstre)	34.	30.
talonpoikaipuolue	22.	26.
Työväen puolueet:		
varsinainen työväenpuolue	24.	59.
sosialidemokraatit	8.	—
kommunistit	6.	13.
radikaalinen työväenpuolue	2.	1.
	40.	63.
Vapaamielinen vasemmisto	—	1.

Kuten taulukosta havaitaan aleni v. 1927 vaaleissa oikeiston edustajamäärä Suurkäräjillä 24:llä, samalla kun työväen edustajain lukumäärä nousi 23:lla. Venstre menetti 4 paikkaa, jonka määrän taas talonpojat valloittivat itselleen.

Syynä oikeiston tappioon olivat etupäässä puolueessa vallinneet sisäiset riitaisuudet ja johtajien puute. Tämä eripuraisuus ja puolueen heikko esiintyminen ulospäin saivat aikaan sen, että suuret joukot varsinkin vähempipalkkaisia valtion ja kunnan palveluksessa olevia henkilöitä hylkäsivät oi-

keiston, joka heidän mielestään ei ollut kyennyt käytännössä toteuttamaan sitä, minkä oli luvannut, ja liittyivät radikaaleihin, työväkeen. Työväenpuolue taas osasi taitavasti käyttää tilannetta hyväkseen m.m. osoittamalla porvarillisen yhteiskunnan heikkoutta ja avuttomuutta ja onnistui sen täten kääntää laumojen huomio ja luottamus puoleensa.

Venstren onnistui paremmin kuin oikeiston säilyttää asemansa siitä huolimatta, että tämä puolue enemmän kuin mikään muu voidaan asettaa edesvastuuseen siitä hatarasta valtion varojen hoidosta ja tuhlauksesta, mikä Norjassa tapahtui maailmansodan jälkeisinä vuosina.

Että Venstren tästä huolimatta v.1927 vaaleissa kuta-kuinkin onnistui säilyttää entinen asemansa, riippui ensiksikin siitä, että puolueen vanha kantajoukko yhä edelleen pysyi uskollisena niille traditioille, joita puolue kansallisen herätyksen lietsojana saavutti unionitaistelun ja sen jälkeisenä aikana. Toiseksi on puolueen johto ollut hyvissä käsissä, jotka ovat ymmärtäneet vähitellen taivuttaa puolueeseen kuuluvia vanhoillisempiakin aineksia hyväksymään ohjelman asteittainen kehittäminen vapaamieliseen suuntaan. Venstre on meidän päivinämme omaksunut täydellisen keskustapuolueen ohjelman ja näin ollen sulkee jo riviinsä suuren joukon porvarillisia radikaalejakin.

Talonpoikaipuolue on puolueista nuorin, se syntyi vasta v. 1921, mutta on vaalista vaaliin ollut kasvamassa ja mittelee jo voimiaan sekä oikeiston että venstren kanssa.

Kaikien talvea on jokaiselle ollut selvänä, että vaalitaistelu ensi syksynä tulee tapahtumaan toiselta puolen porvarillisten ja toiselta työväenpuolueen välillä. Niinpä ovat porvarilliset puolueet lähestyvää vaalitaistelua silmälläpitäen aina viime kevättalvesta lähtien ponnistelleet entistä suuremman keskinäisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön saavuttamiseksi ja ovatkin siinä suhteessa saavuttaneet tuloksia.

Niinpä esim. Fædrelandslaget toimittuaan ensimmäiset vuotensa hiljaisuudessa nyt on astunut julkisuuteen porvarillisen maail-
markatsomuksen utteraksi julistajaksi. Sen laajalle ulottuva
agitatiokoneisto on ollut täydessä käynnissä viime kesästä
saakka ja sanotaan sen jäsenmäärän nousevan toisellesadalle
tuhannelle.

Toinen porvarillisten puolueiden lähenemisilmä havai-
taan hallituksen esityksessä vaalilain muuttamiseksi siten,
että puolueille kävisi mahdolliseksi muodostaa keskenään n.k.
listaliittoja.

Hallituspuolueessa - venstressä - oli ennen viimeksi-
mainitun asian esilleottamista Suurkäräjillä syntyä hajaannus,
joka voitiin pelastaa ainoastaan siten, että lainmuutoksen
kannattajat siihen hyväksyivät kompromissiehdotuksen, jonka mu-
kaan itsekulle valitsijalle annettiin oikeus vaaliseteliinsä
tekemällään merkinnällä estää äänensä lankeamasta listaliiton
hyväksi. Hallitus antoi kompromissiehdotukselle siunauksensa,
jonka jälkeen lakiesitys hyväksyttiin 65 äänellä 45 vastaan.
Äänestyksessä seisovivat porvarilliset puolueet yksimielisinä
työväenpuoluetta vastaan.

Täten voidaan nyt sanoa porvarillisten puolueiden saa-
vuttaneen entistä varmemmat aseet menestykselliseen vaalitaie-
teluun ensi vaaleissa.

Norjan työväenpuolue on kuten tunnettua viime vuosina
kulkenut omia, muusta Skandinavian työväenliikkeestä eroavia
teitään. Tämä tuli selvästi näkyviin v. 1927 vaaleissa, jol-
loin sosialidemokraattien verrattain pieni ryhmä päätti liit-
tyä yhteistoimintaan työväenpuoluelaisten kera. Sen jälkeen
socialidemokraatit ovat esiintyneet täysin lojaalisina työväen
radikaalien leirissä, joten Norjassa tätä nykyä ei ole var-
sinaista sosialidemokraattista puoluetta olemassa. Varsinaisena
puolueen johtajana toimii edelleenkin Tranmal - henkilö, joka
pysyy marxilaisuudelle uskollisena ja jonka ajatussuunta ilmei-

sesti on saanut herätteitä myöskin Moskovasta, vaikkakaan hän ei silti lukeudu kommunisteihin.

Nykyisistä vaikutusvaltaisista henkilöistä työväenpuolueessa mainittakoon ennen muita professori Edv. Bull, eteväksi tunnettu historioitsija Oslon Yliopistossa, sekä Torp, Alfred Madsen y.m.

Entisten sosialidemokraattien johtajia ovat Magnus Nielsen ja Bergensen, jotka kuten sanottu katsovat asialleen edulliseksi toimia samojen lippujen alla kuin radikaalit.

Työväen puoluekokous yllätti maailmaa jyrkillä päätöksillään. Niistä herättää suurinta huomiota päätös, jossa professori Bullin ehdotuksen mukaisesti hyväksyttiin vallankumoukseen pyrkivä puolueohjelma. Tämä tietää sitä, että työväenpuolueen, kansanenemmistön mielipiteestä riippumatta, tulee ottaa valta maassa käsiinsä niin pian kun siihen ilmenee mahdollisuutta.

Samoin saavuttivat ehdotukset asevelvollisuusiässä olevien nuorten kieltäytymisestä sotapalveluksesta sekä työväenkaartien perustamisesta kokouksessa valtavan enemmistön.

Lisäksi hyväksyttiin m.m. seuraavansisältöiset ponnet:

Suojelustullit ovat asteettain lakkautettavat;

Puolueen ei tule ottaa osaa hallituksen muodostamiseen ennenkuin on mahdollisuuksia olemassa itsenäisen politiikan harjoittamiseen ja tärkeiden sosialistisen yhteiskunnan edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden toteuttamiseen;

Kansallisessa kulttuurityössä puolue tahtoo nojautua kansallisiin traditioihin sekä toimia kansankielen kehittämiseksi;

Suhtautumisessaan kansainväliseen työhön Norjan työväenpuolue tahtoo toimia eri internationalien sovittamiseksi siten keskenään, että Euroopan työväki kerran

voisi liittyä yhden ja saman lipun alle. Koska Kansainliitto ja interparlamentaarinen työ eivät vastaa niitä ihanteita, joita kohti työväen olisi kansainvälisessä työssä pyrittävä, puoluekokous päätti vastustaa valtion varojen myöntämistä näihin tarkoituksiin. Tämän päätöksen mukaisesti puolue m.m. eilen valtion menosääntöä Suurkäräjillä käsiteltäessä äänesti sanottujen määrärahojen myöntämistä vastaan saamatta kumminkaan tahtonsa läpi.

Kuten jo huomautettiin, on työväenpuolueella Suurkäräjillä 63 edustajaa. Näistä edustivat 3 viime vaalien jälkeen kommunisteja, yksi lukeutuu n.k. radikaaliseen työväenpuolueeseen. Myöhemmin ovat tässä tarkoitettut kommunistit eronneet puolueesta ja liittyneet työväenpuolueeseen ja voitaneen tuo yksi radikaali tätä nykyä myöskin lukea työväenpuolueeseen kuuluvaksi. Saavuttaakseen absoluuttisen enemmistön Suurkäräjien 150 edustajasta työväenpuolueen näin ollen pitäisi saada vaaleissa lisää 13 uutta mandaattia. Vielä viime syksynä oli työväki tässä suhteessa hyvinkin voitonvarma ja onkin rohkealla esiintymisellään siksi voimakkaasti vaikuttanut heikkohermoisiin porvarillisiin, että maassa on ollut ja on edelleenkin huomattavissa rahan siirtymistä ulkomaille. Toiselta puolen viittaavat työväen puoluekokouksen päätökset työväen diktatuurin toteuttamiseen, vaikkakaan enemmistöä ei olisikaan saavutettu siihen, ettei puolueen johto tällä hetkellä ole kovinkaan optimistinen vaalin tuloksiin nähden.

Oslossa, maaliskuun 19 päivänä 1930.

Olav Thylving

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfringin raportti no 7.

Oslø

25/3 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, maaliskuun 25 päivänä 1930.

No 8 61 luv. 30	
28/3. 30	
5	C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 7/30, joka koskee

Työttömiä kommunisteja häiritsemässä työväen-
puoluealaisten kunnankokousta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseksi vakuutus.

Antti Ujvitz

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Legation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti

DILKKAASIVÄIKUNNISTEN		
No 8/61 Re. D. I. 30		
28/3.30	3	LM
RYHMÄ	ALUETO	ASIA
5	Cy.	

Työttömät kommunistit häiritsemässä
työväenpuoluealaisten kunnankokousta.

Niin pienen kuin täällä sanotaan varsinaisten Moskova-tahi kuten heitä myöskin viimeaikoina on ruvettu nimittämään, uus-kommunistien ryhmän olevankin, on kumminkin ilmeistä, että tämä, missä vähänkin tilaisuutta sille tarjotaan, toimii varsin rohkeasti saaden tuon tuostakin mieleistensä häiriötä yhteiskunnassa aikaan. Tuoreana esimerkkinä mainittakoon n.s. Lörenskog'in tapahtuma, jossa kommunistit johtivat työttömäin joukot häiritsemään työväenpuoluealaisten johtamaa kunnanvaltuuston kokousta.

Asian kulku oli seuraava:

Lörenskog'in kunnanvaltuusto, jossa työväenpuolueella on ollut enemmistö monena vuonna, oli kokoontunut käsittelemään m.m. työttömäin anomusta saada työttömyysavustusta. Kommunistien tietoon oli edeltäkäsän tullut, että valtuustolla oli tarkoitus kieltää tällainen avustus, jota se kymmenkunta vuotta perätysten oli myöntänyt, ja olivat he siitä syystä koonneet työttömät mielenosoituksiin kunnan talolle. Saatuaan tietää, että valtuusto oli päättänyt osoittaa työttömyysavustuksen anojat vaivaishoitoviranomaisten luo, työttömät tunkeutuivat kokoushuoneeseen, josta he karkoittivat valtuuston jäsenet. Valtuuston puheenjohtaja, joka oli piiloutunut johonkin syrjähuoneeseen, tuotiin sittemmin väkijoukolla puheenjohtajan tuolille takaisin ja saatiin antamaan suostumuksensa uuden kokouksen pitämiseen, jossa työttömäin asia piti tulla uudelleen harkinnan alaiseksi.

Kun jonkun ajan kuluttua (viime heämikuun keskivaiheilla) tämä tapahtuikin, oli tietenkin kummallakin puolella varustaudut-

tu intohimoiseen yhteenottoon. Tilaisuuteen kutsuttu poliisivoima kumminkin hajoitti mellastelevan kommunistijoukon, ja pysyi valtuusto aikaisemmassa päätöksessään.

Tapauksesta on riittänyt puheenaihetta näihin päiviin saakka ja vedotaan Lörenskog'in asiaan kun tahdotaan osoittaa, miten pitkälle Sovjet'in harjoittama agitatio on Norjassakin jo johdattanut kansan syviä kerroksia.

On tavallaan ollut traagikoomillista havaita, kuinka työväenpuoluelalaiset ovat tässä asiassa koettaneet näytellä yhteiskunnan pelastajien tahi suojaajien roolia tuomitsemalla kommunisteja laittomista edesottamuksistaan. Arbeiderbladet taas on vetoamalla Lörenskogin tapahtumiin muka koettanut osoittaa työväenkaartien (punakaartien) tarpeellisuutta ja siis tältäkin näkökulmalta valmistanut maaperää aatteelle, joka äsken pidetyssä työväen puoluekokouksessa tuli hyväksytyksi.

Lörenskog'in asiassa ottamansa kanta ei silti ole estänyt Arbeiderbladet'ia samanaikaisesti hyökkäämästä muihin kuntiin, jotka ovat menetelleet työttömäin avustusanomuksiin nähden samoin kuin Lörenskogin kunta. Eroitus on vain siinä, että Lörenskog'issa tekivät päätöksen lehden omat hengenheimolaiset, kun jossakin toisessa kunnassa (esim. Bærum'issa) tällainen päätös on tehty porvarillisten hänten enemmistöllä. Samanlaista epäjohtonmukaisuutta tavataan Arbeiderbladet'issa monessa muussakin asiassa, josta voi havaita toiselta puolen suurta harkitsemattomuutta, mutta myöskin häikäilemätöntä laamojen sokaisemista ja kiihoittamista luokkataisteluun sekä suvaitsemattomuuteen toisin ajattelevia kohtaan.

Oslossa, maaliskuun 25 päivänä 1930.

Emil Uspensky

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvigsin rapporti no 8.
Oslo

1/4 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 1 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9/66 Ae. 1930		
4/4-30	2	1.1.
RYHMÄ		TEMA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 8/30, joka koskee

Pohjois-Norjan sanomalehdistön myötätuntoisuutta ajatukselle Tornion radan jatkamisesta Skibotteniin tahi sitä lähellä oleviin satamiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Olav Thon

Herra Ministeri Hj. Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 8/30.

Pohjois-Norjan sanomalehdistö on myötätun-
 ajatukselle Tornion radan jatkamisesta Skibot-
 teniin tahi sitä lähellä oleviin satamiin.

9/61		30	
4/2	30	9	1
TORNIO		ASIA	
5		eu.	

Viime vuoden lopulla kierteli Norjan sanomalehdistössä uutinen, jonka mukaan eräät asiaa harrastavat henkilöt Muoniossa ja Enontekiössä olisivat hallitukselle esittäneet suunnitelman Tornionradan jatkamisesta Skibottenin satamaan Norjan rannikolla.

Asia sukelsi täällä sittemmin uudelleen esille tämän vuoden Holmenkollenin viikon jälkeen, jolloin maisteri Lauri Pihkala oli eräässä haastattelussa Bergens Aftenavisille puhunut sanotunlaisen radan tarpeellisuudesta. Tämä haastattelu on sittemmin ollut varsin vilkkaan huomion esineenä, varsinkin Pohjois-Norjan ja luonnollisesti etupäässä Tromsön lehdissä, jotka ovat uusimiseen ottaneet asian puheeksi. Miltei yksimielisesti on tämä sanomalehdistö asettunut hanketta puoltamaan tervehkien siinä paitsi vilkasta kauttakulkuliikennettä, miltei kuolleessa pisteessä olevan Norjan ja Suomen välisen kaupanvaihdon vilkastumista ja varsinkin uusien markkinoiden avautumista norjalaisille kalatuotteille. Myöskin painostetaan Norjassa sitä hyötyä, minkä tällainen rata voisi Norjalle tuottaa vilkastuneen turistiliikenteen kautta.

Tromsö Stiftstidende on ratahankkeeseen jo niin kiinnostunut, että lehti 26/3-30 julkaisee selostuksen siitä, miten rata olisi Norjan puolella vedettävä. Tästä lausuu lehti:

"Ellei ole olemassa mitään erikoisia vaikeuksia rajaseuduilla, olisi tämän rautatien kuljettava Signaldalen'in kautta Kvesmenes'in Lyngen'issä ja sieltä Nordkjøsbotten'in.

Välimatka Suomen rajalta Skibotten'in ja Kvesmenes'in

on kartan mukaan suunnilleen sama, 3 - 4 peninkulmaa, edellytetyt, että rata Suomesta kulkee pohjoispuolella järveä, jonka rannalla Siilastupa sijaitsee ja Signaldalen'in pohjoisen haaran kautta. Jos rata rakennetaan mainitun järven ja vesistön eteläpuolelle Signaldalen'in toisen haaran kautta, muodostuu Norjan osa rataa $1/2 - 1$ peninkulmaa lyhyemmäksi.

Kun Suomi haluaa pääsyä merelle tällä puolella, ei kai sillä tarkoiteta niin paljon Jäämerta kuin Atlantia.

Ja silloin on selvä, että on suuresta merkityksestä saada rata Kvesmenes'iin Lyngenvuonon perukassa ja sitten pidentää rataa n. 20 km pitkän tasaisen lakeuden yli Balsvuonon. Suomi saa siten ilman huomattavaa hintaa portin pohjoiseen Lyngen'in yli ja portin länteen ja etelään Balsvuonon yli.

Kuljettamalla junia Balsvuonon voidaan heti jatkaa matkaa etelään, kun taas junien kulkiessa Skibotten'iin, ensin on kuljettava Lyngenin pohjoispuolelle, jotta voitaisiin jatkaa pitkin Grötsunnet'ia ja Tromsöysunnet'ia etelään Balsvuonon suulle ja edelleen etelään ja länteen.

Lisäksi kulkemalla Signaldaleniä pitkin Kvesmenes'iin saadaan yhteys Norjan tieverkon kanssa, jota ei saada kulkemalla Skibotten'iin. Päätietä pitkin Lyngeniä rakennetaan kuten tunnettua tämän länsipuolella.

Jos Suomi toden teolla haluaa saada rautatietä jäättömään satamaan norjalaisen vuonon varrella Troms'issa, on Norjan kaikkiin tavoin autettava asiaa ja myös rakennettava oma osansa ja olkoon Nordkjosbotten Balsvuonossa radan läntisin päätepiste."

Lähetystölle on Skibotten'in ratahanke siksi tuntematon, ettei Lähetystö tällä kertaa tahdo asiaan lähemmin kajota. Joka tapauksessa herättää ajatus parannettujen liikennesuhteiden aikaansaamisesta Suomesta johonkin Kilpisjärven lähistöllä olevaan Norjan satamaan epäilemättä suurta mielenkiintoa.

Onhan tuo pyrkimys valtamaantien tahi rautatienkin aikaansaamisesta Tornioista Atlamin rannalle niin luonnollinen Suomelle

ja maallemme niin suuria etuja tuottava, ettei tästä asiasta Norjassa viritettyä keskustelua voida ilman erikoisesti päteviä syitä syrjäyttää. Edellyttäen, että Norjan kanssa voitaisiin solmia Suomelle edullisia sopimuksia kauttakulkuliikenteen järjestämiseksi tässä kysymyksessäolevalla linjalla, jolloin luonnollisesti Suomen strategiset edut tulisivat olemaan etualalla, tuottaisi tieverkoston jatkaminen joko Skibotteniin tai johonkin muuhun sitä lähellä olevaan norjalaiseen satamaan Suomen ulkomaankaupalle arvaamattomia etuja. Myöskin herättäisi tällainen liikenne lisättyä tuotannollista yritteliäisyyttä koko Luoteis-Suomeen ja kohottaisi nämä rajaseutumme kilpailukykyisiksi läntisten naapuriemme kanssa. Myöskään ei voida väheksyä sitä etua, minkä parannetut liikennesuhteet näillä seuduilla voisivat vaikuttaa matkailijaliikenteeseen koko Pohjois-Suomessa ja Lapissa.

Lähetystön mielestä olisi täysi syy tällä kertaa, kun mieliala Norjassa näyttää hankkeelle otolliselta, Suomen puolelta ottaa harkinnan alaiseksi, missä määrin valtamaantien tai rautatien rakentaminen pitkin Muonionjoenlaaksoa aina Kilpisjärven länsipäähän saakka tuottaisi kustannuksia vastaavaa hyötyä sekä suotuisan tuloksen sattuessa, miten yritystä muodossa tai toisessa voitaisiin lähitulevaisuudessa toteuttaa.

Oslossa, huhtikuun 1 päivänä 1930.

Eino Cajanus

216

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

Ministeri Selvingin raportti no 9.

Oslø

574 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 5 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10/61 he 1. 11 30		
9/4.30	3	111
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
S	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 9/30, joka koskee

Suojeluskuntia ja punakaarteja keskustelunalaisina Suurkäräjillä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Chas. Lyring

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINNEUVOS		
No 10/61 P. N. 1030		
9/4.30	2	1030
Salainen	ASIA	ASIA
5	04	

Suomen Oslossa olevan lähettillään raportti N:o 9/30.
Suojeluskunnat ja punakaartit keskustelunalaisina Suurkäräjillä.

1. Kapteeni Thuen asia.

Viime viikolla herätti täällä huomiota eräs upseeriyliennys kysymys, joka on saanut laajalle ulottuvat seuraukset. Oltuaan vilkkaan pohdinnan alaisena viikon päivät sanomalehdistössä asia joutui vapaamielisen vasemmiston edustajan Thommessenin aloitteesta maaliskuun 26 päivänä välikysymyksenä Suurkäräjään käsiteltäväksi.

Asialla on oma historiansa. - Jalkaväessä kōmpanian päällikkönä toimiva kapteeni Thue oli esitetty ylennettäväksi majuriksi, jota hänen esikuntansa mitä parhaiten suositteli. Hallituksessa asia ulkoasiainneuvos Esmarchin minulle antamien tietojen mukaan toistamiseen poistettiin esityslistalta ja ratkesi lopultakin siten, että kapteeni Thue syrjäytettiin ja joutuivat täten häntä nuoremmat ja vähemmän ansiotuneet upseerit ylennettäväksi ennen vastamainittua.

Upseeripiireissä selitettiin hallituksen menettely kokonaan käsittämättömäksi ja vaativat lehdetkin pian julkisuuteen tietoa niistä syistä, jotka olivat vaikuttaneet hallituksen päätökseen. Nämä syyt tulivat lopultakin tietoon Venstren Oslossa ilmestyvän Dagbladet lehden kautta, joka tiesi kertoa, että jo lokakuussa 1928 - siis ennenkuin hallitus oli antanut luvan siihen saakka ilman virallista oikeutusta toimivalle n.k. Samfundsvernetille (Suojeluskunnalle) erinäisillä ehdoilla jatkaa toimintaansa - tämä järjestö piti aseharjoituksia Sotakoulun voimistelusalissa. Sotakoulun päällikkö, kapteeni Faye ilmoitti Puolustusdepartementille vuokranneensa salin erälle miekkailuseuralle, jonka johtajana toimi kapteeni Thue, mutta ettei Fayella silloin ollut tietoa siitä, että salia käytettäisiin muihin tarkoituksiin. Päinvastoin hän oli saanut

kapteeni Thuelta sen tiedon, ettei salia käytettäisi suoje-
luskunnan harjoituksiin.

Pari päivää tämän jälkeen julkaisi kapteeni Thue Aften-
postenissa artikkelin, missä hän ilmoitti itsensä "Samfundsver-
netin Oslon divisioonan päälliköksi" ja otti kaiken syyn vas-
tamainituista aseharjoituksista itselleen samalla kohdistuen hal-
veksivan hyökkäyksen päällistään vastaan. "En ole katsonut tar-
peelliseksi Sotakoululle ilmoittaa siitä, että kunnan porvarit
olivat liittyneet niin vaaralliseen järjestykseen kuin on Samfunds-
vernet" hän kirjoitti. "Pienimmästäkin rummunlyönnistä vallanku-
mouksellisessa sanomalehdistössä vapisevat voiman miehet suures-
sa rakennuksessa linnantorin varrella (tässä Thue tarkoitti yli-
esikuntaa) ja ovatkin he mobilisoineet suuren koneiston vapau-
tuakseen syytöksistä, että olisivat jollakin tavoin yhteistoi-
minnassa sen järjestyksen ja niiden miesten kanssa, joiden ainoa
rikos on toiminta voimassaolevan yhteiskuntajärjestyksen suojelemi-
seksi vallankumouksellisten pyyteitten mitättömäksi tekemiseksi."

Thuen asia herätti tienekin suurta melua vasemmistoleh-
dissä, jotka käyttivät tilannetta hyväkseen hyökkäyksiin suoje-
luskuntaa vastaan. Toiselta puolen kihtyi äänilaji oikeiston
ja talonpoikien lehdissä, joten kysymystä Suurkäräjillä esille-
otettaessa oli sähköä ilmassa. Aitiot ja lehterit olivat tun-
gokseen saakka täynnä yleisöä.

Thuen asian käsittelystä Suurkäräjillä on Morgenbladet
29/3-30 antanut asiallisen referaatin, jonka liitän tähän.

Kuten referaatista ilmenee, onnistui hallitukseen, jonka suhtautuminen Puolustuskomiteaan tähän saakka on ollut varsin kylmä, pitää kapteeni Thuea syytettyjen penkillä osoittamalla kuinka hän sanomalehtikirjoituksillaan v. 1928 oli rikkonut sotilasjärjestystä vastaan. Tästä ei tukaan Thuea puolustanutkaan, mutta osoitettiin puolustusystävällin taholta kuinka Thuea jo oli useimainituista sanomalehtiartikkeleistaan rangaistu, joten pidettiin luonnottomana, että häntä yhä edelleen hallituksen puolelta ahdistettiin, varsinkin kun hänen päällystönsä oli asian hänen kanssaan sopinut ja yksimielisesti esittänyt Thuen yleennettäväksi.

Itse asiassa voidaan hallituksen kantaa pitää tehtynä. Pääjuonena voidaan sanoa siinä olleen nykyiselle hallitukselle niin karakteristisen piirteen samoin kuin muissakin puolustuslaitosta yleensä koskevissa asioissa koettaa noudattaa värittömyyttä ja toimia mahdollisimman paljon työväenpuoluetta loukkamatta.

Thuen asia ei johtanut Suurkäräjillä äänestykseen, mutta saanee se jälkikäteen siinä oikeudenkäynnissä mikä nähtävästi seuraa asian käsittelystä Suurkäräjillä ja joka oli kapteeni Thuea persoonallisesti loukkaava.

Légation de Finlande

2. Norjalaisia upseereja koetetaan kieltää toimimasta suojeluskunnissa.

Samana päivänä kun Suurkäräjillä oli käsittelyn alaisena välikysymys kapteeni Thuen asiassa esitti everstiluutnantti Mjösen (radikaal. työv.p.) Thuen asian yhteydessä laatimansa ehdotuksen, jonka mukaan Norjan armeijassa palvelevat upseerit olisivat kiellettävät toimimasta suojeluskunnissa ja myöskin punakaarteissa. Kysymys antoi tietenkin aihetta tiukkaan väittelyyn.

Työväen taholta koetettiin osoittaa kuinka suojeluskuntien tehtävä ei suinkaan, kuten oli väitetty, rajoittunut vain toimintaan poliisin avustamiseksi, vaan kuinka ne olivat alkuaan syntyneet porvarillisen yhteiskunnan suojelemiseksi työväen liikettä vastaan, jonka päämäärän hyväksi ne edelleenkin toimivat ja kuinka näin ollen nämä järjestöt olisivat kiellettävät ja luonnollisestikin myöskin upseerit kiellettävä^{niissä} /toimimasta. Tässä yhteydessä hyökättiin puolustuslaitoksenkin kimppuun, sen tehtävän kun loppujen lopulta sanottiin tarkoittavan hätään joutuneen kapitalistisen yhteiskunnan suojelemista.

Oikeiston ja talonpoikien mielipiteitä esittivät Hambro, Lykke, Tvedt, Mellbye y.m. Näistä kiinnitti allekirjoittaneen huomiota erikoisesti talonpoikaisliiton johtajan, Mellbyen puhe, jossa hän peittelemättä esilletoi, kuinka työväenpuolueen viime puoluekokouksessa hyväksymä vallankumouksellinen ohjelma on tehnyt suojeluskunnat suorastaan välttämättömiksi, sillä, kuten puhuja sanoi, älköön työväen villitsijät uskoko, etteivätkö porvarilliset pidä oikeutenaan ja velvollisuutenaan niin vaadittaessa aseillakin puolustaa sitä, minkä katsovat maan edun vaativan.

Venstren taholta taas asettuivat toiset puhujat, esim. puolueen parlamentaarinen johtaja Markhus välittävälle kannalle lausumalla toivomuksenaan, ettei vapaaehtoisia asejärjestöjä, olivat nämä sitten joko valkoisia tai punaisia olisi sallittava.

Hallituksen puolelta sitä vastoin Mowinckel osotti suojeluskuntien laillisuutta, ne kun nykyisin toimivat heikoksikäyneen poliisivoiman varajoukkueena, eikä tahtonut kieltää niiden toimintaa, vaikka ei suinkaan ollut, mikään suojeluskuntien ihailija, kannatti myöskin upseerien osanottoa suojeluskuntatyöhön, mutta yhtyi tehtyyn ehdotukseen, että tämä upseerien osanotto suojeluskuntien työhön olisi tarkemmin säännösteltävä ja tästä syystä asian valmistaminen jätettävä hallitukselle.

Loppuäänestyksessä Mjösenin ehdotus upseerien kieltämisestä suojeluskuntatyöstä hyljättiin, mutta päätettiin asian lähempi valmistelu jättää hallituksen tehtäväksi.

Niin oudolta kun voinee tuntuakin, on sisäpoliittinen asema Norjassa siksi kärjistynyt, että kuten ylläolevastakin jo huomataan, julkisesti jo väitellään suojeluskunnista ja punakaarteista. Moni tietenkin ottaa työväenpuolueen uhkaukset ainoastaan vaalitemppuina, joilla koetetaan saada puoluelaiset sankoin rivein vaaliurnille, mutta toiselta puolen on niitä, jotka huolestuneina katselevat lisääntyvää luokkataistelun kärjistymistä ja pitävät välttämättömänä hyvissä ajoin turvata yhteiskuntaa kaikkien sattumien varalta ja tästä syystä kannattavat suojeluskuntia.

Oslossa, huhtikuun 5 päivänä 1930.

Otto Nyquist

Journalist min
fremstilling, tilbakeskader jeg mi-
ne uttalelser og beklager det om-
vendte uttrykk.

1ste utgave.

Morgenbladet

aug.

Torsdag aften 29de marts 1930.

EN BLEV DRAMATISK — PAA GRÆNSE

Interpellationen behandlet i stortinget i formiddag.

Erklæring staar mot erklæring i spørsmålet om hvad der passerte høsten 1928. - Thommessen beskylder Nordlie for at fare med nederdregtig løgn. - Ogsaa andre sterke ord.

Stortinget behandlet i formiddag Thommessens interpellation. Hvad er grunden til at regjeringen ved de sidste majoritetsnævnelser har forbigaaet kaptein David Thue?

Thommessen (f. v.)

uttalte at han ikke var i nogen tvil om grunden til forbigaaelsen. Den skyldes utvilsomt at kaptein Thue er medlem av Samfundsvernet. Taleren hadde omfattet Samfundsvernet med sympati og vilde aapent si at hans sympati var steget efter den vending som nylig er indtraadt i arbeiderpartiets politiske kurs. Men selv om man — som antagelig regjeringen gjør — anser Samfundsvernet som en noget ubekvem materie — skal der meget sterke grunde til for at utelukke en kraft som kaptein Thue. Efter al menneskelig beregning staar vi foran en indekrenkning av armeen, og det blir da en oppgave av første orden at opretholde den høiest mulige militære kvalitet. Det blir en utilbørlighet at stenge veien for en

bl. a. de to sidste reglementer for bajonetkamp, og her skapt en ny skole i vor armé.

Disse ydre vita vidner om en usedvanlig interesse og virkelyst. Hertil kommer hans personlighet, hans sjeldne evne til at rive soldaterne med, hans smittende humør, hans store naturlige evne som instruktør, hans hjertelig, hans uformelle og helt menneskelige maate at ta tingene paa. Det ahr været sagt om kaptein Thue at han er den mest energiske kompanichef i den norske armé. En slik uttalelse viser at det ikke er en almindelig dusin-officer vi har med at gjøre. Trods sin frygtløshet og impulsive natur har Thue ingen fiender. Derfor har forbigaaelsen fremkaldt en enstemmig følelse av at her er begaaet en blodig urettferdighet. Denne sieblikkelige reaktion indeholder en avgjørende dom over regjeringens optraeden.

Thue var enstemmig indstillet av samtlige militære instanser. Hvad der senere er passert, kan vi utenforstaa-

om at træde tilbake fra denne stilling eller nogen meddelelse om at han begik noget ulovlig ved at tilhøre Samfundsvernet.

I følelsen av at forsvarsministeren staar paa gyngende grund har man i blade, som maa antages at staa regjeringen nær, uttalt at det ikke er Thues stilling til Samfundsvernet som har været avgjørende, men hans utlaan av ordresalen paa Krigsskolen. Det har været paastaat at Thue har sagt at salen ikke skulde benyttes av Samfundsvernet. Det tør bestemt siges at denne uttalelse aldrig er avgitt. Er der nogen grund til at tro at Krigsskolens chef eller nogen andre militære myndigheter var uvidende om hvad der foregik? Der har været en høitidelig leken blindebuk i dette spørsmaal, men har egentlig nogen trodd paa den officielle uvidenhet?

Det var kanske under indtrykket av dette litt uværdige spil at Thue skrev den avisartikel, som nu skal brukes mot ham. Det er dog utelukket at noget i denne artikel kan siges at være brud paa den militære discip-

Esjalg 15 øre.

Det.

**HEISER — KRANER
TRANSPORTANLÆG**

WISBECH
Oslo — Bergen.

No. 58191 åden 1819.

EN AV DET SKANDALØSE

Bankerne nedsætter foreløbig ikke indskudsrenten.

Man besluttet idag at vente paa diskontone-
nedsættelser i Danmark og Sverige.

Som bekjendt besluttet Oslo-
bankerne i forrige uke at utsætte
spørsmålet om nedsættelse av
indlaansrenten i overensstemmelse
med nedsættelsen av diskonto og
urlaansrente. Utsættelsen blev be-
grundet med at man vilde avven-
te hvorledes Sverige og Danmark
stillet sig til diskontone-
nedsættelsen. Imidlertid uteblev ogsaa denne
uke de ventede svenske og danske
diskontone-
nedsættelser og Oslo-ban-
kerne har idag paany behandlet
spørsmålet om indlaansrenten.
Ogsaa idag besluttet man at se ti-
den an og indlaansrenten blir føl-
gelig uforandret. Der er dog nu en
temmelig sterk overbevisning om
at ialfald Sverige og antagelig ogsaa
Danmark i næste uke vil re-
ducere diskontosatserne. Og da vil

Oslo-bankerne atter ta spørsmå-
let om indskudsrenten op til over-
veieelse. Den lave rentemarginal,
som nu hersker kan antagelig
ikke være holdbar i det lange løp.

Svensk diskontone- nedsættelse torsdag?

Stockholm, 29de marts. —
Ifølge «Nya Dagligt Allehanda»
blev der idag holdt en konferen-
ce mellem repræsentanter for
Riksbanken og cheferne for pri-
vatbankerne. Man diskuterte bl. a.
ønskeligheten av, at Sverige følger
med i den almindelige bevægelse
for billigere penge. Avseen mener,
at det til torsdag kan ventes en
nedsættelse av Riksbankens ren-
tesatser med yderligere en halv
procent.

TILTRÆDELSESINTERVIEW:

— Specialtelegram til «Morgenbladets». —

Bergen, 29de marts. — Den
nyutnævnte sjøfartsdirektor kap-
tein Bryn kom til Bergen fra
England idag for at overtage sit nye
embede. I et interview med «Ber-
gens Tidende» formuler han sit pro-
gram derhen: At fremme norske
skibsfartsinteresser ombord og
iland. Sjøfartsdirektøren dvæler
ved den bemerkelsesverdige ut-
vikling som har fundet sted inden
for handelsflaaten og dens menne-

direktøren rederstandens arvlige
bestræbelser for at faa skapt sjø-
mandsstanden bedre virkehaar
ombord. Lugarforholdene er nu
kommet paa høide med det bedste
som findes tilsjøs. Ogsaa sjø-
mandsmissionen gjør en udmerket
gjerning og har i det sidste op-
tatt et særligt arbeide for at naa
tankbaatfolkene som er saa længe
tilsjøs og saa kort tid i havn. Vor
diplomatiske og konsulære repræ-

g.
m
en
ig
stil-
om at
ilhøre
teren
man i
la re-
ke er
vernet
hans
kolen.
e har
es av
at si-
avgit.
ro at
andre
dende
været
dette
nogen
et?
rykket
Thue
skal
teluk-
siges
discip-
forelig-
et ær-
være
mands-
agelse
nhadde
ementet
urde gi
g. Det
a rettet
armini-

og det blir da en oppgave av første orden at opretholde den høiest mulige militære kvalitet. Det blir en utilbørlighet at stenge veien for en mand med en saadan sjelden energi og dygtighet som kaptein Thue. At militære grunde ikke kan anføres til fordel for forbigaaelsen, maa være helt klart. Regjeringens avgjørelse har inden armen vakt en sjelden opsigst, en opsigst som ikke er til forsvarsministerens fordel. Thues eksamener — for at ta det pindst vigtige først — er i sin fulde orden. Han er utgaat fra krigsskolen som no. 3 av et kuld paa 40 infanteriofficerer. Han har tat eksamen ved den militære høiskole og den gymnastiske centralskole og har med stipendium studert ved krigsskolen i Berlin. Hans tjenestetid er længer end nogen av has samtidige. Han har frivillig deltat i en lang række rekruttskoler i alle dele av landet. Han er lærer ved den gymnastiske centralskole, ved krigsskolen og ved feltartilleriets underofficersskole. I motsætning til de fleste av sine kolleger har han ikke været optat med civilt arbeide, men har alltid virket aktivt i den militære tjeneste eller utdannelse. Han er landets kanske første gymnastikinstruktør. Han har ved 25 paa hinanden følgende kurser været lærer ved infanteriets skyteskole. Han har deltat i utarbeidelsen og selv forfattet en række reglementer og instruksjoner,

optræden.

Thue var enstemmig indstillet av samtlige militære instanser. Hvad der senere er passert, kan vi utenforstaaende ikke uttale os bestemt om, men der foreligger forskjellige opplysninger, som kan gi et indtrykk av hvad der er hendt. De enstemmige indstillinger blev liggende paa statsraadens bord. De satte ham øiensynlig i et ubehagelig dilemma. Rygtet siger, at der blev forsøkt at bringe to ældre, tidligere forbigaaede navne i forgrunden. Tilslut blev saken sendt tilbake til kommanderende general og den fungerende generalinspektør. Den første fastholdt sin indstilling, men det forlyder at den sidste utgav et svar som ved hjelp av en utstrakt fortolkningskunst med tvilsom ret kunde tolkes i den retning, forsvarsministeren vilde. Men det fortalles ogsaa, at den virkelige generalinspektør, som var syk, ønsket at tilføie at han ønsket Thue utnævnt.

Trods alle kunster er det ikke til at komme utenom, at Thue var enstemmig indstillet. De militære grunde kan derfor ikke ha været avgjørende. Grunden er Samfundsvernet, men denne grund er ikke mere holdbar. Justitsdepartementet meddelte i rundskrivelse av 22de december 1928 til landets politimestre, at Samfundsvernet var legalisert som frivillig ordensvern. I januar 1929 blev der i stortinget stillet forslag om at tilbakelade sirkulæret, men det blev forkastet. Der kan følgelig ikke herske tvil om at Samfundsvernet er en fuldt legal institution. Kaptein Thue har offentlig oplyst at han er chef for Oslo division av Samfundsvernet, men han har aldrig fra de militære myndigheter faat nogen henstilling

skrev den avisartikel, som nu skal brukes mot ham. Det er dog utelukket at noget i denne artikel kan siges at være brud paa den militære disiplin. Men selv om der skulde foreligge en forgaaelse, kan da noget ærlig menneske si, at det skulde være tilstrækkelig til at ødelægge en mands hele fremtid. Thue fik en beklagelse fra departementet, da ha hadde skrevet artikelen, men departementet understreket at saken ikke burde gi anledning til videre forføining. Det burde departementet selv ha rettet sig efter.

Det er ikke altid, at forsvarsministeren er like ømfintlig overfor uttalelser fra militære befalingsmænd. Taleren citerte forskjellige uttalelser fra «Underofficersbladet», som i langt høiere grad stred mot den militære disiplin, men bladets redaktør er nylig blit forfremmet fra furer til kaptein.

Midt under krigen maatte statsraad Urbye gaa fordi han foreslog en lov, som gjorde indgrep i ytringsfriheten. Er det da tænkelig at man nu i fredstid skulde kunne anføre en avisartikel som argument for at en kaptein ikke kan bli major? Det maatte ansees utænkelig, hvis det ikke uttrykkelig var sagt i en avis, som redigeres av venstres generalsekretær.

Efter det som foreligger kan det neppe være tvil om at regjeringens avgjørelse er av rent politisk natur. Regjeringen har vel ræsonnert som saa at Thue er et stridens tegn, Samfundsvernet er en torn i øiet paa store dele av befolkningen, og denne strid bør holdes utenfor forsvaret.

Øieblikket til at føie et slikt ræsonnement kunde let være mere uheldig valgt end nu like efter arbeiderpartiets landsmøte. Thue er ikke et stridens tegn i armen, men tvertimot et samlende navn. Og for det har arbeiderpartiet erklært hele vort forsvær krig. Efter beslutningerne paa det sidste landsmøte kan vel ingen svæve i den illusion at vi kan undgaa strid om vort forsvær. Enhver major som utnævnes vil bli et stridens tegn.

Otto Morgenstjerne

alle reis- og økon. spørsmål og eiendomsaffærer.

Domssavdeling

av alle slags taste eiendomme.

Telef. 21176, 20576, 24557.

vartal uten daglig g! — Forny abonn

No. 101. 112 aare

THUE-DEBATT

saa Danmark i næste uke vil re-
ducere diskontosatserne. Og da vil

diskontosatserne af Riksbankens re-
tesatser med yderligere en halv
procent.

TILTRÆDELSSESINTERVIEW:

— Specialelegram til «Morgenbladet». —

Bergen, 29de marts. — Den
nytnævnte sjefartsdirektør kap-
tein Bryn kom til Bergen fra
England idag for at overta sit nye
embede. I et interview med «Ber-
gens Tidende» formuler han sit pro-
gram derhen: At fremme norske
skibsfartsinteresser ombord og
iland. Sjøfartsdirektøren dvæler
ved den bemerkelsesværdige ut-
vikling som har fundet sted inden
for handelsflaate og dens menne-

direktøren rederstandens ærlige
bestræbelser for at faa skopt sjø-
mandsstanden bedre virkehaar
ombord. Lugarforholdene er nu
kommet paa høide med det bed-
ste som findes tilsjøs. Ogsaa sjø-
mandsmissionen gjør en udmerket
gjerning og har i det sidste op-
tat et særlig arbeide for at nos
tankbaatfolkene som er saa længe
tilsjøs og saa kort tid i havn. Vor
diplomatiske og konsulære repræ-

92

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Selvingin raportti no 10.

Oslø

22/4 1930.

Légation de Finlande Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 4/62 (ae) 30		
28/4-30	No	L.H.
RYHMÄ	...	...
5	C4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 10/30, joka koskee

Kotimaisille ja ulkomaalaisille kutomateollisuustuotteille Norjassa hankittavaa tarkkaa merkitys-
sisjärjestelmää.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eugen Regning

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 11/62 Re. 10/30		
28/4.30	10	LIIT.
5	Cy.	ASIA

Salainen.

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti No 10/30.

Kotimaisille ja ulkomaalaisille kutomateollisuustuotteille hankitaan Norjassa tarkka merkitsemisjärjestelmä.

Olen luottamuksellisesti saanut vastaanottaa erään Norjan kutomateollisuuden edustajain viime maaliskuun 28 päivänä pitämässä kokouksessa yksimielisesti hyväksymän lakiluonnoksen määräksi kutomateollisuustuotteiden merkitsemistä varten. Lakiehdotuksen on laatinut valtion komitea, johon on kuulunut 7 teollisuuden ja 7 tukkukauppiaiden edustajaa. Määräysten odotetaan piakkoin astuvan voimaan.

Lakiehdotuksen mukaan alkoon kutomateollisuustuotteita myytäväksi tehtäistä tai tukkukauppiailta jälleemmyjille tai yleensä kuluttajille Norjassa ilmoittamatta, onko myytävä tavara kotimaista tai ulkomaalaista alkuperää. Tämä koskee villa-, pumputi-, hamppu-, pellava- ja manillakankaita, joista lakiehdotuksessa on yksityiskohtaiset luettelot. Itse merkitsemistapa olkoon erilainen metritavaroille (meterverer), kalastajalangoille, muille lankatavaroille (hyssing, kardel- og buntegarn), hamppu-langalle sekä manilla-, kokus-, sisal- ja hampuköydelle.

Ensimmäisimmän tahi metrikankaille tulevat seuraavat määräykset voimaan:

a) Kappaleeseen on joko kiinnitettävä luja merkkilippu, (hintalippu) - vrt. § 3 - johon toiselle puolelle on merkitty "Norak", kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on kappaleeseen kiinnitettävä luja merkkilippu (hintalippu), suuruudeltaan vähintään 30 x 40 mm, jonka toiselle puolelle on painettu tai leimattu mustin kirjaimin sana "Utenlandsk."

b) tai, jos tavara kaupassa on kääritty erikoisille

käärinlaudoille, - näitten on oltava vähintään 1 cm. paksuja - ja jos ei sitä ennakoita ole merkitty, kuten c-kohdassa, on käärinlaudan toiseen päähän selvästi painettava tai leimattava sana "Norsk" punaisin kirjaimin tai tehtaan nimi, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on käärinlautaon samalla tavoin selvästi painettava tai leimattava mustin kirjaimin sana "Utenlandsk".

c) tai on leimattava, painettava tai kudottava kankaaseen siitä selvästi erottuvilla väreillä pitkin tavaran toista reunaa vähintään kerran joka toista juoksevaa metriä kohti sana "Norsk" merkitsemällä tehtaan nimi tai jättämällä se pois, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on samalla tavoin leimattava, painettava tai kudottava kankaaseen sana "Utenlandsk".

d) tai mitä tulee purjekankaaseen, on leimattava kappaleen tai rullan ulkopuolelle kankaasta selvästi erottuvalla värillä sana "Norsk" ollen tekstin suuruussuhteet vähintään 30 x 150 mm, kun tavara on valmistettu täällä. Jos tavara on valmistettu ulkomailla, on samalla tavoin leimattava kappaleen tai rullan ulkopuolelle sana "Utenlandsk" tekstin suuruussuhteitten ollessa vähintään 30 x 150 mm.

Muille kutomateollisuustuotteille on niin ikään suunniteltu yksityiskohtaisia määräyksiä.

Väärinkäyttämisten estämiseksi lakiehdotuksessa sovelletaan 21/6-29 annettua lakia alkuperämerkkien väärinkäyttamisestä ja siihen otettuja sakkomääräyksiä.

Oslossa, huhtikuun 24 päivänä 1930.

Einar Öppling

2922

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Eilfvingin raportti no 11

Oslø

26/4 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, huhtikuun 26 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 12/62 Rec. 230		
30/4-30	?	LEL
5	5	4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 11/30, joka koskee

Valtioneuvos Mellbyen käsitystä Norjan hallituskysymyksestä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

O. M. Spring

Herra Ministeri H. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

VIKKOKAASIKUUKAUSTEEN		
12/62		
30/4.30	2	12
RANSKA	SUOMI	ASIA
5	64	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 11/30.

Valtioneuvos Mellbye Norjan
hallituskysymyksestä.

Tällä herättää tätä nykyä ensi syksynä tapahtuvien vaalien vaikutus hallituskysymykseen yhä lisääntyvää kiinnostusta. Niinpä m.m. talonpoikaisliiton johtaja, valtioneuvos Mellbye omasta aloitteestaan on kanssani viime viikkoina ottanut puheeksi parikin kertaa kysymyksen mahdollisesta hallituksen vaihdoksesta ensi syksynä.

Hän sanoi Suurkäräjillä olevan yleisen sen käsityksen, että venstreä odottaa vaalitappio, joka johtuisi etupäässä puolueen viime aikoina ajamasta kannasta puolustuskysymyksessä, mutta myöskin puolueen selvää suuntaa vaille olevasta ohjelmasta monessa tärkeässä päiväjärjestyksessä olevassa kysymyksessä. Niinpä Mowinckelin hallitusta moititaan holtittomaksi ja heikoksi taistelussa päivä päivältä lisääntyvää vallattomuutta ja laittomuutta vastaan, joka puhkeaa esille sekä työväen että kommunistien leirissä ja mainitsi sellaiset tapaukset kuin esim. Fol-dal ja Lörenskog, joista olen aikaisemmin ollut tilaisuudessa tiedoittamaan.

Myöskin ovat työväenpuolueen mahdollisuudet lähestyvissä vaaleissa suurentaa edustajamääränsä Suurkäräjillä Mellbyen käsityksen mukaan viime viikkoina ja sen jälkeen kuin puolue hyväksyi vallankumousta suosivan uuden vaaliohjelmansa pienentyneet.

Mellbye näin ollen ennusti venstren menettävän n. 10 edustajaa, josta tulisi hyötymään varsinkin oikeisto. Hän luv-
ii sen vuoksi puoluesuhteiden ensi syksynä muodostuvan seura-
vaan tapaan:

oikeisto	n. 40	edustajaa	nyt	30.
talonpojat	n. 30	— " —	"	26
venstre	n. 20	— " —	"	30
työväki	n. 60	— " —	"	64

Tällainen olotila tekisi luonnollisesti venstre-hallituksen mahdottomaksi ja olisi sen jälkeen odotettavissa oikeisto-hallitus, jonka muodostaisi Suurkäräjain presidentti Hambro. Tiedetään hänen itsensäkin olevan asiaan hyvin kiinnostuneen.

Tiedusteluuni onko odotettavissa koalitionia oikeiston ja talonpoikaisspuolueen välillä ei Mellbye antanut selvää vastausta, mutta ei myöskään tahtonut sitä kieltää.

Missä määrin nämä Mellbyen antamat tiedot pitävät paikkansa, tulee tulevaisuus osoittamaan.

Oslossa, huhtikuun 26 päivänä 1930.

Osten Lippin

5970

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 12.
Dslb

8/5 1930.

Légation de Finlande

Osl oissa, toukokuun 8 päivänä 1930.

ULKOASIAINMIN.	
13 62 me.	370
12/5.30.	
5	C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää poliittinen raporttini N:o 12/30, joka koskee

Saksalaisen trawleriyhtiön satamahankkeita

Petsamossa.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Oskar Leppinen

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. . y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1362		
12/5-30	№2	LII
SALAINEN		
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
S	Cy.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 12/30.

Saksalaisen trawleriyhtiön
satamahankkeet Petsamossa.

Allekirjoittanut on Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalta saanut vastaanottaa kirjeen, jossa osuuskunta suuresti huolissaan saksalaisen trawleriyhtiön hankkeesta saada itselleen tukikohta Petsamon rannikolla pyytää minua myötävaikuttamaan sanotun hankkeen ehkäisemiseksi. Osuuskunta m.m. sanoo:

"Petsamon kalatalous ei nykyisessä laajuudessaan tietenkään ole mitään suurenmoista, mutta nähdäksemme on pääasia, että se on osoittautunut kehityskelpoiseksi. Tälle kehitykselle näyttää nyt kuitenkin suunniteltavan pikaista loppua, kun herra Hallen ja saksalaiset troolausyhtiöt edelleenkin tarmokkaasti työskentelevät saadakseen täällä jalansijan. Olemme puolestamme virallisissa piireissä koettaneet selittää, kuinka turmiollista saksalaisen troolausaseman perustaminen olisi Petsamon nykyiselle kalataloudelliselle kehitykselle, mutta epävarmaa näyttää olevan, minkä kaman hallitus tulee saksalaisten uudistettuun anomukseen ottamaan, kun heillä on niin paljon virallistakin vaikutusvaltaa takanaan.

Nähdäksemme olisi nykyään hyvin tarpeellista, että tätä asiaa valaistaisiin myös kotimaista toimintaa puoltavalta taholta. Tuntematta lähemmin Herra Ministerin kantaa tässä asiassa olisimme senvuoksi rohjenneet pyytää Teitä myötävaikuttamaan, että Petsamon kalatalouden mahdollisuudet olisivat tulleet hallitukselle kaikin puolin selvitettyiksi, jotta vältettäisiin vaara, mikä Petsamon kalataloudelle voi koitua siitä, että hallitus saa asiasta aivan yksipuolisia selvityksiä."

Osuuskunta myötäliittää otteen toiminnastaan v. 1929.

josta ilmenee, että sen liikevaihto kolmena viimeisenä vuonna on sängen huomattavasti vuosi vuodelta kasvanut ja että varsinkin sen jälkeen kuin autoliikenne on avattu Petsamosta Rovaniemelle, kalojen kysyntä omassa maassa on ilahduttavassa määrin kasvanut. Osuuskunta toivoo näin ollen tulevaisuudessa entistä paremmin voivansa täyttää tehtävänsä ulkomaalaisten sekaantumatta kalatalouteemme.

Allekirjoittanut on aina siitä lähtien, kun minulla v. 1924 oli kunnia hallituksen määräämänä suorittaa paikan päällä tarkastus myöhemmin lakkautetun Petsamo-yhtiön toiminnasta, ollut siinä käsityksessä, että kalastuselinkeino olisi Petsamossa samoin kuin muuallakin merenrannikoillamme säilytettävä paikkakunnan väestön omissa käsissä. Täten väestössä parhaan kehitettäisiin omintakeista yritteliäisyyttä, joka varsinkin Petsamossa näyttää olevan tarpeen vaatima. Tämä näkökohta monen muun ohella johti minua v. 1924 puoltamaan osuustoiminnallisten yritysten, kuten osuuskaupan ja kalanmyyntiosuuskunnan kehittämistä Petsamossa Petsamo-yhtiön sijaan.

Monissa aikaisemmin Ulkoasiainministeriölle osoittamissani kirjeissä olen esilletuonut käsitykseni nyt kysymyksessä olevan saksalaisen trawleriyhtiön hankkeesta. Kun nyt Petsamon kalanmyyntiosuuskunta on tässä asiassa kääntynyt puoleeni, pyydän uudelleen siihen kajota.

Olen asiasta ollut keskustelussa useiden asiantuntijain kanssa Norjassa. Puhuttelemani henkilöt, ulkoasiainneuvos Esmarch, kauppaneuvos Johannesen, teollisuusneuvos Batt, byråchef Valnum, (3 viimemainittua kauppadepartmentista), Ruijan ent. maaherra Hagb. Lund sekä tukkukauppias, ent. kauppaministeri Robertson Hammerfestissa vastustavat kaikki jyrkästi ulkomaalaisten suurkalastusliikkeiden satamahankkeita Norjan rannikolla selittäen, että ne helposti voivat viedä leivän varsinaiselta kalastajaväestöltä tai muuttaa sen itsestään riippuvaiseksi palkkatyöläisluokaksi kaikkine siitä seuraavine taloudellisine ja yhteiskunnallisine vaaroineen. Kehitys kulkeekin tätä nykyä suurin

piirtein Norjassa kalatalouden alalla osuustoiminnallista järjestäytymistä kohti, josta m.m. viime vuosina Bergenin ja Kristiansundin välisellä rannikolla perustetut suuret kalanmyyntiosuuskunnat puhuvat selvää kieltään. (Näistä olemme aikaisemmin tiedoittanut, vrt. Lähetystön kirjelmiä 10/7-29 N:o 553 ja 4/9-29 N:o 678 Ulkoasiainministeriölle).

Norjan lainsäädännössäkkin on määräyksiä, jotka vaikuttavat ehkäisevästi ulkomaalaisten suurkalastusliikkeiden maahantu- loon.

Niinpä v. 1917 konsessionilaissa on määräyksiä siitä, (§19), että ainoastaan sellaiset yhtiöt, joiden johto on si- joitettu Norjaan ja joiden osakepääoma on kokonaisuudessaan norjalaista, ovat oikeutetut vapaasti hankkimaan itselleen kiin- teätä omaisuutta Norjassa. Muiden yhtiöiden kiinteistöhankinnat ovat riippuvaisia kuninkaan antamasta luvasta. Toiseksi on vii- me aikoihin saakka Ruijaan nähden ollut voimassa erikoinen pakkolunastuslaki, jonka avulla ulkomaalaisille siirtyneiden yh- tiöiden kiinteistöä saadaan erinäisissä tapauksissa pakkolunas- taa valtiolle. Samansuuntainen määräys on myöhemmin hyväksytty, maalakiin, joka kumosi vastamainitun yksinomaan Ruijaa koskevan sellaisen.

Mitä Petsamoon tulee, pyydän tässä uudistaa sen, minkä olen Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalle äskettäin vastaanut. Ul- komaalainen trawleriyhtiö, oli se sitten saksalainen tahi joku muu, ei voi tuottaa maallemme muuta etua kuin antaa työan- siota eräille laivamiehille, joita yhtiö mahdollisesti ottaisi palvelukseensa Petsamosta ja lisäksi työansiota niille, jotka tulisivat työskentelemään saksalaisten kalasatamassa. Kaikki pu- he yhtiön aikeista maksaa korkeita hintoja petsamolaisten ka- lastajien pyytämistä kaloista on tietenkin vain teeskentelyä, sillä luonnollisestikaan ei ulkomaalainen yhtiö ajan oloon mak- sa kaloista enemmän kuin se ottamalla huomioon kilpailun esto- markkinoilla on pakotettu maksamaan. Kilpaillessaan osuuskunnan kanssa hinnoista ulkomaalaiset voivat kylläkin tappaa osuuskunnan, mutta sen jälkeen hintoja taas poljetaan niin pitkälle kuin

piirtein Norjassa kalatalouden alalla osuustoiminnallista järjestäytymistä kohti, josta m.m. viime vuosina Bergenin ja Kristiansundin välisellä rannikolla perustetut suuret kalanmyyntiosuuskunnat puhuvat selvää kieltään. (Näistä olen aikaisemmin tiedoittanut, vrt. Lähetystön kirjelmiä 10/7-29 N:o 553 ja 4/9-29 N:o 678 Ulkoasiainministeriölle).

Norjan lainsäädännössään on määräyksiä, jotka vaikuttavat ehkäisevästi ulkomaalaisten suurkalastusliikkeiden maahantuloon.

Niinpä v. 1917 konsessionilaissa on määräyksiä siitä, (§19), että ainoastaan sellaiset yhtiöt, joiden johto on sijoitettu Norjaan ja joiden osakepääoma on kokonaisuudessaan norjalaista, ovat oikeutetut vapaasti hankkimaan itselleen kiinteätä omaisuutta Norjassa. Muiden yhtiöiden kiinteistöhankinnat ovat riippuvaisia kuninkaan antamasta luvasta. Toiseksi on viime aikoihin saakka Ruijaan nähden ollut voimassa erikoinen pakkolunastuslaki, jonka avulla ulkomaalaisille siirtyneiden yhtiöiden kiinteistöä saadaan erinäisissä tapauksissa pakkolunastaa valtiolle. Samansuuntainen määräys on myöhemmin hyväksytty, maalakiin, joka kumosi vastamainitun yksinomaan Ruijaa koskevan sellaisen.

Mitä Petsamoon tulee, pyydän tässä uudistaa sen, minkä olen Petsamon kalanmyyntiosuuskunnalle äskettäin vastannut. Ulkomaalainen trawleriyhtiö, oli se sitten saksalainen tahi joku muu, ei voi tuottaa maallemme muuta etua kuin antaa työansiota erälle laivamiehille, joita yhtiö mahdollisesti ottaisi palvelukseensa Petsamosta ja lisäksi työansiota niille, jotka tulisivat työskentelemään saksalaisten kalasatamassa. Kaikki puhe yhtiön aikeista maksaa korkeita hintoja petsamolaisten kalastajien pyytämistä kaloista on tietenkin vain teeskentelyä, sillä luonnollisestikaan ei ulkomaalainen yhtiö ajan oleon maksaa kaloista enemmän kuin se ottamalla huomioon kilpailun estomarkkinoilla on pakotettu maksamaan. Kilpaillessaan osuuskunnan kanssa hinnoista ulkomaalaiset voivat kylläkin tappaa osuuskunnan, mutta sen jälkeen hintoja taas poljetaan niin pitkälle kuin

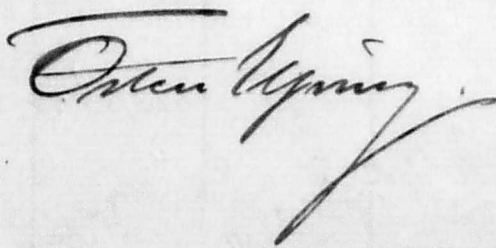
tämä on mahdollista.

Suurin vaara saksalaisesta yhtiöstä ei kumminkaan ole haettavissa taloudellisella alalla, vaan valtiollisella. Kerran saatuaan jalansijaa Suomen rannalla eivät saksalaiset sieltä kylläkään siirry, vaan käyttävät keinoja, joita heillä on olemassa, asemansa turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Niiden nujertamiseen ei pikku Suomella riitä voimia ja rahoja, jota paitsi muukalaisten homma voi johtaa Suomen valtiollisiin selkokuksiin naapurimaiden, ennen kaikkea Norjan ja Venäjän kanssa.

On usein julkisuudessa Suomessa viitattu siihen hyötyyn, mikä koituisi maallemme sanotunlaisen suurliikkeen maahamme sijoittamasta pääomasta. Tämä lienee kumminkin liioittelua.

Pääasialahan ei ole siinä, että ulkomaalaiset pääsevät Suomessa harjoittamaan elinkeinoa, joka rajoittaa omalta väeltä mahdollisuudet yritteliäisyyteen, vaan siinä, pystyykö ulkomalainen yrittäjä maksamaan raaka-aineesta, tässä tapauksessa kaloista, paremman hinnan kuin kotimaiset tuottajat. Kuten aikaisemmin on huomautettu, ei uudella Jämseri-yhtiöllä liene siihen mahdollisuuksia. Näin ollen ja ottamalla huomioon, että Petsamon kalatalous on tätä nykyä ilahduttavassa kehitystilassa, jota valtion omaksi hyödykseen on syytä kaikin tavoin tukea, ei mielestäni ole muuta kuin vahinkoa siitä, jos ulkomaalaiset liikkeet pääsevät tätä kehitysmahdollisuutta käyttämään omaksi hyödykseen.

Oslossa, topkokuun 8 päivänä 1930.

tämä on mahdollista.

Suurin vaara saksalaisesta yhtiöstä ei kumminkaan ole haettavissa taloudellisella alalla, vaan valtiollisella. Kerran saatuaan jalansijaa Suomen rannalla eivät saksalaiset sieltä kylläkään siirry, vaan käyttävät keinoja, joita heillä on olemassa, asemansa turvaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Niiden nujertamiseen ei pikku Suomella riitä voimia ja rahoja, jota paitsi muukalaisten homma voi johtaa Suomen valtiollisiin selkkauksiin naapurimaiden, ennen kaikkea Norjan ja Venäjän kanssa.

On usein julkisuudessa Suomessa viitattu siihen hyötyyn, mikä koituisi maallemme sanotunlaisen suurliikkeen maahamme sijoittamasta pääomasta. Tämä lienee kumminkin liioittelua.

Pääasiahän ei ole siinä, että ulkomaalaiset pääsevät Suomessa harjoittamaan elinkeinoa, joka rajoittaa omalta väeltä mahdollisuudet yritteliäisyyteen, vaan siinä, pystyykö ulkomalainen yrittäjä maksamaan raaka-aineesta, tässä tapauksessa kaloista, paremman hinnan kuin kotimaiset tuottajat. Kuten aikaisemmin on huomautettu, ei uudella Jämeri-yhtiöllä liene siihen mahdollisuuksia. Näin ollen ja ottamalla huomioon, että Petsamon kalatalous on tätä nykyä ilahduttavassa kehitystilassa, jota valtion omaksi hyödykseen on syytä kaikin tavoin tukea, ei mielestäni ole muuta kuin vahinkoa siitä, jos ulkomaalaiset liikkeet pääsevät tätä kehitysmahdollisuutta käyttämään omaksi hyödykseen.

Oslossa, tohtokokuun 8 päivänä 1930.

Osten Uspensky

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 13.
Oslo

14/5 1980.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 14 päivänä 1930.

14 62/100 30
17/5.30
5 C4

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 13/30, joka koskee

Norjan hallituksen tietoisuutta v.1922 porospimuksen uudistamisen tarpeellisuudesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1462 Ac. D. 10 30		
17/5 30	3	L.R.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cy	

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti N:o 13/30.

Norjan hallitus tietoinen v. 1922 porosopi-
muksen uudistamisen tarpeellisuudesta.

Joku aika sitten otti ulkoasiainneuvos Esmarch kanssani puheeksi Norjan ja Suomen välillä v. 1922 solmitun porosopimuksen tarkoituksenmukaisuuden. Hän sanoi tietävänsä nähtävästi ministeri Jakhelln'in kautta - että yleinen mieliala Suomessa on tätä sopimusta vastaan, koska sen kautta ei ole voitu ehkäistä Norjan ja Suomen poronmistajien välisiä kahtaksia.

Ulkoasiainneuvos, vaikkakin oli sitä mieltä, että ei sopimustietä yksin, olipa tämä tehty muodossa tai toisessa, voida luoda ihanteellisia oloja rajalla, sanoi hyvin ymmärtävänsä suomalaisten pyrkimyksiä tässä asiassa ja myönsi, että voimassaoleva porosopimus on laadittu liian jyrkkään muotoon. Syynä tähän oli rajaseuduilla kauan vallinnut anarkia, poronhoidon alalla, jossa sopimustietä koetettaisiin saada käänne aikaan. Keskustelun kuluessa Esmarch myönsi Norjan ja Suomen välisen porosopimuksen tehdyn toisessa hengessä kuin oli asianlaita Norjan ja Ruotsin ja varsinkin Suomen ja Ruotsin välisissä vastaavissa sopimuksissa. Niissä olivat humanistiset näkökohdat otettu paremmin huomioon kuin Norjan ja Suomen välisessä sopimuksessa.

Olosuhteet ovat - niin Esmarch arveli - Ruijan rajoilla joka tapauksessa monessa suhteessa toisenlaiset kuin Ounasjoella tai Norjan ja Ruotsin rajoilla, joten ei voitane ottaa siellä hyväksytyjä säännöksiä sellaisinaan käytäntöön Norjan ja Suomen välisessä sopimuksessa, mutta myönsi, että ensinmainitut sisältävät varteenotettaviakin näkökohtia v. 1922 sopimusta uudistettaessa.

Keskustelu viittasi selvästi siihen, että Norjan halli-

tuksen taholla tavallaan jo odotetaan porosopimuksen irtisanomista Suomen puolelta ja ollaan valmiit myötävaikuttamaan paremman järjestelyn aikaansaamiseksi sanotussa asiassa.

Esmarch lopuksi huomautti, että Norjalla on Ruijan oloihin ja erikoisesti porosioihin hyvin perehtyneitä henkilöitä ja mainitsi niistä tuomiorovasti Nissen'in Tromsø'stä, jota piti Norjan edustajaksi tulevilla neuvotteluissa varsin sopivana.

Allekirjoittanut on aikaisemmin ollut tästä asiasta Nissen'in kanssa neuvotteluissa (vrt. m.m. kirjelmiäni 15/5-26, N:o 643 ja 28/5-26, N:o 731) ja pannut merkille, että hän pitää nykyistä porosopimusta kummallekin maalle vahingollisena, se kun vain ylläpitää huonoa sopua rajanaapurien kesken. Olisi epäilemättä syytä Suomen taholta jouduttaa Norjan kanssa solmitun porosopimuksen uudistamista, joka ehken parhaiten kävisi siten päinsä, että hallitukset diplomaattista tietä keskenään sopisivat porosopimuksen tarkistamisesta, joka tarkistaminen voitaisiin jättää sitä varten valituille asiantuntijoille. Ellei täten syntyneissä neuvotteluissa päästäisi yksimielisyyteen, voitaisiin Suomen taholta sanoa sopimus irti ja ryhtyä siitä aiheutuviin toimenpiteisiin. Täten voitaisiin toivottavasti välttää sitä kylmäkiskoisuutta, jota sopimuksen irtisanominen pyrkii tuomaan mukanaan ja joka usein loukkaa sitä yleisöä, joka ei asiata lähemmin tunne.

Oslossa, toukokuun 14 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Elfvingin raportti no 14.

Oslø

21/5 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 21 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 15/62 vu. O. 10 30		
26/5-30	No	LER.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	04.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 14/30, joka koskee

Toimenpiteitä Norjassa maatalouspuolan lieventämiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunniotukseni vakuutus.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m.

y.m.

y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 15/62 h.p. 1930		
26/8.30	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C4.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 14/30.

Toimenpiteitä Norjassa maatalouspulan
lieventämiseksi.

Kuten tunnettua tulvi Norjaan maailmansodan aikana ja sitä lähinnä seuraavina vuosina rahaa suhteellisesti enemmän kuin moneen muuhun maahan. Tämä raha levisi runsaasti myöskin maatalouden harjoittajille, jotka tuotteillaan saivat ennenkuulumattoman korkeita hintoja. Osaksi helposti ansaittu raha hukkuteli maanviljelijöitä kaikenlaiseen keinotteluun, osaksi taas rahoja käytettiin rakennuksiin ja kalliiden työvälineiden ostoon, jossa eivät suinkaan säästäväisyysnäkökohdat aina olleet määrävänä.. Lopuksi ja ennen kaikkea kulutettiin paljon rahaa jokapäiväisessä elämässä, joka kehittyi ennen tuntemattomaan ja monessa tapauksessa kevytmieliseen ylellisyyteen.

Seurasi sitten rahanarvon kohoaminen kaikkine edeltäpäin laskemattomine seurauksineen, joiden syyt ja vaikutukset vielä nykypäivinäkin ovat selvittelyn ja riidan alaisina. Niin ankarasti kuin inflatioajan voidaan sanoakin kohdistuneen varsinkin velkaantuneisiin maanviljelijöihin Norjassa, on täällä kumminkin kiinnitetty huomiota siihen toiseikkaan, että maatalouspula näyttää kehittyneen vähintään yhtä ankaraksi Ruotsissa kuin Norjassa, vaikka kuten tunnettua Ruotsissa on noudatettu suurempaa varovaisuutta ja järjestelmällisyyttä rahojen käytössä ja samoin Suomessaakin, missä raha stabilisoitiin alhaiseen arvoon. Tämä viittaa siihen, niin Norjassa arvelaan, etteivät rahanarvon muuttamisesta johtuneet seuraukset ole riittävästi selvitetty ja että olisi ennen aikaista väittää nykyisen maatalouspulan johtuneen pääasiallisesti tähän kuuluvista tekijöistä.

Syyt maatalouspulaan ovat kylläkin ilmeisesti Norjassa pääosaltaan haettavissa niistä olosuhteista, jotka nykyisin painavat taloudellista elämää kautta maailman ja jotka eivät rii-

pu pienen maan toimenpiteistä tai laiminlyönneistä suuntaan tai toiseen.

Haettaessa maatalouden harjoittajille edes jossakin määrin lievennystä pulakauden tuottamaan olotilaan Norjan maatalousylijohtaja allekirjoittaneelle äskettäin lausui käsityksensä olevan että maatalouden edistäminen ja turvaaminen edellyttävät toimenpiteitä ei vain ammattitaidon ja maanviljelijäin järjestäytymisen edistämiseksi, vaan myöskin työtä talonpoikien yleisen kulttuuritasan kohottamiseksi. Yksipuolisen ammatillaisen ja teknillisen kehityksen kautta kylläkin voidaan lisätä maataloustuotteiden tuotantoa, mutta seuraa siitä yhä suurempia vaikeuksia niiden rahaksi muuttamiseksi. Yhtä rintaa tuotannon kohoamisen kanssa olisi sen vuoksi maalaisväestön elintaso saatava kohoamaan siten, että tämä väestö voisi entistä suuremmissa määrin hyväksensä käyttää niitä hyödykkeitä, joita se itse tuottaa. Talonpoikien elinkeino olisi toisin sanoen kohotettava sille tasolle, että se harjoittajilleen tarjoaisi edes osapuulleen samanlaisia elämisen ehtoja kuin muut elinkeinot.

Nämä näkökohdat saavat sitäkin suuremman merkityksen kun tiedetään, että Norjan teollisuus korkeiden suojelustullien suojaamana on pystynyt maksamaan paljon korkeampia työpalkkoja kuin maatalous. Viimemainitussa tuskin voidaan laskea maksettavan keskimäärin 0.50 kr. korkeampaa tuntipalkkaa, kun taas teollisuudessa tämä keskimäärin nousee 1:25 kr.

Teollisuuden merkitys on Norjalle samassa suhteessa myöskin toinen kuin maatalouden. Niinpä lasketaan teollisuuden vuosittain jakavan työpalkoissa nettoa 400 milj. kruunua, joista 338 milj. kruunua työvälle ja 62 milj. kruunua virkailijoille. Maatalouden koko sato lasketaan vain 300 milj. kruunuksi. Ja kumminkin toimii maataloudessa ja sen sivuelinkeinoissa n. 800.000 henkeä (perheen kaikki jäsenet siihen yhteenluettuina), jota vastoin teollisuuteen on sidottu vain 600.000 henkeä. Numerot puhuvat selvää kieltään maatalousväestön suhteellisesti huonommasta taloudellisesta asemasta teollisuusväestöön verraten.

Norjan valtion toimenpiteissä maatalouden kehittämiseksi kiinnitetään nykyisiin päähuomio välillisiin toimenpiteisiin ja koetetaan karttaa suoranaista avustusta. - Täten joutuvat opetus ja koetoiminta etualalle. Niiden rinnalla uhrataan valtion varoja myöskin uutisviljelykseen ja asutustoimintaan. Kaksi viime- mainittua tähtäävät samalla yhteiskunnallisten epäkohtien poistamiseksi, niiden kautta kun saatetaan lieventää työttömyyttä ja ehkäistä siirtolaisuutta.

Maatalouspulan lieventämistä tarkoittavat toimenpiteet muodostuvat Norjassa, kuten jo ylläolevastakin voidaan huomata, useinkin samalla toimenpiteiksi, joilla on pitemmällekin tähtäävä tarkoitus. Kumminkin voidaan sanoa monen toimenpiteen joutuneen päiväjärjestykseen nopeammin kuin ehken muuten olisi ollut laita. Mainittakoon tässä niistä tärkeimmät.

Viljamonopoli.

Kysymys sopivista keinoista lisätä viljanviljelystä Norjassa on ollut neuvottelujen ja kokeidenkin alaisena jo monena vuonna. Taistelu on käynyt toiselta puolin viljanpalkitsemisen (korntnygd) ja monopolijärjestelmän välillä. Oltuaan jo vuoden ajan käynnissä viljanpalkitsemisjärjestelmä lakkautettiin heinäkuun 1 päivänä 1929 ja saatettiin sen sijaan lailla 22 päivältä kesäkuuta 1928 (liite 1) kaikkien puolueiden kannattama monopolijärjestelmä voimaan, joka on osoittautunut tšekäläisissä oloissa käytännölliseksi ja saavuttanut maanviljelijäin yksimielisen kannatuksen.

Viljamonopoli vaikuttaa maatalouspulaan lieventävästi siten, että se korottaa hintaa kotimaiselle viljalle samalla kun se tarjoaa viljelijöille mukavamman ja varmemman menekkimuodon kuin mikään tulli voisi antaa. Se säästää aikaa ja rahtikustannuksia ja säästää maanviljelijöiltä kaupalliset tehtävät viljakaupan alalla, johon heiltä useinkin puuttuu edellytyksiä. (liite 1-11).

Järjestäytyminen maatalouden alalla.

Meijeriliike on Norjassa vanhoilta ajoilta korkealle kehittynyt, mutta on yhteistoiminta meijerien välillä ollut lamassa.

Osaksi on tämä johtunut maantieteellisistä syistä, korkeat vuoret kun toisistaan eroittavat eri jokilaaksot ja seudut. Sitä mukaa kun liikenneolot on saatu paranemaan ovat osuustoiminnalliset yritykset kylläkin vilkkaammin herättäneet huomiota joka alalla, eikä vähimmässä määrin juuri maitotalouden alalla. Vuosien 1928 ja 1929 yhä kiristynyt pula-aika antoi sanotuille suunnitelmille uutta vauhtia ja asettui muiden aloitteentekijäin puutteessa Maatalousdepartementti ja lähinnä siinä sen tarmokas ylijohtaja, Bjanes asiata ajamaan. Departementti kutsui kokoon syksyllä 1929 koko maata käsittävän kokouksen, jossa esitelmien ja keskustelujen muodossa puutteenalainen asia valaistiin ja tehtyjä ehdotuksia arvosteltiin. (liite 12). Myöskin allekirjoittaneella oli kunnia olla kutsuvieraana kokouksissa läsnä.

Lopputulokset neuvotteluista oli komitean valitseminen, joka Departementin johdolla sai tehtäväkseen viipymättä ryhtyä propagandatyöhön kautta maan. Tämä työ on sittemmin maatalousseurojen välityksellä jatkunut kautta talven etupäässä esitelmien ja kokousten muodossa, joten talonpojat tätä nykyä ovat tietoisia tulossa olevasta suurpiirteisestä järjestäytymisen välttämättömyydestä maitotalouden alalla. Ensimmäinen näkyvä tulos tästä propagandatyöstä on

Maidontuottajien yhteenliittyminen osuustoiminnalliseen työhön kautta maan.

Ollaan selvillä siitä, että osuustoiminnallista tietä parhaiten saadaan maitotaloustuotteiden kauppa järjestetyksi sekä kotimaisilla että ulkomaalaisilla markkinoilla.

Tärkeintä on tällä kertaa menekin järjestäminen omassa maassa, vienti kun tuskin moneen vuoteen Norjassa vallitsevien korkeiden suojelustullien takia voi suuremmissa määrin kohota. Meijerien vientikeskus (Mejeriernes exportcentral) on laajennettu Meijerien Myyntikeskus nimiseksi liikkeeksi. (Mejeriernes Salgscentral) Se on aloittanut toimintansa Östfold fylkeissä ja on tarkoitus jatkaa tätä järjestäytymistyötä piirittäin kautta maan siten, että uudet myyntikeskukset sitä mukaa kuin syntyvät, tulevat olemaan saman keskusjärjestön johdon ja valvonnan alaisina.

Lisättyjen valtion varojen käyttöä maatalous-
tuotteiden menekki-suhteiden parantamiseksi.

Kuluvaan vuoteen varten (1/7 29 - 30/6-30) myönsivät Suur-
käräjät 450.000 kr. käytettäväksi seuraavasti: (liite 13)

150.000 kr. Norske Mejeriers exportlag nimisen liikkeen
tukemiseksi;

220.000 kr. Munanmyyntikeskukselle lainana 1 1/2 % korolla;

25.000 kr. Østfoldin osuusteurastamolle;

55.000 kr. yllämainittuun Maatalousdepartementin propaganda-
työhön.

Seuraavaan vuoteen, 1/7-30 - 30/6-31 varten hallitus on
ehdottanut myönnettäväksi 500.000 kruunua lainoina kylmänilman
säilytyshuoneiden (kylhus) rakentamiseksi meijerituotteiden säi-
lyttämiseksi sekä 200.000 kr. vientiteurastamon rakentamiseksi.
Viimemainittu laina myönnetään 1 1/2 % korolla 5 vuodeksi, jonka
jälkeen otetaan harkittavaksi ne ehdot, joilla teurastamo saa
lainaansa edelleen nauttia. Kylmänilman huoneiden rakentaminen
meijerituotteille tarkoittaa m.m. sellaisten säilytyshuoneiden
aikaansaamista, joissa voidaan säilyttää voita vuodenajasta toi-
seen ja täten estää voita tuontia ulkomailta aikana, jolloin
kotimainen tuotanto ei vastaa kulutusta.

Suurkäräjäin maatalousvaliokunta on näinä päivinä ehdotta-
nut teurastamolle 200.000 kr. lainaa kerotettavaksi 300.000 kruu-
nuun, jota paitsi valiokunta ehdottaa:

- a) 110.000 kr. varattavaksi maataloustuotteiden kaupan jär-
jestämiseksi;
- b) reklaamia varten ulkomailla, meijeriliikkeiden vientiliik-
keille;
- c) esitelmää ja kursseja varten eri seuduilla maata; sekä
- d) ajoitteisiin hintanoteerauksiin maanviljelijäin hintakes-
kukselle. (priscentral).

Lisäksi on hallitus jättänyt Suurkäräjille lakiesityksen,
jonka mukaan Kuningkaalle annetaan oikeus asettaa erinäisiä mak-
saja (omsetningsavgifter) kauppaan tuodulle maadolle, meijerituot-
teille ja sianlihalle. (liite 14). Tällaiset maksut voidaan perihä

meijereihin tai muihin julkisiin paikkoihin tuodulle maidolle sekä lihantarkastusasemille tuodulle sianlihalle. Perityt rahat, maksut lankeavat asianomaisten myyntijärjestöjen omaisuudeksi ja käytetään maidon, juuston, voin ja sianlihan kaupan edistämiseksi.

Viennin edistämiseksi sekä parannetun menekin aikaansaamiseksi mainituille tavaroille kotoisilla markkinoilla asetetaan n.k. vienti- ja välitysneuvosto, johon kuuluu 7 jäsentä. (liite 14).

Paitsi valtion menosäännössä varattuja varoja maatalouden edistämiseksi (liite 13) lankeaa siitä jokunen määrä myöskin totalisaattorista karttuneista tuloista. Vaikkakaan nämä etupäässä kotieläinhoidon hyväksi käytetyt varat eivät ole suoranaissa yhteydessä maatalouspulan lievittämistä tarkoittavien toimenpiteiden kanssa, myötäliitetään niitä koskevat säännökset tämän ohella. (liite 16-19).

Mitä lopuksi Norjan maataloustuotteiden kaupalliseen valvontaan ulkomailla tulee, on Norjalla ollut New-Castle'ssa asuva maatalouskonsulentti tai attasea. Hänen tehtävänsä on ollut koettaa edistää norjalaisten maataloustuotteiden, etupäässä muniin ja voin menekkiä Englannissa, avustaa norjalaisia siitoseläinten ostamisessa ja Englannissa liikkuvia opiskelevia maatalousmiehiä. Tämä konsulentti on jo vanha - hän lienee jo 70 vuoden ikäinen - ja on hänen tehtävänsä melkoisesti supistunut alkuperäisestä suunnitelmasta syystä, ettei Norjan voinviennistä kehittynyt sitä, mitä siitä aikaisemmin toivottiin. Viime kuluneena talvena Suurkäräjät myönsivät 10.000 kr. käytettäväksi Norjan osanottoa varten ulkomailla pidettäviin maatalouskongresseihin ja on suunnitelmia kylläkin olemassa erityisten maatalousattaseain asettamisesta ulkomaille sitä mukaa, kun vienti kasvaa ja näyttää tarpeelliselta kiinnittää tähän puoleen entistä suurempaa huomiota.

Oslossa, toukokuun 21 päivänä 1930.

E. E. E. E.

Liitteenä seuraa:

- 1) Lov av 22 juni 1928, Om landets kornforsyning.
- 2) Oversikt over utövelsen av den norske kornordnings bestemmelser om beskyttelse og fremme av innlandsk kornproduksjon.
  - 2a. Statens innkjöp av norsk korn, sluttseddel.
  - 2b. Kontrakt.
- 3) Bestemmelser om prisproduksjon til bygdemöller for norskavlet korn.
- 4) Regler for tilståelse av lån av Möllefondet til bygdemöller, kalkstensmöller, korntörkeanlegg og korn- og frörensierier.
- 5) Regler for Möllelag.
  - 5c. Meldeseddel for medlemmer av möllelag.
  - 5d. Meldeseddel for havremaling ved annen mölle enn den bygdemölle produsenten almindelig benytter.
  - 5e. Erkläring fra havreprodusent.
  - 5f. Andragende om lån av Möllefondet.
- 6) Sammenligning mellem de priser kornprodusentene i Norge, Sverige og Danmark har faatt for egen produksjon av korn gjennom kalenderaaret 1929.
- 7) Statens kornkontors beretning II. Budgettaaret 1928-1929.
- 8) Om forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (St. prp.nr. 1. 1929).
- 9) Innstilling fra landbrukskomiteen om bevilgninger til forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (Budgett-innst.nr.99).
- 10) Innstilling fra finanskomiteen om bevilgning av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (Budgett-innst.nr.98 a)
- 11) Innstilling fra landbrukskomiteen om bevilgninger til forskjellige tiltak til fremme av kornavl og nydyrkning m.v. (Budgett-innst.S.nr.103)
- 12) Aktuelle omsetningsspörsmål i landbruket.
- 13) Landbruksdepartementet, landbruksavdelingen. (St.prp.nr.1 1930).
- 14) Um ei millombils lov til fremjing av umsetninga av jordbruksvarer. (Ot.prp.nr.49 1930)
- 15) Regler for statens stötte av bureising og jorddyrkning.
- 16) Beretning om de offentlige foranstaltninger til landbrukets fremme i äret 1928. (Utgitt av landbruksdirektören).
- 17) Om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (St.prp.nr. 1 Tillegg nr.7 1929).
- 18) Tilråding frå landbruksnemndi um å nytta totalisatorinntektene til ymse tiltak vedkomande husdyrbruket. (Budgett-innst.S.nr.98 b.)
- 19) Om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (St.prp.nr.12 1930).
- 20) Innstilling fra finanskomiteen om anvendelse av totalisatorinntektene til forskjellige tiltak på husdyrbrukets område. (Tillegg til budgett-innst. S.nr.94.)

=====

2702

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA:

Ministeri Elfvings rapporti no 15.

Oslø

23/5 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, toukokuun 23 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/68 <i>ae.D. 1930</i>		
<i>26/5.30</i>	No	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
<i>5</i>	<i>Cy.</i>	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 15/30, joka koskee

Alituisia työrettelöitä Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ettore Gjering

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 15/30.

ULKOASIAN MINISTERIÖ		
No 16/63 fac. D. 10 20		
26/5.30		
FINNIA	GERMIA	ALIA
5	94.	

Alituiset työrettelöt Norjassa alkavat
kyllästyttää porvarillista yhteiskuntaa.

Norjan työväkeä leimaa tätä nykyä radikalismiin pyrkivä aatesuunta, joka hakee itselleen ilmenemismuotoja monella eri tavalla. Tunnetuksi ovat näin ollen tulleet palkkariidat Foldalin tehtailla, jotka johtivat järjestetyn työväen eroittamiseen tehtaan töistä ja lopultakin satamalakkoon Trondhjemissa kaikkine sitä seuraavine sympatialakkoineen kaupungin työväen puolelta ja nyt vihdoin oikeuden käyntiin Foldalin ja Trondhjemien kaupungin välillä. Niinikään ovat Lörenskogin kuntakokouksessa mellastelevien kommunistien edesottamiset vielä tuoreessa muistissa kun uittotyöläiset erinäisten uittoväylien varsilla Kaakkois- ja Itä-Norjassa vuorostaan ovat alkaneet liikehtiä. Syntyi riita palkoista, joka on johtanut työnantajien järjestyneiden työläisten lakkoillessa hyväksymään järjestymättömien työläisten antamat urakkatarjoukset. Edelliset ovat myöhemmin alkaneet häiritä työssä olevia, joka on johtanut väkivaltaisuuksiin.

Uittoyhtiöt ja lähinnä niiden työnjohtajat ovat tilanneet poliiseja Oslosta ja muualta järjestyksen ylläpitämiseksi, joka taas tietenkin on nostattanut työväen lehdet sotajalalle ja lisännyt jo entuudestaan huippuunsa johdettua kiihoitusta järjestyneiden keskuudessa. Monet rauhattomuudet työpaikoilla eri osissa maata antoivat aihetta Mellbye'lle Suurkäräjillä hallitukselle kohdistettuun välikysymykseen, jossa tahdottiin vastausta kysymykseen, mitä hallitus oli tehnyt ja aikoi tehdä työrauhan säilyttämiseksi maassa. Hallitus selviytyi asiassa edukseen osoittaen kuinka voimassaolevien lakien puitteissa sen ei ole sopinut ryhtyä ankarampiin toimenpiteisiin kuin min-

kä oli tehnyt. Olihan rauhan häiritsijöitä vangittu ja poliiseja pantu suojelemaan työhön halukkaita kansalaisia. Jos mieli ryhtyä vieläkin kovakouraisempiin otteisiin, olisi lain-säädäntöä siihen suuntaan ensin muutettava, jota hallitus kum-minakin katsoi garsin kyseenalaiseksi toimenpiteeksi.

Sisäpoliittista tilannetta arvosteeltaessa täytyy lisäksi pitää mielessä, että sekä porvarillisella että työväen taholla on melko pitkälle meneviä valmistuksia toiselta puolen valkoisten ja toiselta puolen punakaartien aikaansaamiseksi. Edelliset toimivat täällä jo hyvin järjestettyinä Samfundsvernet'in nimellä ja lienevät eri osastot siinä tätä nykyä melko hyvin aseistetut. Punakaarteja taas koetetaan kasvattaa työväen urheiluseurojen kautta, joille työväki nykyisin omistaa suurta huomiota. Niinpä muodostivat monet työväen urheiluseurat viime vappuna mielenosoituskulkueiden kantajoukon. Myöskin niillä lienee jo jonkunverran aseita ja pitävät ne harjoituksiaan milloin missäkin syrjäisessä vuoris-tossa.

Aivan viime päivinä on porvarillisessa sanomalehdistös-sä alkaneet näkyä kirjoituksia, joissa otetaan yhteiskunnan tarpeen vaatimat suojeleustoimenpiteet keskustelun alaisiksi. Niinpä hoiesterettsdommer Thomas Bonnevie huomauttaessaan "että kuljemme rauhattomia aikoja kohti nyt huolimatta siitä, saako työväki enemmistön ensi vaaleissa tai ei" ehdottaa, että sotaväestä tarpeen vaatiessa otettaisiin vapaaehtoisia ylläpitämään järjestystä, jota vastoin hän vastustaa Samfundvernet-iä. Tämän järjestön johtaja, majuri Hvosleff taas saa tästä aiheen ehdottaa, että Samfundsvernet olisi uudelleen organi-soitava Suomen Suojeluskuntien tapaan ja rinnastettava armei-jan kanssa komentavan kenraalin alaisiksi joukkueiksi. Lopuksi on ehdotettu, että poliisivoimia olisi voimistettava ja mah-dollisesti erityinen valtion poliisi organisoitava, joka olisi hallituksen käskettävissä.

Vastamainittu välikysymys päättyi t.k. 23 päivänä halli-

tuksen voittoon siten, että Suurkäräjät 79 äänellä 62 vastaan
päätivät hyväksyä ponsilauselman sisältäen hallitukselle kehoi-
tuksen tarmokkaasti suojella työn vapautta maassa:

"Arbeidets frihet skal vernes med fast hand."

Oslossa, toukokuun 23 päivänä 1930.

Anten Eyring

27/11/2

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA:

U. a. Asiainhoit. Suedsklandin rap. 1.

Oslo

23/6 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, kesäkuun 23 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 17163 No. D. 1030		
25/6.30	2	LML
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	Cy.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1, joka koskee

Norjan sanomalehdistön tietoja Suomen viimeaikaisista tapahtumista.

Ottakaa vastaan, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ragnar Smedlund

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Suomen Oslossa olevan v.a. asiainhoitajan raportti N:o 1.

Norjan sanomalehdistön tiedot
Suomen viimeaikaisista tapahtumista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/63 Re. D. 10 30		
25/6.30	25	L.M.
ASIA	ASIA	ASIA
5	04	

Vaikkakin jo sähkösanomissa ja kirjeissä olen Ministeriölle tiedoittanut Norjan sanomalehdistön tähänastisesta suhtautumisesta Suomen tapahtumiin, lienee raportin muodossa tehtävä katsaus siihen vielä paikallaan. Kuten tunnettua, on hälyttäviä tietoja asiasta ollut runsaasti Norjan sanomalehdistössä. Ensimmäisenä näistä ilmestyi kuluvan kuun 14 päivänä Aftenposten'in ("Höire") hälytysuutinen, jossa väitettiin Suomen hallituksen de facto lakanneen hallitsemasta ja diktatuurin uhkaavan Suomea. Koska Aftenposten on erittäin laajalle levinnyt lehti, en katsonut voivani muulla tavalla kuin virallisella peruutuksella oikaista näitä tietoja ja kävin samana päivänä lehden ulkomaanosaston toimittajan, hra Överlandin puheilla Lähetyksen oikaisua jättämässä huomauttaen samalla miten suotavaa olisi, että lehdet kirjoittaisivat asiallisesti Suomen tapahtumista. Hra Överland sanoi täydellisesti yhtyvänsä siihen ja olikin iltanumeroon kirjoittanut asiallisen selostuksen tapahtumista, jonka jälkeen Lähetyksen oikaisu julkaistiin. Mikäli myöhemmin eräältä toiselta Aftenposten'in toimittajalta olen saanut tietää, oli puheenaoleva hälytysuutinen tullut aamupuolella yötä juuri ennen lehden painattamista, joten päivystävä toimittaja kiireessä oli varomattomasti varustanut sen hälytysotsakkeilla.

Joku päivä tämän jälkeen oli Tidens Tegn'issä ("frisnede venstre") suurilla otsakkeilla varustettu uutinen, jossa väitettiin Suomen olevan diktatuurin kynnyksellä ja huhuna mainittiin kenraali Mannerheimin asettuvan fascistisen liikkeen etunenään.

ellei eduskunta hyväksyisi kommunistivastaisia lakiehdotuksia. Pari päivää myöhemmin oli pääkirjoituksen paikalla kirjailija Ronald Fangen'in kirjoitus, Finland, joka oli sävyltään sympaatinen Suomea kohtaan, mutta täynnä vääriä tietoja asemasta. Uskoen kansalaissodan uhkaavan Suomea ja Moskovan puuttuvan asioihin hra Fangen siinä vetosi Norjan kansaan ettei se jättäisi Suomea tukea vaille. Näiden molempien kirjoitusten johdosta asetuin heti yhteyteen sekä Tidens Tegn'in ulkopoliittisen toimittajan, hra Schanche-Jonassen'in että hra Fangen'in kanssa ja selitin heille todellisen tilanteen. Hra Fangen tarjoutuikin oikaisemaan tietojaan jossakin seuraavassa numerossa, josta sanoin olevani kiitollinen. Hra Schanche-Jonassen taas aikonee itse lähitulevaisuudessa lähteä Suomeen seuraamaan kehitystä.

Hallituspuolueen pää-äänenkannattajassa, Dagbladet'issa on ollut sängen asiallinen pääkirjoitus, jonka hälyyttävän otsakkeen johdosta: "Mot borgerkrig eller diktatur" kuitenkin kävin lehden päätoimittajan, hra Skavlan'in puheilla selittämässä hänelle perusteellisesti tilannetta. Hra Skavlan sanoi kyllä koettavansa selostaa tapahtumia objektiivisesti ja mielellään vahvistusta varten kääntyvänsä Lähetystön puoleen ennen sensatiivisten julkaisemista.

Kaikki yllämainitut lehdet ovat valittaneet sitä tosiasiaa, että etupäässä saavat tietonsa Tukholman kautta sikkäläisten lehtien Helsingin-kirjeenvaihtajilta ja siten varsin yksipuolisesta lähteestä.

Oikeistolehti Morgenbladet ja talonpoikaislehti Nationen ovat vasta viime päivinä käsitelleet tilannetta arvostellen sitä pääkohdiltaan objektiivisesti.

Arvossapidetyssä Norges Handels- og Sjøfartstidende'ssä on ollut lyhyt kirjoitus Suomesta, jossa vastoin lehden oman Helsingin-kirjeenvaihtajan samassa numerossa esittämiä mielipiteitä viitataan kansalaissodan mahdollisuuteen ja Norjan velvollisuuteen auttaa Suomea. Erittäin tervetullut oli minulle sen

vuoksi lehden seuraavana päivänä tekemä pyyntö saada haastattelun muodossa lausuntoni Suomen viimeaikaisista tapahtumista. Tämä haastattelu, jossa nojauduin Ministeriön tänne lähettämiin tietoihin, ennen kaikkea kommunistivastaista liikettä koskevaan promemoriaan, julkaistiin kuluvaan kuun 20 päivänä. Äskemmainitun promemorian olen muuten toimittanut suurimpien porvarillisten lehtien toimittajille heidän orienteeraukseen.

Mitä työläislehtiin tulee, on huomattava, että Norjan pieni sosialistipuolue muutamia vuosia sitten sulautui suureen "Arbeiderpartiet" nimiseen puolueeseen ja tässä yhteydessä menetti oslolaisten äänenkannattajansa. Kuten tunnettua, muodostivat aikoinaan Moskovasta eronneet kommunistit arbeiderpartiet'in, joka yhä edelleen on kommunistisen hengen elähdyttämä ja myös viimeisessä puolueohjelmassaan ilmoittaa kannattavansa vallankumoustietä päämääriensä saavuttamiseksi. Ei näin ollen ole ihme, että sen pää-äänenkannattaja Arbeiderbladet raivoaa Suomen viimeaikaisten tapahtumien johdosta - puhumattakaan varsinaisesta kommunistilehdestä, Arbeideren'istä. Koska näiden kirjoituksissa käytetään enemmän tai vähemmän räikeästi tavanomaista kommunistiyyliä, lienee tarpeetonta sen lähemmin kosketella niitä.

Maaseutulehdistön informoimiseksi - jolla lehdistöllä Suurkäräjien hajaantuneina ollessa on tavallista suurempi merkitys - olen ollut kosketuksissa tunnetun Suomen-ystävän, toimittaja Meidell'in kanssa, jolla Avisernes Oslokantor nimisen uutistoimiston johtajana on melkoinen vaikutusvalta maaseutulehdistöön. Hra Meidell on asettunut tärkeimpien maaseutulehtien yhteyteen ja varoittanut niitä julkaisemasta yksityistietä (luultavasti Ruotsin lehtien erikoiskirjeenvaihtajilta Suomesta) saatavia sensatio-uutisia toteamatta yksissä neuvoin Avisernes Oslokantor'in kanssa, että ne pitävät paikkansa.

Hra Meidell oli joku päivä sitten ollut päivällisillä edustavien liikemiesten, laivanvarustajien ja pankkimiesten kanssa ja oli tällöin Suomen viimeaikaisista tapahtumista puhuttaessa ollut havaittavissa huolestumista asioiden tulevasta kehityksestä Suomessa.

Mitä muuten yleiseen mielipiteeseen tulee, olen tähän

asti todennut, että oikeiston lukeutuvat henkilöt ilolla tervehtivät yrityksiä tehdä kommunismista loppu Suomessa - jos nämä onnistuisivat, olisi niillä moraalinen vaikutus Norjaan, jossa kommunismi enemmän tai vähemmän puhtaana näyttelee niin suurta osaa sekä poliittisessa että kunnallisessa elämässä. Samaa mieltä olisivat luultavasti talonpojat. Sitä vastoin venstre-puolue varmasti tuomitsee kaikki kommunismin tukahduttamisyritykset jos paino- ja yhdistysvapautta rajoitetaan.

Mitä mieltä täällä Norjassa oltaneekin, odotetaan mielenkiinnolla tulevien viikkojen tapahtumia Suomessa.

Oslossa, kesäkuun 23 päivänä 1930.

v.a. Asainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

V.a. Asiamiehittäjä Suedislandin rapo. 2.

Oslo

9/7-30. 1

Légation de Finlande

Oslossa, heinäkuun 19 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 18/68 <i>al.</i> D. 1930		
<i>RR/2.30</i>	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	04	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2, joka koskee Lapualaisliikkeen arvostelua Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ragnar Svedlund

Herra Ministeri Hj.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
53 18/63 (re. D. 1020)		
Salainen.		
22/7-30		
RYHMÄ		ASIA
5	C4	

Oslossa olevan v.a. Asiainhoitajan raportti N:o 2.

Lapualaisliikkeen arvostelua

Norjassa.

Kuten saattoi odottaa, on Suomen tapahtumia jatkuvasti seurattu Norjassa mitä suurimmalla mielenkiinnolla. Ei ainoastaan pääkaupungin lehdet, vaan myös maaseutulehdet ovat päivittäin sisältäneet sähkösanomia ja kirjeitä valokuvineen Suomesta, jota paitsi lehdet pääkirjoituksissaan ovat koskettelleet Suomen tapahtumia. Ensimmäiset hälytysuutiset ovat nyttemmin jättäneet sijaa asiallisemmille selostuksille, jotka monessa tapauksessa on saatu suoraan Suomeen lähetetyiltä erikoiskirjeenvaihtajilta.

Mitä ensinnäkin pääkaupungin lehdistöön tulee, ovat porvarilliset lehdet yleensä ilmaisseet tyytyväisyytensä kommunistivastaisiin toimenpiteisiin Suomessa kajoamatta sen enempää niiden yhteydessä syntyneisiin lainopillisiin tulkintakysymyksiin. Talonpoikaispuolueen pää-äänenkannattaja, jota m.m. on ärsyttänyt kommunistien viimeaikainen sekaantuminen maalaistyöväen palkkakysymykseen, jopa lausuu ihailunsa Suomen päättäväisestä otteesta. Ainoa poikkeus yleisestä porvarillisesta tyytyväisyydestä tulee näkyviin liberaalisella venstre-taholla, jolla luonnollisesti korostetaan, ettei kansanvallan yleistä äänioikeutta, paino- ja yhdistysvapautta saisi edes kommunistienkaan tähden rajoittaa. - Mikäli minulle luotettavalta taholta on vakautettu, merkitsevät kommunistivastaiset toimenpiteet norjalaisten liikemiespiirien mielestä pikemmin lisättyä kuin vähennettyä arvontoa Suomelle.

Mitä työläislehtiin tulee, on puolikommunistinen Arbeiterbladet, jonka puolueella on 60 edustajaa Suurkäräjien 150:stä

raivoissaan, paitsi Suomen tapantumista, myös Norjan porvarilehtien myönteellisestä suhtautumisesta Suomen tapahtumiin ja koettaa sen vuoksi muuttaa niiden mieltä uskottelemalla m.m. viitaten Helsingin saaristossa ruotsinkieliseen sanomalehtimieheen kohdistettuun väkivaltatekoon, että Lapuan liike on tähdätty Suomen ruotsinkielisiä vastaan ja että sillä on imperialistisia pyrkimyksiä Ruijaan nähden. - Lehti sisältää muuten usein hyökkäyksiä Suomen sosialidemokraatteja vastaan.

Varsinainen Moskovan äänenkannattaja "Arbeideren" uudistaa vanhat väitteet, että Suomi on mukana muodostamassa "imperialistista" "blokkia" Neuvosto-venäjää vastaan ja tällöin tähtää Inkerin ja Itä-Karjalan valloittamiseen. Lehti, joka käyttää räikeätä kieltä Tasavallan Presidentistä ja pääministeri Svinhufvudista, kehoittaa työläisiä ostamaan ja Suomen lähetystölle lähettämään Kansainvälisessä Työläiskirjapainossa painettavia vastalausekortteja. (Sellaisia on tähän mennessä saapunut vain 4.) Useilla paikkakunnilla on järjestetty erityisiä vastalausekokouksia ja oli Nidarosissa suunniteltu mielenosoitusta Suomen varakonsulinviraston edustalle, mutta poliisiviranomaiset ehkäisivät sen.

Selaillessaan Suomen tapahtumia käsitteleviä viime kuun leikkeleitä porvarillisesta maaseutulehdistöstä, joita Lähetystölle koko Norjasta jatkuvasti toimittaa eräs leikkeletoimisto, toteaa niistä sängen suuressa määrin ilmenevän käsityksen, että kommunismi on vaarallisempi Suomelle kuin mitä se todellisuudessa on, jopa siinä määrin, että "kansalaissota" uudestaan uhkasi Suomea, jossa yhteydessä vuoden 1918 tapahtumat väkivaltatekoineen ja kauhuineen muistutetaan mieliin korostamalla mitä Suomi edelleen merkitsee Länsi-Europan muurina bolshevismia vastaan. Useissa maaseutulehdissä on kuitenkin ollut Lapuan liikkeen kansampsykologista pohjaa selostavia kirjoituksia, jota paitsi muutamat ovat referoineet allekirjoittaneen oslolaistalle lehdille kommunistivastaisesta liikkeestä antamia tietoja.

Mainittakoon, että porvarilliset venstre-lehdet Stavanger

Aftenblad ja Nidaros ovat palstoilleen ilman mitään varaus-
ta ottaneet Arbeiderbladetin Helsinkiin lähetetyn erikoiskir-
jaanvaihtajan Hans Heibergin täysin kommunistiväitiset kirjojoi-
tukset.

Oslossa, heinäkuun 19 päivänä 1930.

Ragnar Smedlund

972

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehitys Ruotsiin rap. 3
Oslo.

9/8 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, elokuun 9 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 20/63 lae. D. 10 30.		
12/8-30.	3	LEE
KYSELY	OLASTO	ALIA
5	Cy	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri lähettää raporttini N:o 3, joka koskee

Ruijan kysymystä Norjan sanomalehdissä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Fransua Smeklund

Herra Ministeri Hj.J.Procopé.

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/63 Re: 13 30		
12/8 30	2	LII
FINNIA	6. 10. 30	ACIA
5	Cy.	

Oslossa olevan v.a. Asiainhoitaja Smedslundin raportti N:o 3.

Salainen.

Ruijan kysymys Norjan
sanomalehdistössä.

Viime aikoina on Ruijan kysymyksestä ollut useita kirjoituksia Norjan sanomalehdistössä. Sen jälkeen kuin muuan matkailija oli Finnmarkens Amtstidende:ssä valittanut, että Norjan valtion palveluksessa oleva Tenojoen lentankuljettaja, nimeltään Tapio oli jossakin tilaisuudessa kerskaillen puhunut Ruijan suomenkielisyydestä ja suomeapuhumisen välttämättömyydestä siellä, on tämä antanut aiheen muillekin lehdille (Oslossa vain Arbeiterbladet'ille) mietelmiin, mille puolelle hra Tapion 9000 verenheimäläistä Pohjois-Norjassa asettuisi suomalais-norjalaisen sodan puhjetessa ja millä tavoin Ruijan suomalaisten yhteiskuuluvaisuudentunnetta Norjaa kohtaan saattaisi vahvistaa. Asiaa koskettelleet porvarilliset lehdet ovat tällöin - ilmeisesti etupäässä puolustusagitation hyväksi - viitanneet puolustusmenojen lisäämiseen, työläislehdet taas asettuneet kannattamaan maakunnan sosialisten ja taloudellisten olojen parantamista.

Ruijan kysymystä käsitellessään ja hyökätessään Suomen kimppuun ovat sanotut lehdet valitettavasti voineet nojautua erääseen Suomessa ilmestymiseen "Suur-Suomen koulu" nimiseen teokseen ja siitä saaduilla sitaateilla näyttää lukijoilleen toteen, että visseissä piireissä Suomessa kannatetaan aktiivisia otteita sekä Inkerin että Länsi-Pohjan ja Ruijan suomalaisten hyväksi. Koska sanottu kirja on allekirjoittaneelle tuntematon, on vaikea arvostella missä määrin nämä muusta yhteydestään eroitettut sitaatit ehkä ovat harhaanjohtavia, mutta joka tapauksessa on varma, että kirjan sisällön tunnetuksi tuleminen

Norjassa on ollut maallemme vahingollista - niin ristiriidassa kuin sen sävy ilmeisesti on Suomen virallisen ulkopolitiikan kanssa.

Näissä kirjoituksissa on myös viitattu kenraalimajuri C.B. Rud'in "Norsk Tidskrift for Sjøvesen" nimisessä aikakauslehdessä julkaisemaan Pohjois-Norjan puolustusta ja rautatietarveta koskevaan kirjoitukseen. Historiallisessa katsauksessaan asian aikaisempiin vaiheisiin hra Rud tällöin selostaa vuoden 1918 tapahtumia, suomalais-saksalaisen samanvuotisen sopimuksen määräyksiä Suomen alueen Saksasta riippuvasta koskemattomuudesta, tukholmalaisten lehtien silloisia arveluja sopimuksen soveltamisesta Ruijaan y.m., joihin asioihin puheenolevissa kirjoituksissa viitataan mitä aktualisimpina kysymyksinä. Kenraali Rud'in kirjoituksessa huomantetaan, että Suomesta käsin varmasti ei nykyään uhkaa mitään vaaraa, mutta ettei siitä huolimatta saa kokonaan poistaa Suomea vartenotettavana tekijänä Norjan puolustusta kehitettäessä. Hra Rud'in kirjoitus on yleensä asiallinen, paitsi että hän näkyy olevan tietämätön Tarton rauhansopimuksen määräyksistä, jotka rajoittavat Suomen oikeutta pitää sotavoimia Petsamossa.

Tidens Tegn'issä on kapteeni G.Hovdenak äsken käsitellyt Norjan puolustuskysymystä selostaen myös Suomen ja Norjan välillä ja korostaen, että vastuunalaisissa piireissä Suomessa pidetään puhetta Norjaan kohdistuvista imperialistisista pyrkimyksistä Suomen taholta suorastaan naurettavana. Sanottu meille myönteinen kirjoitus on epäilemättä jossain määrin saattanut hahduttaa yllämainittujen kirjoitusten synnyttämiä epäluuloja maattamme kohtaan.

Oslossa, elokuun 9 päivänä 1930.

Ragnar Axelsson

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4.

ASIA: .....

V.a. Asiantuntija Nabelinin kaps. no 1.

Oslø.

2/10 1930.

Légation de Finlande

Oslossa, lokakuun 2 päivänä 1930.

No 768.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22	64	h.c. D. 19 '30
6/10-30	5	LIT.
KYLLÄ	UUSI	ASIA
5	C4.	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 1/30, joka koskee

Suomi-ystävällisiä myötätunnonosoituksia Suomen eroavalle erikoislähettiläälle ja täysivaltaiselle ministerille. tohtori Östen Elfvingille.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

H. H. Kahelin.

Herra Ministeri H.J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Suomen Oslossa olevan v.a. Asainhoitajan K.H. Kahelinin raportti

N:o 1/30.

22 64	120
6 10-30	
5	04

Suomi-ystävällisiä myötätunnonosoituksia Suomen eroavalle erikoislähettiläälle ja täysivaltaiselle ministerille, tohtori Östen Elfvingille.

Erötessään lähettilästoimestaan on ministeri Östen Elfving toimittuaan helmikuusta 1926 saakka Suomen erikoislähettiläänä ja täysivaltaisena ministerinä Norjassa nyt jättäessään toimensa saanut osakseen maallemme mitä suosiollisimpia kunnianosoituksia norjalaisten johtavien piirien puolelta. V.k. 29 päivänä ministeri Östen Elfving jätti rapelikirjeensä Hänen Majesteetilleen Haakon VII, Norjan Kuningasle. Päivemmällä kuningas oli kutsunut ministeri Elfvingin luoksensa lounaalle. Mikäli allekirjoittaneen tietoon on tullut oli kuningas ollut erittäin suopea maamme diplomaattista edustajaa kohtaan viipyen parisen tuntia hänen seurassaan ja osoittanut vilkasta mielenkiintoa ja suopeutta maamme oleja kohtaan.

Ministeri Elfvingiä kohdanneen raskaan perhesurun johdosta hänen oli ollut kieltäydyttävä kahdesta kansalaispäivällisestä sekä johtavien elinkeinolaisten piirien suunnittelemaasta juhlasta. Asiain näin ollen ovat norjalaiset takäläiset johtavat kansalaispiirit yksityisesti pitäneet ministeri Elfvingille lähtöjuhlia ja päivällisiä, joita on yhteen mitaan noin kolmen viikon aikana pidetty.

Takäläisen norjalais-suomalaisen yhdistyksen johtokunta sai tehtäväkseen ministeri Elfvingille jätettävän adressin kautta saattaa maamme edustajan tietoon lukuisain Norjan huomatuimpain kansalaisten sympatian osoitukset. Kuten oheonliitetystä sanomalehtileikkeleestä (Morgenbladet 29/9 -30) selviää, muodostaa allekirjoitusten valtava joukko edustavan nimisarjan ja uusia allekirjoituksia saapuu edelleen. Kysymyksessä olevan kansalaisadressin jätti ministeri Elfvingille v.k. 28 päivänä kello 2 päivällä norjalais-suomalaisen yhdistyksen jäsenten muodostama lähetys, johon kuuluivat isännöitsijä Magnus Christiansen, kenraali Ivar Aavatsmark, toimittaja Sigurd Meidell, professori Conrad Nielsen, professori A. Barth ja ent. valtioneuvos Bernt Holtsmark, johtaja Magnus Christiansenin pitäessä tilaisuuden johdosta puheen. Adressissa painostetaan ministeri Elfvingin suurta Norjan tuntemusta, jonka hän on saavuttanut matkoilla Norjassa ja olemalla vilkkaassa henkilökohtaisessa kosketuksessa norjalaisten kanssa, ja sitä voimakasta työtä mitä ministeri Elfving on tehnyt Suomen ja suomalaisen kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi Norjassa.

Toiseen lähetystöön (28/9) kuuluivat tilanomistaja E.O. Borch, johtaja K.K. Heje, valtioneuvos Holtsmark, valtioneuvos Mellbye, professori Korsmo, "Selskabet for Norges vel'in" sihtööri Hersoug, maatalousopettaja Justnes ja konttoripäällikkö Karlgaard. Tilanomistaja Borch - "Selskabet for Norges vel'in" preeses - joka on talonpoikaispuolueen huomatuimpia miehiä ja josta puolue on toivonut entisen johtajansa valtioneuvos Mellbyen seuraajaa suurkäräjille Mellbyen kieltäytyttyä uusintavaalasta (Borch on kuitenkin kieltäytynyt asettumasta ehdokkaaksi), piti maamme ja sen edustajaa kohtaan mitä lämpimintä myötätuntoa ja ymmärtämystä uhkuvan puheen. Lähetys jätti ministeri Elfvingille lahjaksi "Fra venner i det norske landbruk" suurenmoisen, norjalaista tunturimaaismaa esit-

tävän, taiteilija Guðmund Stenersen'in maalaaman taulun.

Myös "Norske kvinders frivillige verneplikt" nimisen, meidän lotta-järjestöämme vastaavan järjestön puolesta kävi ministeri Elfvingin luona v.k. 30 päivänä lähetystä johon kuuluivat sanotun järjestön puheenjohtaja neiti Jacobine Rye sekä sen varapuheenjohtaja rouva Ellen Rosenkilde Liljendahl. Lähetystä jätti ministerille kauniin Norjan värein koristetun ruusulaitteen. Sitäpaitsi ministeri Elfving on saanut vastaanottaa lukuisia muita arvokkaita lahjoja Suomi-ystäviltä Norjassa.

Kaikissa porvarillisissa lehdissä on ollut lukuisia artikkeleita ja kuvia ministerin eroamisen johdosta. Niinpä Nationen lehden pyynnöstä tunnettu taiteilija Chr. Sinding-Larsen piirusti ministeri Elfvingin muotokuvan. Aftenpostenia varten taas piirusti taiteilija Lerdahl, myöskin etevä alalansa, ministeri Elfvingin muotokuvan.

Kaiken kaikkiaan voi hyvällä syyllä tehdä sen johtopäätöksen, että ministerin toimintakautena täällä on norjalaisten harrastus Suomea, sen pyrkimyksiä ja sen kulttuuria kohtaan huomattavassa määrässä voimistunut ja kasvanut purkautuen nyt ilmoille suurenmoisisina myötätunnonosoituksina Suomen Tasavallan takäläistä lähettilästä kohtaan.

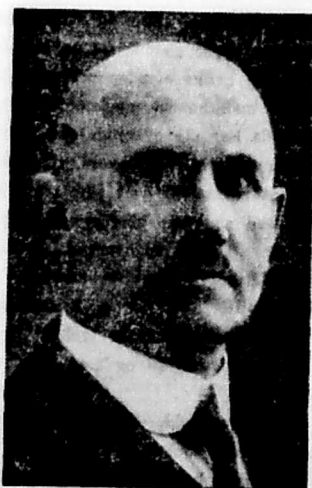
Oslossa, lokakuun 2 päivänä 1930.

K. H. Kahelin.

Minister Elfving hylde før han forlater Norge.

Landbrukets mænd forærer ham
et stort maleri av Gudmund Stenersen.

En adresse fra Norsk-Finsk Forening overrakt
ham ved en høitidelighet i legationen igaar.

Minister, dr. Osten Elfving.

Det var inden forskjellige organisationer og blandt private her og utenbys et utbredt ønske om at arrangere en festlig tilstelning for minister dr. Elfving, naar han nu efter 4 aars virke som vort nabolands representant forlater Oslo. Som andetsteds nævnt i bladet idag mottages han i formiddag i avskedsaudiens av Kongen. Private forhold inden ministerens familie, som har vakt deltagelse i vide kredse, har imidlertid bevirket, at man har maattet gi avkald paa at møtes med ministeren under festlige former, og det har derfor været en trang hos mange venner av ministeren og hans finske hjemland paa anden maate at faa gi uttryk for sin sympati.

Styret for Norsk-Finsk Forening paatok sig at være tolk for anledningen og i en vakker adresse undertegnet av et stort antal kjendte kvinder og mænd fra forskjellige kanter av landet, har man i disse dage git uttryk for varmt sympatiske følelser overfor minister Elfving. Kl. 2 igaar møtte Norsk-Finsk Forenings styre, disponent Magnus Christiansen, general Ivar Aavatsmark, redaktør Sigurd Meldell, professor Konrad Nielsen, professor A. Barth og fhv. stateraad Bernt Holtsmark som

deputation for underskriverne frem i den finske legation, hvor disponent Christiansen med en kort indledningstale oplæste og overrakte adressen til minister dr. Elfving. Adressen minder bl. a. om ministerens levende interesse for vort land og folk, hvis kaar han som meget faa fremmede har lært at kjende gjennom omfattende reiser og personlige studier først og fremst av norsk jordbruk i alle næringens grener — og understreker ministerens arbeide for at gjøre Finland og finsk kultur kjendt i det norske naboland. Adressen som slutter med de bedste ønsker for ministeren og hans land, er kalligraferet paa pergament og indlagt i en smagfuld og elegant mappe i rødt og guld med ministerens initialer.

Blandt underskriverne er foruten Norsk-Finsk Forenings styre — bankdirektør Rygg, rektor Sem Sæland, dr. G. Holtsmark, justitiarius Paal Berg, Anders Sandvig, professor W. C. Brøgger, Betzy Kjelsberg, Mary Barratt Due, Henrik Due, professor J. Sebelien, konsul Robert Stephanson, Otto Nyquist, dr. Ketil Motzfeldt, dr. Paul Borgedal, fhv. statsraad H. Hauan, advokat J. M. Lund, Marie Michelet, Barbra Ring, professor E. Korsmo, major C. Mørk, generalkonsul Morten Lind, kaptein David Thue, statsraad Torolf Prytz, generaldirektør Axel Aubert, biskop Johan Lunde, statsraad Johan Mellbye, professor I. Ottesen, sekretær Ole Hersoug, dr. Harald Natvig, direktør Einar Li, direktør G. Sibbern, direktør K. K. Heje, redaktør Rolf Thommessen, dr. Gustav Guldberg, direktør Peter Meinelich, direktør K. Sørhuus, direktør Gustav Henriksen, godsøier E. G. Borch, Johan Bojer, dr. O. Holmbøe, professor Fredrik Stang, kaptein N. R. Østgaard, Yrjö Selin, direktør A. Jyngø, Olav Heggstad, Ragnvald Bjelland, professor Magnus Olsen, bankchef B. With, major Finn Qvale, advokat R. Graff,

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA: _____

V.a. Asiamhoitaja Kahelinin rap. 2.
Osl.

24/10 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
OSLOSSA

FINLANDS BESKICKNING

OSLO

Drammensveien 93

N:o

847

Oslossa, lokakuun 24 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJASTO		
No 24/64 lae. 30		
27/10-30	No	Liik.
INWÄRNÄ	OSLO	ASIA
5	4	

Herra Ministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Vaalien tulosta Norjassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

K. H. Kahela.

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Suomen Oslossa olevan v.a. Asiainhoitajan K.H. Kahelinin
raportti N:o 2/30.

ULKO	...
K. 24/64 Re: 11 30	
28/10-30	
RYEJA	
5	04

Norjan vaalien tulos.

Jo alkuvuodesta saakka olivat puolueet valmistautuneet vaalitaisteluun. On oltu selvillä siitä, että syksyn vaaleista tulisi ennen kaikkea muodostumaan ankara voimain mittely porvarillisten ja työväenpuolueen välillä. Työväenpuolueen puoluekokouksen vallankumoukselliset päätökset selvensivät taistelulinjoja tšekäläisissä tämän syksyn vaaleissa.

Työväenpuolueen oli vaaleissa 1927 onnistunut saada kokonaista 23 paikkaa lisää ollen sillä 63 edustajaa Suurkäräjillä otettaessa huomioon että n.s. radikaaliseen työväenpuolueeseen lukeutuva edustajakin voitane laskea kuuluneen siihen. Olisiko työväenpuolueelle nyt mahdollista voittaa 13 lisäpaikkaa saavuttaakseen absoluuttisen enemmistön Suurkäräjillä? Tällaisen asiain tilan toteutumisesta olisi koitunut maan poliittiselle ja taloudelliselle elämälle kohtalokkaita seurauksia. On epätietoista olisiko johdettu jyrkkiin toimenpiteisiin muutuneen tilanteen johdosta. Joka tapauksessa oli ilmeistä, että tilanne työväenpuolueen saavuttaessa enemmistön tulisi muodostumaan erittäin kireäksi. Vaalitulokset antoivat vastauksen asiassa. Saatujen tietojen mukaan työväenpuolue menetti vaaleissa 16 edustajapaikkaa oikeiston ja vapaamielisen vasemmiston voittamissa 13 paikkaa. Uusien Suurkäräjien kokoonpano tulee saatujen tietojen mukaan olemaan seuraava:

Vaalien tulos 1927 ja 1930:

	1927.	1930.
oikeisto ja vapaamielinen vasemmisto	31.	44.
vasemmisto (venstre)	30.	(venstre + radik. 34. folkep.)
talonpoikaispuolue	26.	25.
(työväenpuolueet	63.	47.
(kommunistit)	(3)	(0)

Vaalien tuloksista oli edeltäpäin lausuttu arveluita puoleen ja toiseen. Ilmeistä oli, että työväenpuolueen ohjelman radikalisoituminen antoi porvaripuolueille hyvän aiheen vasta-agitatioon. Varsinkin oikeistopuolueen, vapaamielisen vasemmiston ja talonpoikaispuolueen lehdistö hyökkäsi kiivaasti työväenpuolueen vallankumousohjelman kimppuun. Ei myöskään venstre ollut käyttämättä hyväkseen syntyneitä tilannetta. Juuri ennen vaaleja työväenpuolueen taholta koetettiin selitelyillä peitellä puolueen jyrkkiä ohjelmalausuntoja. Liikemiespiireissä havaittiin hermostumista ennen vaaleja. Väitetiin työväen järjestöillä olevan aseita ja asevarastoja. Miten paljon perää puheissa aseista ja asevarastoista on, on vaikea varmuudella lausua. ^{työväen} Ovathan/urheilujärjestöt eräänlaisia "fyysillisiä taistelujärjestöjä" — niinhän työväen taholta on täällä lausuttu. Työväen ampujaliitoilla ilmoitetaan olevan tavallista suurempikaliiberisia salonkikiväärejä niihin kuuluvine ammuksineen. Mitä tulee tietoihin muunlaisistakin aseista on kai niihin suhtauduttava verraten arvostelevasti joskin on todettavissa että asianomaisessa kontrollissa saattaa olla toivomisen varaa. Porvariston voimakas agitatio ja pelotus mahdollisesta välittömästä tai välillisestä vallankumousuhkasta ajoi sankkoja valitsijajoukkoja vaaliuurnille.

Vaaleissa olisi odottanut että n.k. listaliitot olisi käytetty enemmän kuin mitä nyt on ollut asianlaita. Tosin

muutamissa vaalipiireissä päästiin useampien tai harvempien porvaripuolueiden muodostamaan listaliittoon. Nykyinen vasemmistohallitushan oli antanut esityksen laiksi listaliitoista. Kuitenkin nyt kun oli kysymys sanotun lain soveltamisesta vasemmisto ei katsonut yleensä voivansa mennä listaliittoihin taktillisista syistä peläten menettävänsä osan kannattajistaan.

Vaalien tulos osoittaa siis voimakasta oikeistosuunnan kasvua. Mutta myöskään venstre ei ole menettänyt paikkoja vaan päinvastoin se on lisännyt edustajamääränsä Suurkäräjillä neljällä. Talonpoikaipuolueen edustajamäärä on vähentynyt yhdellä huolimatta siitä että sen äänimäärä edelleen on kasvanut. On odotettavissa että porvaripuolueiden voimain lisäys ja työväen parlamenttaarisen edustuksen heikentyminen on vaikuttava vakiinnuttavasti ja elvyttävästi maan taloudelliseen elämään. Siitä miten vaalien tulos on vaikuttava hallituskysymyksen vastaiseen järjestelyyn on vaikeata mennä ennustelemaan. Ei ole niinkään todennäköistä, että nykyinen vasemmistohallitus tulisi olemaan pakoitettu jättämään hallitusohjat käsistään. Paljon riippuu siitä miten vasemmisto tulee jatkamaan politiikkaansa ja minkä asenteen oikeisto katsoo itselleen edullisimmaksi.

Oslossa, lokakuun 24 päivänä 1930.

K. H. Kavelin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cy.

ASIA:

Ministeri Thesleffin rap. no 1.

Oslo

6/11-30.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
OSLOSSA

FINLANDS BESKICKNING
OSLO

Drammensveien 93

N:o 876.

Oslossa, marraskuun 6 p:nä 1930.

MINISTERIEN		
No 25/64 ae. B. D. 30		
10/11.30	No	LIT.
5	OSASTO	ASIA
	Cy.	

Herra Ulkoasiainministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri,
lähettää raporttini N:o 1/30, jonka otsikko on

Ensi vaikutelmia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Roy Theodor

Herra Ministeri Hj.J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

Salainen.

Suomen Oslossa olevan Lähettilään raportti 1/30¹STERIÖ

25/64 lae. 10/10 20		
10/11.20	2	L.M.
REKKA	CLARO	ACIA
J. E. y		

Ensi vaikutelmia.

Saavuin tänne lokakuun 26 p:nä. Annoin seuraavana aamuna tiedustella, milloinka pääministeri Mowinckel voisi ottaa minut vastaan, ja pyysi hän minua tulemaan luokseen tunnin kuluttua. Huolimatta siitä että olin hänen luonaan melko kauan, ei hän ollenkaan ottanut puheeksi Suomen ja Norjan välisiä neuvotteluja, ja teki tämä minuun melkein kiusallisen vaikutuksen, sillä käsitin hänen menettelynsä niin, ettei hän, kun pitkistä ajoista taas tapasimme toisemme, heti tahtonut puhua ikävistä asioista. Kun sen jälkeen kävin ulkoasiainneuvos Es-marchin puheilla, ei hänkään ruvennut keskustelemaan neuvotteluista.

Syystä että kuningas Haakon oli melkein viikon Kööpenhaminassa, oli minulla audienssi vasta eilen. Kun puhtaasti virallisen puolen jälkeen keskustellessani hänen kanssaan sanoin Tasavallan Presidentin minulle lausuneen toivovansa, että lähitulevaisuudessa saataisiin järjestetyksi kaikki Suomen ja Norjan välillä nyt viireillä olevat kysymykset, sanoi kuningas uskovansa, että maalaispuolueemme kanta ehkä tällaista järjestelyä vaikuttaisi, ja hän lisäsi että niin oli laita täälläkin. Tämä ilmeisesti osoitti, että hän ainakin jonkun verran oli seurannut kauppasopimusneuvotteluja.

En voi valittaa, ettei minulle niinä päivinä, joi-

na olen ollut täällä, olisi osoitettu ystävällisyyttä. Päinvastoin. Ja varsin moni on lausunut tyytyväisyytensä sen johdosta, että olen tahtonut palata tänne. Mutta olen silti jo voinut huomata, että mieliala Suomea kohtaan täällä ei ole hyvä. Kun ennen - vuosina 1919 - 1921 - mieliala meitä kohtaan täällä oli huono, niin oli tilanne sellainen, että yleinen mielipide oli meitä vastaan - syynä siihen olivat ensi sijassa saksalaisten joukkojen Suomeen tulo v. 1918 ja vuoden 1920 Petsamon retki Salmijärven onnettomasti päättyneine taisteluineen, jossa vainuttiin uhkaa Pohjois-Norjalle - mutta että hallitus suhtautui meihin paremmin. Nyt luulen voineeni huomata, että huonon mielialan osaksi on aiheuttanut hallitus, etten sanoisi ulkoasiainministeriö. Olen toistaiseksi ollut täällä niin lyhyen ajan, etten uskalla varmuudella väittää näin olevan, mutta olen eräiden ystäväni puheesta voinut huomata, että virallisissa piireissä täällä on lausuttu, että on vaikeata päästä yhteisymmärrykseen Suomen kanssa. Ja tämä on epäilemättä ollut omiaan vahingoittamaan meitä yleisessä mielipiteessä.

Sitä vastoin ei uskoakseni ole syytä pitää huonona merkinä sitä, ettei viime syksynä perustetun Suomalais-norjalaisen yhdistyksen toiminnasta ole tullut mitään. Tämä yhdistys nimittäin ei ole pitänyt ainoatakaan kokousta sen jälkeen kuin sen säännöt hyväksyttiin! Mutta asia on se, että tällaiselle yhdistykselle täällä ei ole edellytyksiä. Täällä ei, kuten Tukholmassa ja Kööpenhaminassa, ole suomalaista koloniaa, eikä Suomen ja Norjan välinen kauppa ole huomattava. Uskon, että olisi parempi, ettei tällaista yhdistystä

olisi perustettu. Mutta kun se nyt kerran on olemassa, täytynee koettaa puhaltaa siihen keinotekoisia henkeä.

Mitä täällä Lapuan liikkeestä vallitsevaan käsitykseen tulee, olen voinut huomata, että venstre-piireissäkin - työväenpuolueen edustajia en vielä ole tavannut - ollaan sitä mieltä, että liikkeen pohja on terve, mutta että oikeistopiiritkin - luullakseni poikkeuksetta - hyvin ankarasti tuomitsevat kyyditykset ja muut laittomuudet. Varsinkin presidentti Ståhlbergiin kohdistunut väkivalta on järkyttänyt mieliä ja vahingoittanut maotamme. Norjassa epäilemättä ei mikään ole Suomea vahingoittanut yhtä paljon sen jälkeen kuin pitkänäperjantaina 1920 taisteltiin Salmijärven taistelu. Ellen muista ihan väärin, oli senkin retken järjestäjänä silloinen majuri K.M. Wallenius.

Oslo, 6 p:nä marraskuuta 1930.

Rolf Thesley

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C4

ASIA:

Ministeri Thorsleffin raportti no 2.

Oslo

19/11 1980.

Légation de Finlande

Oslo, 19 päivänä marraskuuta 1930.

N° 979

ULKOASIAINMINISTERI		
No 28/65 he O. H. 30		
22/11-30	19	LI
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Ev	

Herra Ulkoasiainministeri,

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 2/30, joka koskee

Keskustelua kauppasopimuksesta Esmarchin kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Rolf Thorsén

Herra Ministeri Hj. J. Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
28/65 heik. E. 30	
22/11.30	2
RYHMÄ	...
5 C4	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 2/30.

Keskustelu kauppasopimuksesta
Esmarchin kanssa.

Kun toissapäivänä kävin ulkoasiainneuvos Esmarchin puheilla, lausui hän olevansa varsin tyytyväinen sen johdosta, että kauppasopimus oli allekirjoitettu. Sanoin myös olevani tyytyväinen, että niin pitkälle oltiin päästy, mutta huomautin, että sopimus jo on aiheuttanut kritiikkiä, että kritiikki maalaispiireissä epäilemättä tulisi kasvamaan ja että sopimuksen allekirjoittaminen epäilemättä vielä tulisi aiheuttamaan vaikeuksia hallitukselleni, koska voitiin huomauttaa, että siitä oli niin vähän hyötyä Suomelle. Tähän huomautti herra Esmarch, että maalaispuolueellahan ei ollut enemmistöä eduskunnassa, johon minä vastasin niin tosin olevan, mutta että muiden puolueiden edustajien joukossa oli paljon maanviljelijöitä.

Keskustelun kuluessa huomautin sitten, että maaperää sopimuksen ratifioimiselle parhaiten valmistettaisiin siten, että saataisiin järjestetyiksi muut Suomen ja Norjan välillä vireillä olevat kysymykset, johon herra Esmarch vastasi: jaa, siten hän Suomen hallitus voisi näyttää, että kauppasopimuksesta on hyötyä Suomellekin. Ja hän lisäsi uskovansa, että näin voisimme menetellä.

Kun olin päässyt näin pitkälle, lausuin aikovani lähteä Suomeen muutamaksi päiväksi tämän kuun lopussa ja lisäsin, että kauppasopimuksen ratifiointiin nähden olisi varsin hyödyllistä, jos silloin voisin ilmoittaa, että Norja suostuu Suomen puolelta tehtyihin ehdotuksiin. Herra Esmarch lausui toivovansa, että

hän siihen mennessä voisi antaa minulle vastauksen. Hyvää tahtoa ilmeisesti ei puuttunut.

Tänä aamuna soitti minulle herra Esmarch, pyytäen että hänelle kontrollin vuoksi antaisin luettelon tärkeimmistä viireillä olevista asioista. Kävin sen hänelle antamassa, jolloin hän totesi, että siinä oli kaksi kysymystä, joita hänen listassaan ei ollut, jonka jälkeen hän lausui: Jeg haaper, at vi vil faa alt dette opryddet.

Lopetin keskustelumme lausuen, etten ollut oikeutettua sitä virallisesti lausumaan, mutta että ihan yksityinen käsitykseni on, että kauppasopimuksen ratifiointi on taattu, jos viireillä olevat asiat saadaan tyydyttävästi järjestetyiksi.

Pääministeri Mowinckelin kanssa en ole keskustellut kauppasopimuksesta. Tapasin hänet tosin sen päivän iltana, jona kauppasopimus oli allekirjoitettu, ja lausui hän silloin olevansa tyytyväinen sen johdosta, mutta kun toisia oli läsnä, emme ruvenneet asiasta keskustelemaan.

Oslo, 19 päivänä marraskuuta 1930.

Rolf Thorsen

30V5

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C4.

ASIA: _____

Ministeri Thesleffin rap. no 3

1 Osla.

18/12-80.

Légation de Finlande

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/12/30		
20/12-30	2	113
RYHMÄ	OSASTO	KOJA
5	C4.	

Herra Ulkoasiainministeri.

Minulla on kunnia Teille, Herra Ministeri, lähettää raporttini N:o 3/30, joka koskee

Suomen ja Norjan välisiä neuvotteluja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Rolf Theodor

Herra Ministeri H.J.Procopé,
Suomen Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Ko	29/65	Lu. 10 30
20/12 30	№	LVI.
RYHMÄ	CLASSIC	ASIA
8	06.	

Suomen Oslossa olevan lähettilään raportti N:o 3/30.

Suomen ja Norjan väli-
sistä neuvotteluista.

Saavuttuani tänne tämän joulukuun 5 päivänä, kävin heti ulkoasiainministeriössä, jossa tapasin ulkoasiainneuvos Esmarch'in. Ilmoitin hänelle, että hallitus oli valtuuttanut professori Ilmari Bonsdorff'in alustavasti neuvottelemaan norjalaisen asiantuntijan kanssa niistä kysymyksistä, jotka rajankäynnissä v. 1925 olivat jääneet avoimiksi, sekä että professori Bonsdorff oli valmis saapumaan Osloon jo tässä kuussa. Herra Esmarch luonnollisesti ei voinut antaa lopullista vastausta ja kun pääministeri Mowinkel ei ollut ministeriössä, en voinut asiasta keskustella hänen kanssaan. Herra Esmarch lupasi sen tähden tehdä sen heti pääministerin saavuttua ja pari tuntia myöhemmin soittikin hän minulle, että Norja suostui ehdotukseeni, että norjalaisena asiantuntijana tulisi edelleen olemaan Norges Geografiske Opmaalingsin päällikkö Klingenberg ja että herra Klingenberg oli valmis ryhtymään työhön milloin tahansa. Asia ratkaistiin siis ilman, että sitä oli esitetty hallitukselle.

Tein myös herra Esmarch'ille ilmoituksen siitä, että lähitulevaisuudessa tulisimme ehdottamaan muutoksia poronlaidun- ja lauttaussopimuksiin ja lisäsin, että hallitukseni piti erittäin tärkeänä, että varsinkin viimeksi mainittuun sopimukseen ehdottamamme muutokset hyväksytään. Herra Esmarch teki muistutuksen. Kun sitten keskustelun kuluessa olin huomauttanut, että ainakin mitä porosopimuksen muuttamiseen tulee, epäilemättä tulisi välttämättömäksi määrätä erityiset neuvottelijat, tuntui herra Esmarch olevan samaa mieltä.

Saman päivän iltana tapasin sitten pääministeri Mowinckel'in erään yhteisen ystävän luona. Hän lausui silloin olevansa tyytyväinen sen johdosta, että rupeisimme neuvottelemaan rajankäynnistä. Toivoi, että asiantuntijat voisivat tulla yksimielisyyteen ja että hallitukset sitten voisivat hyväksyä heidän ehdotuksensa.

Tein hänelle sitten samanlaisen ilmoituksen kuin Esmarch'ille poronlaidun- ja lauttauskysymyksistä. Kun hänelle selitin, kuinka hankalaa lauttaus nyt on ja että se voidaan järjestää paljon käytännöllisemmin sekä että Norjalle pitäisi olla vain etuja niistäkin muutoksista, joita tulemme ehdottamaan poronlaidunsopimukseen, sanoi hän, ettei hän voinut lausua asioista mielipidettä, koska ei ollenkaan ollut niihin perehtynyt. Sitä vastoin ei hän lausunut mitään sitä vastaan, että ruvettaisiin näistä asioista neuvottelemaan.

Uskon, että sain sekä Esmarch'in että Mowinckel'in hyvin ymmärtämään, että edellä mainittujen asiain käsittely kauppasopimuksen ratifioinnin tähden oli varsin kiireellinen, sekä että he eivät tule vitkastelemaan, kun ehdotuksemme heille jätetään.

Professori Bonsdorff'in neuvottelut herra Klingenberg'in kanssa ovat epäilemättä olleet varsin vaikeat. Varmaankaan ei Norjankaan puolella ole puuttunut hyvää tahtoa, mutta sekä Norjan hallitus että sen neuvottelija on tuntenut olevansa jossain määrin sidottu. Edellinen sen kautta, että se v. 1924 on ilmoittanut suurkäräjille, että raja Vuoremajoen suusta tulisi kulkemaan enemmän itäänpäin kuin entinen raja, jälkimmäinen sen kautta, että hän eräässä kirjasessaan on esittänyt väitteitä, joista hänen nyt osaksi piti luopua. Näytti jo miltei toivottomalta, kun norjalaiset vihdoin taipuivat herra Bonsdorff'in ultimatumiin.

Minä en ota lausuakseni mielipidettä siitä, kuinka hyvä herrojen Bonsdorff ja Klingenberg ehdotus on, mutta minä

uskon, että se on paras, jonka voimme saada ja että meidän on syytä toivoa, että Norjan hallitus sen hyväksyy. Kun t.k. 12 päivänä - siis päivää ennenkuin ehdoitus allekirjoitettiin - asiasta keskustelin pääministerin kanssa, joka ilmeisesti Nobeljuhlien tähden ei ollenkaan ollut voinut seurata neuvotteluja, huomasin, että hän varsin hartaasti toivoi ehdoituksen olevan sellaisen, että se muuttamatta voitaisiin hyväksyä.

Lähetystä on aikoinaan Ministeriölle lähettänyt Dagbladetin marraskuun 21 päivänä julkaiseman kirjoituksen "Stor-finsk program", jossa jonkun ruotsalaisen sanomalehden mukaan tehdään selkoa julkaisun "Suur-Suomen koulun" sisällöstä. Muutama päivä sitten tulivat luokseni tänne perustetun, mutta ei vielä toimintaansa alkaneen suomalais-norjalaisen yhdistyksen puheenjohtaja, insinööri Christiansen ja sen johtokunnan jäsen kenraali Aavatsmark, huomauttaen, että tiedot Suur-Suomen koulun sisällöstä ovat herättäneet suurta huomiota ja olleet omiaan huomattavasti vahingoittamaan Suomea Norjassa. Että he olivat oikeassa siinä, että kysymyksessä olevat tiedot ovat herättäneet huomiota, käy selville siitäkin, että myös eräät maaseutulehdet, epäilemättä Dagbladetin kirjoitukseen nojautuen, ovat asiasta kirjoittaneet, ja että tiedot siitä, että Suomessa on imperialististen suunnitelmien kannattajia, joskohta harvojakin, ovat omiaan vahingoittamaan Suomea, on itsestään selvää.

Tällaiset julkaisut eivät edistä Suomen ja Norjan välien parantamista. Olen raportissani viime marraskuun 6 päivältä huomauttanut, että mieliala Suomea kohtaan täällä ei ole hyvä, ja olen sen jälkeen vielä voinut todeta, että niin on. Uskon, että tämä osaksi johtuu niistä vaikeuksista, joita kauppasopimuksen aikaansaaminen on kohdannut, ja että kun se saadaan valmiiksi, asema jossain määrin muuttuu. Mutta luultavaa on, ettei parannusta voida saada aikaan ihan kädenkäänteessä.

Omiaan parantamaan Suomen ja Norjan välejä eivät liioin ole ne neuvottelut tullirauhasta, joihin täällä huomenna ryhdytään ja joihin osaa ottavat Norja, Ruotsi, Tanska, Hollanti ja Belgia.

Oslossa, joulukuun 17 päivänä 1930.

Rolf Meslin